

**UCHWAŁA NR XXI/159/2026
RADY MIEJSKIEJ W BRZEŚCIU KUJAWSKIM**

z dnia 19 lutego 2026 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Brześć Kujawski na lata 2026-2029

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2025 r. poz. 1153, 1436) i art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz.1292)

uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Brześć Kujawski na lata 2026-2029 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Brześcia Kujawskiego.

§ 3. 1. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie w sposób zwyczajowo przyjęty oraz z Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Brześciu Kujawskim.

2. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ**

mgr inż. Damian Adamski

**NACZELNIK WYDZIAŁU
ZARZĄDZANIA I ADMINISTRACJI**

mgr Karolina Filipiak

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 87 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz.1292), burmistrz sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami, który następnie przyjmowany jest w drodze uchwały rady gminy. Celem podjęcia niniejszej uchwały jest wypełnienie tego obowiązku ustawowego oraz wyznaczenie strategicznych kierunków działań Gminy Brześć Kujawski w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami na lata 2026–2029.

Gminny program opieki nad zabytkami stanowi instrument planowania i koordynacji działań służących zachowaniu, ochronie i popularyzacji zasobów dziedzictwa kulturowego. Dokument został opracowany w oparciu o przepisy prawa krajowego oraz w zgodzie z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, wojewódzkiego i lokalnego.

Podjęcie uchwały uzasadnia potrzeba:

- systematycznego rozpoznania, dokumentowania i ochrony zabytków znajdujących się na terenie Gminy,
- uwzględniania wartości dziedzictwa kulturowego w polityce przestrzennej i planach inwestycyjnych,
- wspierania właścicieli obiektów zabytkowych w działaniach konserwatorskich i remontowych,
- rozwijania świadomości społecznej w zakresie wartości dziedzictwa oraz kształtowania postaw prokulturowych wśród mieszkańców,
- wykorzystania dziedzictwa kulturowego jako potencjału rozwojowego Gminy, sprzyjającego turystyce, edukacji i integracji lokalnej wspólnoty.

Program obejmuje diagnozę stanu dziedzictwa kulturowego, ocenę stanu dziedzictwa kulturowego a także analizę szans i zagrożeń. Przedstawiono priorytety, kierunki działań oraz konkretne zadania programu, które przyczynią się do zachowania dziedzictwa kulturowego gminy Brześć Kujawski dla przyszłych pokoleń oraz do wzmocnienia lokalnej tożsamości i atrakcyjności gminy.

Zgodnie z art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz.1292) projekt Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2026-2029 powinien zaopiniować wojewódzki konserwator zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków Delegatura we Włocławku wydał pozytywną opinię o projekcie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2026-2029 pismem z dnia 22 grudnia 2025r. znak: WUOZ.DW.WZN.5120.7.2025.MP.

Z uwagi na powyższe okoliczności faktyczne i prawne, podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Brześć Kujawski na lata 2026-2029” jest uzasadnione.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ
D. Adamski
mgr inż. Damian Adamski

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI NA LATA 2026-2029

Spis treści:

1. WSTĘP.....	4
2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	4
3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE	5
4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	6
4.1. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W ZAKRESIE OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	6
4.1.1. KRAJOWY PROGRAM OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2023-2026.....	6
4.1.2. PROGRAM OPERACYJNY DZIEDZICTWO KULTUROWE	8
4.1.3. STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO 2030 r.	9
4.1.4. STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO 2030.....	10
4.1.5. KONCEPCJA PRZESTRZENNA ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030.....	11
4.2. SPÓJNOŚĆ GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA	12
4.2.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO ROKU 2030 – STRATEGIA PRZYŚPIESZENIA 2030+	12
4.2.2. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO.....	14
4.2.3. PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2021-2024	15
4.2.4. PROGRAM FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA KUJAW I POMORZA 2021-2027	15
4.3. SPÓJNOŚĆ GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI NA POZIOMIE POWIATU.....	17
4.3.1. POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU WŁOCŁAWSKIEGO NA LATA 2025-2028.....	17
5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	20
5.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI	20
5.1.1. STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI NA LATA 2021-2030.....	20
5.1.2. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	21
5.1.3. PLAN OGÓLNY	22
5.1.4. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	22
5.2. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW, ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI.....	25
5.2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI.....	25
5.2.2. KRAJOBRAZ KULTUROWY	27
5.2.3. RYS HISTORYCZNY	27
5.2.4. ZABYTKI NIERUCHOME	29
5.2.5. ZABYTKI RUCHOME	33

5.2.6. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE.....	35
5.2.7. ZABYTKI W ZBIORACH MUZEALNYCH I INNE	37
5.2.8. DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE.....	38
5.3. ZABYTKI OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY	40
5.3.1. ZABYTKI WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW	41
5.3.2. USTALENIA OCHRONY W MIEJSCOWYM PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ALBO DECYZJI O USTALENIU LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO, DECYZJI O WARUNKACH ZABUDOWY, DECYZJI O ZEZWOLENIU NA REALIZACJĘ INWESTYCJI DROGOWEJ.....	41
5.4 ZABYTKI W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW	41
6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ.....	42
7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	44
8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	47
9. ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	48
10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	51
11. REALIZACJA I FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW	52
12. ANEKSY.....	53

Spis tabel:

<u>Tabela 1</u> Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Brześć Kujawski, źródło: opracowanie własne.	25
<u>Tabela 2</u> Zabytki nieruchome na terenie miasta i gminy Brześć Kujawski – podział według wpisu do rejestru zabytków i do gminnej ewidencji zabytków, źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzenia nr 111/2024 Burmistrza Brześcia Kujawskiego z dnia 9 maja 2024r.....	30

Spis rycin:

<u>Rycina 1</u> Lokalizacja Gminy Brześć Kujawski na terenie kraju, źródło: opracowanie własne.....	26
<u>Rycina 2</u> Panorama Brześcia Kujawskiego rok 1657, źródło: https://polska-org.pl/9051379,foto.html	29
<u>Rycina 3</u> Rozmieszczenie zabytków wpisanych do rejestru zabytków na terenie miasta Brześć Kujawski.	30
<u>Rycina 4</u> Obszar Dzielnicy Starego Miasta w Brześciu Kujawskim określony decyzją wpisu do rejestru zabytków z dnia 30.09.1957r., pod pozycją A/1559, źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ.....	31
<u>Rycina 5</u> Obszar Historycznego Układu Urbanistycznego Brześcia Kujawskiego wpisany do WEZ i GEZ, źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ.	32
<u>Rycina 6</u> Obszar Historycznego Układu Architektoniczno-Przestrzennego Założenia Fabrycznego Cukrowni w Brześciu Kujawskim wpisany do WEZ i GEZ, źródło opracowanie własne na podstawie GEZ.....	32
<u>Rycina 7</u> Obszar Ochrony Historycznego Założenia Uzdrawiskowo-Parkowego w Wieńcu Zdroju wpisany do WEZ i GEZ, źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ	33

Rycina 8 Domy trapezowe odkryte podczas wykopalisk w latach 30 XXw., źródło:
<https://brzesckujawski.pl/ziemia-brzeska-kolebka-polakow.html>. 36

Spis zdjęć:

<u>Zdjęcie 1</u> Zabytkowe drzwi z Apteki znajdujące się na wystawie multimedialnej w BCKiH „Wahadło”, źródło: dokumentacja fotograficzna własna.....	34
<u>Zdjęcie 2</u> Medalion herbowy Wieniawa znajdujący się na wystawie multimedialnej w BCKiH „Wahadło”, źródło: dokumentacja fotograficzna własna.....	34
<u>Zdjęcie 3</u> Pozłacana suknia Matki Boskiej Różańcowej znajdująca się na wystawie multimedialnej w BCKiH „Wahadło”, źródło: dokumentacja fotograficzna własna.....	35
<u>Zdjęcie 4</u> Brześć Kujawski, st. 4 Prof. Konrad Jażdżewski (siedzi po prawej i pisze) kieruje pracami wykopaliskowymi w 1934r. , źródło: https://brzesckujawski.pl/archeologia.html	36
<u>Zdjęcie 5</u> Repliki naczyń znalezione podczas wykopalisk archeologicznych w rejonie Brześcia Kujawskiego i okolic znajdujące się na wystawie multimedialnej w BCKiH „Wahadło”, źródło: dokumentacja fotograficzna własna.....	38
<u>Zdjęcie 6</u> Zespoły folklorystyczne „Dzieci Kujaw” oraz „Brześcioki” na występach podczas Dni Nieszawy.	39
<u>Zdjęcie 7</u> Zespół śpiewaczy „Spod Strzechy” podczas Brzeskiego Jarmarku Wielkanocnego w 2025r. na Targowisku Miejskim.....	39
<u>Zdjęcie 8</u> Zespół folklorystyczny „Brześcioki” podczas IX Festiwalu Zespołów Folklorystycznych im. Tadeusza Zielińskiego., źródło: https://www.facebook.com/wahadlobrzesc	40

1. WSTĘP

Dziedzictwo kulturowe Gminy Brześć Kujawski stanowi niezwykle cenny zasób, który odzwierciedla bogatą historię regionu oraz jego unikalną tożsamość. Zabytki, zarówno materialne, jak i niematerialne, są świadectwem przeszłości, a ich zachowanie i ochrona mają kluczowe znaczenie dla przyszłych pokoleń. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Brześć Kujawski na lata 2026-2029 został opracowany w celu określenia kierunków działań mających na celu zachowanie, rewitalizację i popularyzację lokalnego dziedzictwa. Niniejszy program stanowi kontynuację opracowanego Gminnego Programu Opieki Gminy Brześć Kujawski na lata 2022 - 2025, który został przyjęty Uchwałą nr XXXVIII/333/2022 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim dnia 2 marca 2022r. Niniejszy Program to propozycja wypracowania solidnych podstaw do realizowania idei zintegrowanego zarządzania dziedzictwem kulturowym gminy Brześć Kujawski.

Dokument ten jest zgodny z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz wpisuje się w strategiczne cele rozwoju gminy. Jego zadaniem jest diagnoza stanu zabytków, identyfikacja zagrożeń oraz wyznaczenie priorytetowych działań w zakresie ich ochrony i promocji. Program uwzględnia również możliwości pozyskania środków zewnętrznych na realizację działań konserwatorskich oraz edukacyjnych, które mają na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat wartości dziedzictwa kulturowego.

Wdrażanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami przyczyni się do zachowania unikalnego charakteru Brześcia Kujawskiego oraz wzbogacenia oferty turystycznej i kulturalnej regionu. Ochrona zabytków to nie tylko obowiązek, ale również szansa na rozwój lokalnej społeczności, wzmocnienie więzi międzypokoleniowych oraz budowanie pozytywnego wizerunku gminy jako miejsca o bogatej historii i tradycji.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawę prawną obowiązku wykonania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Brześć Kujawski na lata 2026 - 2029 określa art. 87 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r. Zgodnie z powyższym przepisem Burmistrz Brześcia Kujawskiego, sporządza na okres 4 lat Gminny Program Opieki nad Zabytkami, który zostaje przyjęty przez Radę Miejską w Brześciu Kujawskim po wcześniejszym uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Program jest ogłaszany w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Co 2 lata Burmistrz Brześcia Kujawskiego przedstawia Radzie Miejskiej w Brześciu Kujawskim sprawozdanie z wykonania określonych w programie zadań. Zadaniem Programu jest określenie strategii i stworzenie ram dla realizacji zadań wpisujących się

w cele określone w art. 87 ust. 2 Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, do których należą:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw, sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Ochrona dziedzictwa narodowego i równy dostęp do dóbr kultury zostały uznane jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela w art. 5, art. 6 ust. 1 i art. 86 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, gdzie określony jest przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, a także organizacja organów ochrony zabytków. Zgodnie z w/w ustawą zabytek rozumiany jest jako nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. W kontekście niniejszego opracowania istotne jest także zastosowanie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które zwierają następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane;
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska;
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody;
- Ustawa z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu;
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami;

- Ustawa z dnia 25 października 1991r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Zasady ochrony zabytków zostały określone również w:

- Ustawie z dnia 21 listopada 1996r. o muzeach;
- Ustawie z dnia 27 czerwca 1997r. o bibliotekach;
- Ustawie z dnia 14 lipca 1983r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach;
- Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
- Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków;
- Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 02 sierpnia 2018r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków;
- Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych;
- Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W ZAKRESIE OCHRONY ZABYTEKÓW I OPIEKI NAD ZABYTEKAMI

4.1.1. KRAJOWY PROGRAM OCHRONY ZABYTEKÓW I OPIEKI NAD ZABYTEKAMI NA LATA 2023-2026

Program przyjęty Uchwałą nr 242 Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023r. jest głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów. Celem głównym Programu 2023-2026 jest „zwiększenie odporności zasobu zabytkowego w Polsce”, który jest realizowany przez trzy cele szczegółowe oraz kierunki działania:

Cel szczegółowy 1: Weryfikacja wybranego zasobu zabytków i wzmocnienia narzędzi ochrony dziedzictwa o wyjątkowej wartości.

Kierunki działań:

a) Podnoszenie wiedzy o wybranych grupach zasobu zabytkowego kraju:

- Ochrona zasobu wielkoobszarowych i wieloelementowych zespołów architektury obronnej;
- Weryfikacja i klasyfikacja zasobu, stanu zachowania z waloryzacją zabytków techniki kolejowej i zaplecza kolejowego;
- Weryfikacja i klasyfikacja zasobu, stanu zachowania z waloryzacją zabytków techniki związanych z przemysłem wydobywczym/górnictwem/kopalnianym, węgla kamiennego i innych paliw kopalnych;
- Weryfikacja i klasyfikacja zasobu, stanu zachowania z waloryzacją zabytków w zakresie zabytkowej architektury osad służbowych związanych z gospodarką leśną Lasów Państwowych.

b) Ochrona zabytków i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości:

- Model i system wartościowania zabytków;
- Plany zarządzania dla pomników historii;
- Wsparcie procesów tworzenia planów ochrony parków kulturowych;
- System bezpieczeństwa zabytków;
- Projektowanie konserwatorskie;

c) Realizacja międzynarodowych zobowiązań:

- Implementacja konwencji UNESCO z 1972 r. do ustawy o ochronie zabytków;
- Wdrożenie Konwencji UNESCO z 2001 r.;
- Współpraca międzynarodowa z UNESCO-ICOMOS-ICCROM-UE;
- Wsparcie procesu tworzenia planów zarządzania dla miejsc światowego dziedzictwa w Polsce.

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków.

Kierunki działań:

a) Cyfryzacja procesów administracyjnych:

- Cyfryzacja procesu inwestycyjno-budowlanego w zakresie ochrony zabytków;
- Opracowanie i realizacja programu szkoleń specjalistycznych dla pracowników wojewódzkich urzędów ochrony zabytków.

b) Wzmacnianie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków:

- Wdrożenie i rozwój programu AZP+;
- Digitalizacja i udostępnianie zasobu archiwalnego;
- Rozwój zasobu dokumentacyjnego 3D;
- Rozwój portalu Zabytek.pl.

c) Reforma finansowania ochrony i opieki nad zabytkami:

- Premia zabytkowa;
- Wprowadzenie alternatywnego sposobu finansowania opieki nad zabytkami.

Cel szczegółowy 3: Rola zabytków w zrównoważonym rozwoju (edukacja i partycypacja).

Kierunki działań:

- a) Wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych:
 - Strategia przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych dla zachowania zabytków;
 - Wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami;
 - Twój dom – dialog z tradycją;
 - Upowszechnianie tradycyjnych, neutralnych dla środowiska, metod i technik rzemieślniczych – Szkoła rzemiosł „CAD”;
 - Warsztaty konserwatorskie – praktyka prac konserwatorskich;
 - Wzmacnianie kompetencji zawodów rzemieślniczych;
 - Proces prowadzenia inwestycji w obiektach zabytkowych – szkolenia dla samorządów.
- b) Edukacja i podnoszenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego:
 - Włączenie edukacji ochrony zabytków do programów nauczania w szkołach;
 - Badania społeczne i statystyczne dotyczące dziedzictwa kulturowego;
 - Pomiar wpływu kultury i dziedzictwa na rozwój społeczny;
 - Kampanie społeczno-edukacyjne dotyczące zagrożeń dziedzictwa kulturowego;
 - Wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom;
 - Edukacja o dziedzictwie kulturowym, z uwzględnieniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami;
 - Utworzenie i rozwój działalności Forum Posiadaczy Zabytków przy Generalnym Konserwatorze Zabytków.

4.1.2. PROGRAM OPERACYJNY DZIEDZICTWO KULTUROWE

Do zagadnień związanych z ochroną i opieką nad zabytkami odnosi się również Program Operacyjny Dziedzictwo Kulturowe, który ma charakter ogólny i obejmuje różne obszary działań. Jego głównym zadaniem jest wzmocnienie działań na rzecz zachowania oraz popularyzacji dziedzictwa kulturowego, w tym przede wszystkim kompleksowa poprawa stanu technicznego zabytków i rozwój zbiorów muzealnych.

Do celów szczegółowych programu zalicza się:

- 1) poprawa stanu zachowania zabytków;
- 2) zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także dziedzictwa archeologicznego);
- 3) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne;
- 4) zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- 5) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji;
- 6) zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

Realizacja założeń programu odbywa się w ramach dwóch komplementarnych priorytetów:

Priorytet 1. Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych:

- poprawa stanu zachowania zabytków, działania rewitalizacyjne, konserwacyjne, modernizacyjne;

- adaptacja i ochrona obiektów zabytkowych;
- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków;
- prace dokumentacyjne;
- działania mające na celu zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę.

Priorytet 2. Rozwój i konserwacja kolekcji muzealnych:

- zakup dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, a także starodruków i archiwaliów;
- konserwacja i digitalizacja muzealiów, archiwów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych;
- wspieranie rozwoju pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji.

4.1.3. STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO 2030 r.

Dokument ten, przyjęty przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r., stanowi aktualizację średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio i długofalowej polityki rozwoju. Określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku. Dokument wdraża nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Głównym celem strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Zadania powiązane z obszarem ochrony i opieki nad zabytkami zostały uwzględnione m.in. w następujących fragmentach strategii:

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu, Obszar: E-państwo – kierunek interwencji: Budowa i rozwój e-administracji – orientacja administracji państwa na usługi cyfrowe.

Wyznaczony projekt strategiczny: Digitalizacja i rozwój kultury cyfrowej – kontynuacja procesów związanych z digitalizacją, przechowywaniem i udostępnianiem różnego typu zasobów dziedzictwa cyfrowego w Polsce (muzealnych, bibliotecznych, archiwalnych, audiowizualnych i zabytków), w tym do celów ponownego wykorzystywania, w ramach którego digitalizację należy rozumieć jako nowoczesną formę konserwacji i zabezpieczania najcenniejszych zasobów kultury.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii – Kapitał ludzki i społeczny – kierunek interwencji: 4. Wzmocnienie roli kultury dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej.

Podejmowane działania w tych obszarach dla ochrony i promocji dziedzictwa narodowego to przede wszystkim:

- wykorzystanie potencjału dziedzictwa dla wzmocnienia kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości i wspólnoty;
- inwestycje w dziedzictwo narodowe (dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocja dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO);

- wzmocnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych, poprzez uczestnictwo i zwiększanie dostępu do instytucji i dzieł kultury na wszystkich poziomach funkcjonowania wspólnoty (lokalnym, regionalnym, narodowym);

- likwidacja „białych plam” w dostępie do kultury.

A także projekty strategiczne:

- dziedzictwo buduje wspólnotę – utworzenie sieci muzeów historycznych, których głównym celem jest opowiadanie o historii Polski z różnych perspektyw;

- Kultura/Dziedzictwo/Wspólnota – wdrożenie instrumentów wsparcia finansowego i pozafinansowego dla bibliotek, domów kultury oraz archiwów państwowych (np. na projekty animacyjno-edukacyjne, w ramach których wzmocniana będzie wiedza społeczności lokalnych o ich dziedzictwie historyczno-kulturowym, przy jednoczesnym uwzględnieniu rozwoju wspólnoty w oparciu o lokalne zasoby i potencjały oraz promocji regionów);

- kolekcje – wsparcie dla państwowych i samorządowych instytucji kultury, a także innych organizacji w zakresie tworzenia i rozwijania narodowych i regionalnych kolekcji sztuki współczesnej oraz kolekcji muzealnych.

4.1.4. STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO 2030

Dokument przyjęty Uchwałą Nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020r. zastąpił obowiązującą na poziomie krajowym Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, przyjętą uchwałą Rady Ministrów nr 61 z dnia 26 marca 2013 r. Jednocześnie stanowi jej kontynuację oraz aktualizację. Nowa strategia określa kierunki polityki państwa w zakresie wzmocniania kapitału społecznego w perspektywie do roku 2030. Jest ona rozwinięciem zagadnień ujętych w ramach jednego z kluczowych obszarów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – Kapitału ludzkiego i społecznego.

Najważniejszym celem Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego jest podnoszenie jakości życia społecznego i kulturalnego obywateli poprzez realizację działań zaplanowanych w trzech głównych sferach: współdziałanie, kultura oraz kreatywność. Cele szczegółowe obejmują m.in.:

- zwiększenie aktywności obywateli w życiu publicznym,
- wzmocnienie znaczenia kultury jako czynnika budującego tożsamość i postawy obywatelskie,
- lepsze wykorzystanie potencjału kultury i kreatywności w procesach rozwojowych.

W ramach tych celów wyodrębniono priorytety, takie jak:

- tworzenie warunków i rozwijanie kompetencji sprzyjających uczestnictwu w kulturze,
- ochrona i zachowywanie dziedzictwa kulturowego oraz dzieł sztuki,
- digitalizacja, rekonstrukcja cyfrowa i udostępnianie zasobów kultury,
- umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich poprzez kulturę,
- wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Dokument wskazuje również strategiczne projekty ujęte w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030), przypisane do obszaru interwencji Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego. Należą do nich m.in.: *Digitalizacja i rozwój kultury cyfrowej*, *Dziedzictwo buduje wspólnotę* oraz *Pakiet dla Przemysłów Kreatywnych*. Oprócz tego określono dodatkowe projekty strategiczne nieuwzględnione wcześniej, takie jak np. Rozwój turystyki kulturowej. Zakłada on realizację systemowych działań związanych z zabytkami znajdującymi się na szlakach kulturowych i uznanymi za Pomniki Historii, a także wsparcie finansowe dla prac konserwatorskich oraz inicjatyw służących popularyzacji dziedzictwa kulturowego, jego wartości i znaczenia społecznego. Celem tego przedsięwzięcia jest pobudzenie rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez zwiększenie atrakcyjności turystycznej opartej na zasobach kulturowych.

4.1.5. KONCEPCJA PRZESTRZENNA ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjęta Uchwałą nr 239 Rady Ministrów z 13 grudnia 2011 r., stanowi kluczowy dokument strategiczny dotyczący kształtowania ładu przestrzennego w Polsce. Jej głównym celem jest racjonalne i skuteczne wykorzystanie przestrzeni oraz zróżnicowanych potencjałów rozwojowych kraju w taki sposób, aby sprzyjały one: wzrostowi konkurencyjności, tworzeniu miejsc pracy, zwiększeniu sprawności działania państwa oraz zapewnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długiej perspektywie.

Dokument ten odnosi się także do powiązań polityki przestrzennej z ochroną zabytków i opieką nad nimi, wskazując zalecenia dotyczące zachowania oraz wykorzystania polskiego dziedzictwa kulturowego, w tym:

- 1) rewitalizacja historycznych i zabytkowych obiektów w celu wzmocnienia i wyeksponowania ich funkcji;
- 2) zabezpieczenie możliwości dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o zachowanie w dobrym stanie zasobów naturalnych, kulturowych i lokalnych walorów środowiska;
- 3) zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym najcenniejszych fragmentów przestrzeni przyrodniczej, w procesie trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego - przy aktywnym udziale różnorodnych partnerów, w szczególności społeczności lokalnych;
- 4) rozpoznanie i zachowanie charakterystycznych krajobrazów przyrodniczych i historycznych oraz związanych z nimi elementów symbolicznych o charakterze dóbr materialnych lub stanowiących część niematerialną dziedzictwa kultury oraz rozwój współczesnych krajobrazów kulturowych;
- 5) wykorzystanie unikalnych zasobów krajobrazu kulturowego i budowanie specjalizacji terytorialnej w celu rozwoju lokalnych rynków pracy;
- 6) ochrona i wykorzystanie dla celów rozwojowych potencjału przyrodniczego, krajobrazowego i kulturowego szansą rozwoju obszarów wiejskich, w tym rozwoju dodatkowych źródeł dochodu poza rolnictwem;
- 7) osiąganie specjalizacji dzięki wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego, zasobów przyrodniczych i krajobrazowych - szansą dla rozwoju wielu obszarów wiejskich;

8) dbałość o zabytki oraz dziedzictwo kulturowe, kultywowanie tradycji lokalnych, sprzyja rozwojowi turystyki i wspomaga proces budowania/wzmacniania tożsamości kulturowej;

9) poprawa stanu budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej, ochrona dziedzictwa kulturowego, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, poprawa transportu publicznego, itp. powinny zapewniać kompleksowe lokalne programy rewitalizacji;

10) zintegrowana ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;

11) prowadzenie aktywnej polityki konserwatorskiej i promocyjnej w stosunku do zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i zabytkowych obiektów kultury, obejmującej określenie przestrzeni i obiektów poddanych ochronie lub wskazanych do ochrony, prowadzenie monitoringu zachowania zasobów; powstanie list krajobrazów i obiektów o unikatowych wartościach przyrodniczych, historycznych, archeologicznych, szczególnie o cechach symbolu, a także upowszechnienie listy krajobrazów zagrożonych;

12) zabezpieczenie dziedzictwa przed skutkami klęsk żywiołowych;

13) edukacja obywatelska w zakresie budowania powszechnego przekonania, że polska przestrzeń pojmowana jako bogactwo naturalne i dziedzictwo kulturowe podlega zasadom zrównoważonego rozwoju, a ład przestrzenny jest dobrem publicznym.

4.2. SPÓJNOŚĆ GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA

4.2.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO ROKU 2030 – STRATEGIA PRZYŚPIESZENIA 2030+

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku, określana również jako Strategia Przyspieszenia 2030+, została zatwierdzona uchwałą nr XXVIII/399/20 przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 21 grudnia 2020 roku.

Dokument ten przedstawia plan rozwoju regionu, ujęty w pięciostopniowej strukturze celów:

- cel nadrzędny,
- cele główne,
- cele operacyjne,
- kierunki działań,
- projekty kluczowe.

Cel nadrzędny oraz cele główne mają charakter programowej deklaracji samorządu, wyznaczającej kierunek polityki rozwoju województwa. Cel nadrzędny definiuje ogólne dążenie władz regionalnych do zapewnienia mieszkańcom wysokiego standardu życia. Z kolei cele główne wskazują, w jakich obszarach planuje się skoncentrować działania, aby osiągnąć ten główny zamysł.

Za podstawowy cel przyjęto dążenie do zapewnienia mieszkańcom województwa jakości życia na poziomie typowym dla wysoko rozwiniętych regionów Europy.

Cel główny: 2. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo.

Cel operacyjny: 24. Kultura, sztuka, dziedzictwo narodowe.

Kierunki działań:

1. Kształtowanie tożsamości regionalnej mieszkańców województwa;
2. Kultywowanie tożsamości lokalnej mieszkańców województwa;
3. Kształtowanie postaw patriotycznych mieszkańców województwa;
4. Rozwój oferty podmiotów upowszechniania kultury;
5. Rozwój podmiotów prowadzących działalność artystyczną;
6. Rozwój edukacji kulturalnej oraz upowszechnianie kultury wśród mieszkańców regionu;
7. Upowszechnianie dostępu do zasobów kultury poprzez ich cyfryzację;
8. Digitalizacja i udostępnianie zasobów bibliotek;
9. Wspieranie działalności organizacji społecznych działających w dziedzinie kultury.

Projekt kluczowy: 213 utworzenie Filharmonii Kujawskiej we Włocławku, który obejmuje zarówno budowę obiektu, jak i powołanie nowej instytucji kultury działającej pod auspicjami samorządu województwa. Realizacja tego projektu może mieć pośredni, ale istotny wpływ na rozwój Gminy Brześć Kujawski.

Cel główny: 4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko.

Cel operacyjny: 43. Przestrzeń kulturowa.

Kierunki działań:

1. Ochrona, zachowanie, odnowa, wzmacnianie i promocja dziedzictwa kulturowego województwa;
2. Adaptacja obiektów dziedzictwa kulturowego dla celów publicznych i komercyjnych.

Projekt kluczowy: 415. Wsparcie opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego.

Wsparcie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych prowadzonych przy obiektach zabytkowych położonych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Projekt ma bezpośrednie przełożenia na zagadnienia rozwoju społecznego poprzez zachowanie, odnowę, przywracanie, eksponowanie przestrzeni i obiektów istotnych dla kształtowania tożsamości narodowej, regionalnej i lokalnej.

4.2.2. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego został uchwalony Uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego nr XI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003r. W dziale V Polityka Zagospodarowania Przestrzennego Województwa zawiera następujące ustalenia w kwestii ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy Brześć Kujawski:

- 1) Kierunki rozwoju sieci osadniczej. Ochrona dziedzictwa kulturowego jednostek osadniczych województwa realizowana będzie poprzez działania polegające na:
 - a) rewaloryzacji zabytkowych układów urbanistycznych o dużym znaczeniu kulturowym i historycznym,
 - b) ochronie zasobów kulturowych miast poprzez eliminację ruchu samochodowego z zabytkowego centrum Brześcia Kujawskiego,
 - c) konserwacji oraz szerokim turystycznym wykorzystaniu zasobów dziedzictwa kulturowego ruin zamków.
- 2) Strefy polityki przestrzennej – strefa centralna. W sferze ochrony i kształtowania środowiska kulturowego planuje się min.:
 - a) rewaloryzację historycznych układów urbanistycznych miast, w tym Brześcia Kujawskiego,
 - b) konserwację zabytkowych obiektów sakralnych oraz zespołów dworsko-parkowych,
 - c) objęcie ochroną prawną w formie rezerwatu kultury historycznych układów urbanistycznych również w Brześciu Kujawskim.
- 3) Propozycje zadań ponadlokalnych realizujących cele publiczne - wymieniono zadanie o znaczeniu wojewódzkim: rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych (60 miast i miejscowości).

Na podstawie Uchwały nr LIV/823/14 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 października 2014r. przystąpiono do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego. W związku z tym, iż w międzyczasie zmieniły się przepisy prawa oraz Strategia rozwoju województwa, co wymaga dostosowania planu zagospodarowania przestrzennego województwa do nowych uwarunkowań prawnych i strategicznych uchwała ta straciła moc. W dniu 8 lutego 2021 roku została podjęta Uchwała nr XXIX/418/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego w celu rozpoczęcia prac nad nowym planem, zgodnym z aktualnymi przepisami i dokumentami strategicznymi województwa. Prace nad przedmiotowym dokumentem wciąż trwają.

4.2.3. PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2021-2024

Program opieki nad zabytkami województwa stanowi najważniejszy dokument określający cele i kierunki działania w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Przede wszystkim jednak stanowi on element polityki samorządowej i służy podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego. Ważnym jego celem jest także edukacja o dziedzictwie, a zarazem jego upowszechnianie i promowanie. Głównym zaś celem programu jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego, którego zachowanie ma przyczynić się do poprawy zamożności mieszkańców i ich zdrowia. Cele operacyjne realizowane mają być poprzez określone kierunki działań.

Cel główny: Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo

Cel operacyjny: Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe

Kierunki działań: Popularyzacja wiedzy o znaczeniu i konieczności ochrony, Edukacja, Promocja, Dokumentacja i popularyzacja.

Cel główny: Dostępna przestrzeń i czyste środowisko

Cel operacyjny: Przestrzeń kulturowa

Kierunki działań: Ochrona, Prace konserwatorskie i restauratorskie, Dokumentacja i badania

Choć Program opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2021–2024 formalnie zakończył obowiązywanie, do chwili obecnej nie opublikowano jeszcze nowego dokumentu. Można jednak przypuszczać, że zasadnicze kierunki i cele kolejnego programu będą zbliżone do dotychczasowych założeń, ponieważ wynikają one z długofalowej polityki ochrony i opieki nad zabytkami.

4.2.4. PROGRAM FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA KUJAW I POMORZA 2021-2027

Program, zatwierdzony przez Komisję Europejską 7 grudnia 2022r. (CCI 2021PL16FFPR002), ma na celu wzmocnienie gospodarki i poprawienie jakości życia w regionie. Jego głównym założeniem jest wspieranie zrównoważonego, zintegrowanego i nowoczesnego rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, z korzyścią dla jego mieszkańców i ich bezpieczeństwa. Realizacja tych celów będzie przebiegać poprzez działania ujęte w dziesięciu priorytetach, które odpowiadają pięciu głównym celom polityki unijnej.

Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 został przyjęty Uchwałą nr 13/653/24 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 marca 2024 r. Zapisy dokumentu w zakresie:

1. Priorytetu 5: Fundusze Europejskie Na Wzmacnianie Potencjałów Endogenicznych Regionu, zawierają Cel szczegółowy: 2.5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego,

gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich. W celu poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej regionu, w tym obszarów problemowych, niezbędne jest dofinansowywanie przedsięwzięć przyciągających inwestorów i zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej na terenach lokalnych, gdzie aktywność gospodarcza jest zdecydowanie niższa niż przeciętna w województwie. Wsparciem objęte zostały działania przyczyniające się do rozwoju oferty turystycznej bazującej na lokalnych potencjałach turystycznych oraz walorach kulturowych i przyrodniczych. Rezultatem interwencji będzie wzrost ruchu turystycznego, co w pozytywny sposób wpłynie na zintegrowany i sprzyjający włączeniu społecznemu rozwój społeczno-gospodarczy regionu. Część środków skierowana zostanie na projekty dotyczące parków kulturowych i szlaków kulturowych. Wsparcie ukierunkowane będzie na działania dotyczące tras i szlaków turystycznych. Podjęte zostaną również działania na rzecz budowania marek i promowania produktów lokalnych. Wszystkie podjęte inicjatywy będą opierały się na dążeniu do rozwoju atrakcyjności turystycznych regionu i promowaniu lokalnych produktów, przy jednoczesnym poszanowaniu zasobów przyrody oraz lokalnej kultury.

2. Priorytetu 6: Fundusze Europejskie Na Rzecz Zwiększenia Dostępności Regionalnej Infrastruktury dla Mieszkańców, zawierają Cel szczegółowy: 2.6.4. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych. Realizacja celu szczegółowego służyć będzie rozwojowi zasobów kultury w celu poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej regionu, jako źródła realnych korzyści ekonomicznych i społecznych. Wspierana będzie ochrona dziedzictwa kulturowego, obiekty zabytkowe o znaczeniu historycznym, a także rozwój instytucji kultury z uwzględnieniem funkcji aktywizujących społeczność regionalną. Środki zostaną skierowane w szczególności na restaurację i konserwację obiektów o znaczeniu regionalnym wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w tym obiektów unikatowych, wyróżniających region na tle kraju. Renowacja, konserwacja, rewaloryzacja i restauracja obiektów zabytkowych (w tym pomników) nie będzie pojedynczą interwencją, tylko musi stanowić część projektu, który przede wszystkim wiąże rozwój kultury z rozwojem gospodarczym, włączeniem społecznym i innowacjami społecznymi w skali regionu lub w skali lokalnej oraz opierać się na analizie popytu, której wykazanie będzie niezbędne na etapie aplikowania o środki. Działania te przyczynią się także do wzmocnienia tożsamości regionalnej oraz zabezpieczenia obiektów o wysokiej wartości historycznej, co pozwoli nie tylko chronić i pielęgnować ten element kultury, ale także wpłynie na jego uatrakcyjnienie i przyczyni się do tworzenia przewag konkurencyjnych regionu w celu przyciągnięcia turystów. Synergia działań będzie miała wpływ na pobudzenie aktywności kulturalnej w regionie, a ich długofalowe efekty będą widoczne również po zakończeniu przedsięwzięć. Działania z zakresu rozwoju kultury i dziedzictwa kulturowego będą uwzględniać zasady zrównoważonego wpływu na środowisko, cyfryzację oraz zasadę efektywności finansowej i odporności na kryzysy. Takie podejście skierowane do wszystkich mieszkańców województwa, wpłynie na wzrost wiedzy oraz zmianę zachowań i postaw w obszarze kultury i tożsamości regionalnej, ale również przyczyni się do kreowania nowego wizerunku województwa. Ponadto inwestycje powinny zakładać komplementarność z projektami społecznymi.

4.3. SPÓJNOŚĆ GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI NA POZIOMIE POWIATU

4.3.1. POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU WŁOCŁAWSKIEGO NA LATA 2025-2028

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Włocławskiego na lata 2025-2028 został zatwierdzony Uchwałą XIII/116/25 z dnia 10 czerwca 2025r. w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Włocławskiego na lata 2025-2028

Głównym celem powiatowego programu opieki nad zabytkami na lata 2025-2028 jest ukierunkowanie działań samorządu powiatowego na poprawę stanu zachowania i utrzymania zasobów dziedzictwa kulturowego powiatu z uwzględnieniem następujących działań:

1) Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.

2) Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

3) Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.

4) Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

5) Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.

6) Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Włocławskiego na lata 2025-2028 wyznacza trzy główne priorytety realizowane poprzez następujące kierunki działań:

Priorytet I: Zahamowanie procesów degradacji zabytków i efektywne zarządzanie zabytkowym zasobem

Kierunki działań:

- Poprawa stanu zachowania zabytków i zapobieganie zagrożeniom dla dziedzictwa kulturowego powiatu.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego powiatowego i rozszerzanie zasobu zabytków powiatu.
- Budowanie bazy informacji o zasobach dziedzictwa kulturowego w powiecie.

Priorytet II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego powiatu jako element rozwoju społeczno-gospodarczego

Kierunki działań:

- Dbłość o ład przestrzenny i krajobraz kulturowy powiatu-uwzględnianie ochrony zabytków w dokumentach planistycznych.

Priorytet III: Budowanie tożsamości regionalnej poprzez edukację i popularyzację dziedzictwa kulturowego

Kierunki działań:

- Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym, budowanie świadomości społecznej o zabytkach i tożsamości regionalnej.
- Kreowanie tożsamości oraz identyfikacji z dziedzictwem kulturowym.
- Wzmożenie zaangażowania społecznego w zakresie opieki nad zabytkami.
- Promocja dziedzictwa kulturowego powiatu.
- Podjęcie działań mających na celu podniesienie atrakcyjności krajobrazu kulturowego powiatu na potrzeby edukacyjne, społeczne i turystyczne.

Dla każdego z w/w kierunków działań zostały określone zadania i podmioty realizujące wyznaczone priorytety. Zadania zaplanowane w programie będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów o charakterze:

1. Formalno-prawnym poprzez:

- składanie wniosków o wpisanie obiektów zabytkowych należących do Powiatu Włocławskiego do rejestru zabytków, zgodnie z art. 9 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami [...];
- umieszczanie na zabytkach ustawowo określonych znaków informacyjnych, zgodnie z art. 12;
- wykonywanie decyzji administracyjnych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w oparciu o właściwe przepisy.

2. Finansowym poprzez:

- finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością Powiatu Włocławskiego;
- dofinansowywanie remontów i konserwacji zabytków niebędących własnością Powiatu Włocławskiego, na podstawie odpowiedniej uchwały Rady Powiatu w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków na obszarze powiatu włocławskiego;
- pozyskiwanie środków zewnętrznych w postaci korzystania z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich, funduszy krajowych MKiDN i funduszy środowiskowych.

3. Koordynacyjno-strategicznym poprzez:

- wykonywanie ustaleń wynikających z dokumentów strategicznych na poziomie wojewódzkim oraz krajowym dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego;
- współpracę z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- współpracę z ośrodkami akademickimi i naukowymi w zakresie ochrony zabytków;
- współpracę z kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami;
- aktualizację wewnętrznych dokumentów programowych Powiatu Włocławskiego z zakresu ochrony zabytków.

4. Społeczno-edukacyjnym poprzez:

- edukację, za pomocą wprowadzenia zagadnień ochrony zabytków i historii regionu do lekcji w szkołach oraz poprzez opracowywanie i organizowanie gier edukacyjnych i terenowych;
- promowanie wśród właścicieli zabytków i mieszkańców powiatu włocławskiego właściwego dbania o zabytki, a także sposobów pozyskiwania dofinansowań do prac przy zabytkach.

5. Inwestycyjnym – poprzez między innymi:

- bieżące prace porządkowe i konserwacyjne parku podworskiego w Rzeżewie;
- termomodernizację budynku zespołu Szkół w Lubrańcu- Marysinie;
- renowację budynku Starostwa Powiatowego we Włocławku, ul. Cyganka 28 - etap III.

6. Promocyjnym poprzez:

- promocję parków kulturowych, archeologicznych Sarnowo i Wietrzychowice oraz Parku Etnograficznego w Kłóbce;
- opracowywanie i wytyczenie nowych szlaków turystycznych i historycznych - prawidłowe oznakowanie szlaków turystycznych i leżących na nich zabytków;
- opracowanie materiałów promocyjnych, np. mapy obiektów zabytkowych czy publikacji poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego powiatu włocławskiego;
- współpracę z mediami lokalnymi w zakresie emisji programów przybliżających historię regionu i promujących zabytki powiatu włocławskiego;
- organizowanie wydarzeń kulturalnych - imprez i wystaw poświęconych zabytkom materialnym i niematerialnym powiatu włocławskiego.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI

5.1.1. STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI NA LATA 2021-2030

Strategia Rozwoju Gminy Brześć Kujawski na lata 2021-2030 została przyjęta dnia 31 maja 2022r. przez Radę Miejską w Brześciu Kujawskim Uchwała nr XLI/365/2022. W ramach tego dokumentu określona została wizja rozwoju gminy jako „Gmina Brześć Kujawski otwarta na mieszkańców, wspierająca lokalną aktywność społeczną i dziedzictwo kulturowe”.

Zagadnienia dotyczące opieki nad zabytkami wpisują się w ramy określone w Strategii szczegółowo w celach strategicznych i przypisanych do nich celach operacyjnych i kierunkach działań:

Cel strategiczny 1. Polityka proinwestycyjna gwarancją rozwoju gminy.

Obszar przestrzenny:

Cel operacyjny: 1. Tworzenie warunków i rozwój budownictwa mieszkaniowego;

Kierunek działania: 2. Poprawa estetyki budynków w strefie ochrony konserwatorskiej;

Cel operacyjny: 2. Rozwój przestrzeni publicznej

Kierunek działania: 3. Zagospodarowanie terenów publicznych w celu zwiększenia ich atrakcyjności i funkcjonalności;

Cel strategiczny 3. Stworzenie rozpoznawalnej marki Brześć Kujawski.

Cel operacyjny: 1. Rozwój sportu i turystyki

Kierunki działania:

1. Wspieranie rozwoju bazy noclegowej na terenie gminy Brześć Kujawski;

2. Utworzenie Centrum Tradycji i Kultury Kujaw;

3. Budowa domu trapezowego, parku kulturowego;

4. Dostępność zabytków.

Cel operacyjny: 2. Promocja gminy

Kierunki działania:

1. Organizacja imprez kulturalnych i sportowych o charakterze ponadlokalnym;

2. Promocja gminy w mediach ogólnopolskich.

5.1.2. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Dla terenu miasta i gminy obowiązuje „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Brześć Kujawski” przyjęte jako zmiana studium Uchwałą Nr XXX/188/09 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 24 września 2009 r. Dokument został opracowany dla całego obszaru miasta i gminy Brześć Kujawski. Studium na terenie Gminy wyodrębnia pięć stref funkcjonalno - przestrzennych: dwie strefy wielofunkcyjne (W1 i W2), dwie strefy rolne (R1 i R2) i strefę leśną (Ls). Na terenie miasta wyodrębnia się osiem stref polityki przestrzennej w tym m.in.: mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe, produkcyjno - usługowo - mieszkaniowa, mieszkaniowo - rekreacyjne, rolne i rekreacyjno - archeologiczno - mieszkaniowe.

Studium stanowi dokument planistyczny określający politykę rozwoju przestrzennego gminy. Należy pamiętać, że formy ochrony zabytków zostały wymienione w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a wśród nich nie zostało wymienione studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Oznacza to, że dokument ten jest jedynie diagnozą stanu zabytków w gminie oraz wyznacznikiem ogólnych kierunków ich ochrony. Podstawowym gminnym aktem prawa ustalającym formy ochrony zabytków jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Na rysunku stanowiącym załącznik do studium zaznaczono min.:

- strefę A -ochrony konserwatorskiej historycznej struktury przestrzennej objętej wpisem do rejestru zabytków;
- strefę ochrony krajobrazu kulturowego proponowanego rezerwatu kulturowego;
- zabytkowe zespoły dworsko-parkowe i parki oraz zabytkowe aleje, kolejkę;
- zabytkowe założenia kościelne i cmentarze oraz kapliczki;
- zabytkowe obiekty i zespoły techniki;
- zabytkowe obiekty i zespoły użyteczności;
- zabytkowe budownictwo drewniane i murowane;
- stanowiska archeologiczne

Na dzień sporządzania niniejszego dokumentu opracowane „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta i gminy Brześć Kujawski” zachowuje aktualność.

5.1.3. PLAN OGÓLNY

Uchwałą Nr LXIV/619/2024 z dnia 18 marca 2024 r., Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim rozpoczęto prace nad przygotowaniem planu ogólnego gminy Brześć Kujawski. Dokument ten, wprowadzony będzie w wyniku nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i zastąpi dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Plan ogólny obejmie cały obszar gminy w jego granicach administracyjnych, z wyjątkiem terenów zamkniętych, o ile nie są one określane przez ministra właściwego ds. transportu.

Nowy dokument planistyczny określi strefy planistyczne w gminie oraz gminne standardy urbanistyczne. W ramach tych stref wskazane zostaną m.in. ich funkcje oraz konkretne wskaźniki urbanistyczne.

W kontekście ochrony zabytków Plan ogólny zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2024 poz. 1130,1907,1940 oraz z 2025 r. poz. 527,680) powinien uwzględniać zabytki objęte formami ochrony, o których mowa w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 oraz z 2023 r. poz. 951, 1688 i 1904), lub ujęte w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków oraz dobra kultury współczesnej.

Plan ogólny będzie miał rangę aktu prawa miejscowego, a jego ustalenia będą obowiązujące zarówno przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak i przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy.

5.1.4. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa najskuteczniejszym instrumentem kompleksowej, zintegrowanej ochrony krajobrazu kulturowego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z zasadami określonymi w Ustawie z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w procedurze sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obowiązkowo uwzględnia się ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej.

Każdorazowo projekty mpzp uzgadniane są przez wojewódzkiego konserwatora zabytków w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego mają zatem fundamentalne znaczenie dla ochrony lokalnego dziedzictwa Gminy Brześć Kujawski.

W chwili obecnej na terenie gminy pokrycie obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosi blisko 7,2% co daje powierzchnię ok. 1085 ha.

Gmina Brześć Kujawski posiada 27 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wg poniżej tabeli:

Lp.	Obszar objęty uchwałą	Uchwała w sprawie zatwierdzenia mpzp
1.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych: Guźlin i Rządka Wola Parcele, gm. Brześć Kujawski	Nr VIII/49/03 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 28 sierpnia 2003 r.
2.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych: Brzezcie, Witoldowo, gm. Brześć Kujawski	Nr VIII/50/03 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 28 sierpnia 2003 r.
3.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych: Machnacz i Wieniec Zalesie w Gminie Brześć Kujawski	Nr VIII/51/03 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 28 sierpnia 2003 r.
4.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych: Machnacz, Wieniec Zalesie, gm. Brześć Kujawski	Nr VIII/52/03 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 28 sierpnia 2003 r.
5.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Miasto Brześć Kujawski, osiedle Falborek	Nr VIII/53/03 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 28 sierpnia 2003 r.
6.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Miasto Brześć Kujawski, ul. Mickiewicza i ul. Traugutta	Nr VIII/54/03 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 28 sierpnia 2003 r.
7.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Miasto Brześć Kujawski, ul. I Armii Wojska Polskiego, Rybaki, Krakowska	Nr VIII/55/03 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 28 sierpnia 2003 r.
8.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Miasto Brześć Kujawski, ul. H. Sawickiej	Nr VIII/56/03 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 28 sierpnia 2003 r.
9.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębie ewidencyjnym Falborz Parcele, Stary Brześć, gm. Brześć Kujawski, Miasto Brześć Kujawski ob. I	Nr XXVIII/179/05 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 19 sierpnia 2005 r.
10.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wyodrębnionych obszarów położonych w miejscowościach Pikutkowo, Słone, Machnacz	Nr VI/39/11 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 24 maja 2011 r.
11.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Brześć Kujawski w zakresie obszaru położonego w mieście Brześć Kujawski (Falborek)	Nr VIII/53/2015 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 8 grudnia 2015 r.

12.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Brześć Kujawski w zakresie obszaru położonego w mieście Brześć Kujawski (ul. H. Sawickiej)	Nr VIII/54/2015 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 8 grudnia 2015 r.
13.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Brześć Kujawski w zakresie obszarów położonych w miejscowości Pikutkowo	Nr XVII/106/2016 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 6 października 2016 r.
14.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Brześć Kujawski w zakresie obszaru położonego w miejscowości Brzezcie	Nr XX/138/17 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 16 lutego 2017 r.
15.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Brześć Kujawski dla obszaru położonego w miejscowości Pikutkowo przy drodze gminnej nr 190433C	Nr XXXIII/247/18 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 27 września 2018 r.
16.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Brześć Kujawski w zakresie obszaru położonego w obrębie miejscowości Wieniec - Zalesie	Nr VI/36/19 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 29 maja 2019 r.
17.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Brześć Kujawski dla obszaru położonego w miejscowości Pikutkowo pomiędzy autostradą, drogą krajową i terenami gminy Włocławek	Nr XII/93/2019 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 27 listopada 2019 r.
18.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym miasto Brześć Kujawski I, w rejonie ulic Konarskiego i Traugutta	Nr XXX/244/2021 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 20 maja 2021 r.
19.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Brześć Kujawski w zakresie obszaru położonego w miejscowości Brzezcie	Nr XXX/245/2021 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 20 maja 2021 r.
20.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Aleksandrowo, gm. Brześć Kujawski	Nr XXX/265/2021 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 22 czerwca 2021 r.
21.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Miasto Brześć Kujawski I (osiedle Falborek)	Uchwała Nr XLI/359/2022 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 31 maja 2022 r.
22.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym 0013 Kąty Kolonia, gm. Brześć Kujawski	Uchwała Nr XLV/411/2022 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 26 października 2022 r.

23.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym 0012 Kąkowa Wola Wieś (dz. nr ewid. 120/4), gm. Brześć Kujawski	Uchwała Nr XLIX/449/2023 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 14 lutego 2023 r.
24.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Brześć Kujawski dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Stary Brześć Parcele	Uchwała Nr XLIX/450/2023 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 14 lutego 2023 r.
25.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych Wieniec, Wieniec Zalesie, Machnacz i Pikutkowo (solanka)	Uchwała Nr LIII/492/2023 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 30 maja 2023 r.
26.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym 0001 Miasto Brześć Kujawski 1, w rejonie ul. Przemysłowej i ul. Mickiewicza	Uchwała Nr XII/98/2025 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 22 maja 2025 r.
27.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym 0025 Stary Brześć Kolonia, gm. Brześć Kujawski	Uchwała Nr XIV/106/2025 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 1 lipca 2025 r.

Tabela 1 .Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Brześć Kujawski, źródło: opracowanie własne.

5.2. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW, ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI

5.2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI

Gmina Brześć Kujawski położona jest w południowo – wschodniej części województwa kujawsko – pomorskiego. Pod względem administracyjnym należy do powiatu ziemskiego włocławskiego. Graniczy od północy z gminą Lubanie i miastem Włocławek, od wschodu z gminą Włocławek, od południa z gminą Lubraniec, od zachodu z gminą Osiecinia i gminą Bądkowo. Gmina położona jest korzystnie w stosunku do głównych ciągów komunikacyjnych kraju, przez jej teren przebiega autostrada A1 oraz droga kategorii krajowej Nr 62 Strzelno – Anusin.

Gmina zajmuje powierzchnię 150,95 km², co plasuje ją na 45 miejscu w województwie, a miasto zajmuje powierzchnię 7,0 km² i znajduje się na 27 miejscu w województwie. Gminę zamieszkuje 10 756 osób, w tym miasto 4 368 osób i 6388 osób gminę (stan na 1 czerwca 2025r.).

Rycina 1 Lokalizacja Gminy Brześć Kujawski na terenie kraju, źródło: opracowanie własne.

Dominującą jednostką geomorfologiczną na obszarze gminy jest Wysoczyzna Kujawska. Jedynie północno-wschodnie fragmenty położone są w obrębie pradoliny Wisły. Część wysoczyznowa charakteryzuje się stosunkowo małym urozmaiceniem rzeźby. Dotyczy to zwłaszcza części północno-zachodniej wchodzącej w skład Równiny Inowrocławskiej. Występująca tutaj w podłożu morena denną płaska tworzy mało urozmaiconą powierzchnię o niewielkich deniwelacjach rzędu 2-3 m. Wysokości bezwzględne wahają się w przedziale 78-92 m n.p.m. Cały obszar nachylony jest w kierunku południowo-wschodnim w stronę doliny Zgłowiączki.

Na obszarze gminy brak jest większych naturalnych zbiorników wodnych. Wyjątek stanowi jedynie jezioro Cmentowo zajmujące powierzchnię ok. 14 ha. Stosunkowo mało jest również drobnych oczek wodnych powstałych w wyniku wytopienia się brył martwego lodu, bądź wypełniających zagłębienia rynnowe. Najwięcej tego typu obiektów występuje w rejonie wsi Sokołowo, Kuczyna oraz Redecz Krukowy. Przez teren gminy Brześć Kujawski przepływa także rzeka Zgłowiączka, stanowiąca ważny element lokalnej sieci hydrograficznej.

5.2.2. KRAJOBRAZ KULTUROWY

Krajobraz kulturowy to obszar geograficzny ukształtowany przez działalność człowieka i jego interakcję ze środowiskiem naturalnym, odzwierciedlający praktyki kulturowe, wartości oraz historyczne znaczenie danej społeczności. Brześć Kujawski stanowi przykład takiego krajobrazu. Brześć Kujawski to miasto położone w sercu Kujaw, w regionie o bogatym dziedzictwie historycznym i kulturowym, którego korzenie sięgają czasów pradziejowych. Obecność licznych zabytków oraz zachowany tradycyjny układ urbanistyczny miasta czynią z Brześcia Kujawskiego ważny element krajobrazu kulturowego regionu.

Miasto leży na kluczowych szlakach komunikacyjnych oraz kulturowych. Jednym z najważniejszych jest Szlak Piastowski, jedna z najbardziej rozpoznawalnych tras turystycznych w Polsce, prowadząca przez miasta związane z początkami państwa polskiego oraz dynastią Piastów. Szlak ten obejmuje cenne zabytki architektury, historyczne grody i miejsca koronacji pierwszych władców Polski, m.in. Gniezno, Kruszwicę, Ostrów Lednicki, Poznań oraz Brześć Kujawski, który już w średniowieczu był lokalnym centrum administracyjnym i militarnym, położonym na przecięciu istotnych szlaków handlowych.

Brześć Kujawski usytuowany jest również na Kujawsko-Dobrzyńskiej Trasie Szlaku Świętego Jakuba. Ta kultowa trasa pielgrzymkowa, będąca częścią europejskiej sieci dróg jakubowych, łączy ważne miejscowości regionu, promując duchowe i kulturowe dziedzictwo Kujaw i ziemi dobrzyńskiej. Przechodząc przez Brześć Kujawski, Szlak Świętego Jakuba przypomina o tradycjach pielgrzymkowych, integrując lokalną społeczność wokół wspólnego dziedzictwa.

Układ urbanistyczny miasta, historyczne centrum, liczne obiekty sakralne i świeckie oraz obecność ważnych szlaków turystyczno-kulturowych nadają krajobrazowi kulturowemu Brześcia Kujawskiego wyjątkowy charakter, łączący tradycję z nowoczesnością i tworzący fundament lokalnej tożsamości.

5.2.3. RYS HISTORYCZNY

Teren dzisiejszego Brześcia Kujawskiego obfituje w liczne pozostałości osadnictwa pradziejowego, które mają ogromne znaczenie naukowe. Ślady bytności człowieka w tym rejonie sięgają początków neolitu i obejmują kolejne epoki: brązu, żelaza oraz wczesnego średniowiecza.

Pierwszy raz Brześć Kujawski został wspomniany w źródłach w 1228 roku, w dokumencie, na mocy którego książę Konrad Mazowiecki przekazał Zakonowi Krzyżackiemu trzy wsie. Już w pierwszej połowie XIII wieku gród miał strategiczne znaczenie militarne i administracyjne. Położony na przecięciu istotnych szlaków handlowych, w tym toruńsko-krakowskiego i drogi do Lwowa, Brześć rozwijał się jako ważne centrum wymiany handlowej. Od trzeciej ćwierci XIII wieku funkcjonowała tu kasztelania, a w 1282 roku źródła odnotowują pierwszego znanego kasztelana – Krystyna. Istnieją przesłanki, by przypuszczać, że osada o znaczeniu grodowym istniała tu już w XI–XII wieku, o czym świadczą liczne znaleziska z tego okresu na terenie Starego Brześcia i Smętowa.

W 1267 roku Brześć stał się siedzibą książąt brzesko-kujawskich. Prawa miejskie na prawie magdeburskim nadano mu najprawdopodobniej przed 1250 rokiem. Przywilej miejski z 1292 roku nadany przez Władysława Łokietka potwierdza włączenie do miasta pobliskich wsi Pikutkowo i Guźlin. Obszar dzisiejszej gminy zawsze należał historycznie do Kujaw, wyodrębnionych jako dzielnica już pod koniec XII wieku. Przez

Brześć prowadziły główne szlaki handlowe – m.in. z Wielkopolski do Kijowa, z Krakowa do Gdańska czy z Halicza do Gdańska.

Od 1194 roku Kujawy zaczęły funkcjonować jako osobne księstwo, początkowo z Kruszwicą jako stolicą, a od 1233 roku z Inowrocławiem. Miasto Brześć, jako druga lokacja miejska na Kujawach po Inowrocławiu, uzyskało prawa miejskie na prawie magdeburskim około 1250 roku. Lokalizację miasta przenoszono – najpierw istniało nad jeziorem Smętowo, potem w obecnym Starym Brześciu, a od XIII wieku w obecnym miejscu. W południowo-zachodniej części miasta znajdował się gród kasztelański, który później został przekształcony w murowany zamek.

W 1300 roku, podczas wygnania Łokietka, Brześć zajęli Czesi wspierani przez Krzyżaków. Tylko część mieszkańców, z wójtem Jaśkiem na czele, była lojalna wobec księcia. W 1327 roku Łokietek przyłączył Kujawy do Królestwa Polskiego, jednak Krzyżacy rozpoczęli ofensywę, która zakończyła się dopiero zdobyciem Brześcia. Władali tu przez pewien czas, budując umocnienia, zamek i port rzeczny na Zgłowiączce. Kujawy i Ziemia Dobrzyńska wróciły do Korony po pokoju kaliskim z 1343 roku.

W XV wieku powstały województwa: inowrocławskie i brzesko-kujawskie. Brześć Kujawski był jednym z najważniejszych miast regionu, obok Włocławka. W 1377 roku Kujawy brzeskie zostały oddane w zarząd Piotrowi z Małochowa, który miał obowiązek spłaty 2000 grzywien. Odbudowa po zniszczeniach wojennych i dynamiczny rozwój miały miejsce zwłaszcza w drugiej połowie XIV wieku. W 1401 roku Władysław Jagiełło przyznał miastu dodatkowe grunty nad Zgłowiączką.

Wojna z Krzyżakami w latach 1409–1435 zakończyła się podpisaniem pokoju w Brześciu Kujawskim 31 grudnia 1435 roku, a trwałe zakończenie konfliktów przyniósł dopiero pokój toruński w 1466 roku. W XV wieku utrwaliły się struktury sejmikowe – szlachta spotykała się początkowo w Brześciu i Radziejowie, a od 1510 roku wyłącznie w Radziejowie.

Rozkwit miasta trwał do I połowy XVII wieku. Rozwijał się handel i rzemiosło, osiedlali się tu Żydzi. Później nastąpił kryzys, pogłębiony przez zniszczenia wojenne, zwłaszcza podczas „potopu” szwedzkiego i wojen północnych z początku XVIII wieku. Choroby epidemiczne oraz przemarsze wojsk polskich, szwedzkich, saskich i rosyjskich spustoszyły region.

Rycina 2 Panorama Brześcia Kujawskiego rok 1657. źródło: <https://polska-org.pl/9051379,foto.html>

Po 1710 roku sytuacja polityczna uległa poprawie, a Kujawy przez sześć dekad cieszyły się względnie spokojem. W wyniku I rozbioru Brześć znalazł się na granicy państwa polskiego, natomiast sąsiednie tereny zostały zajęte przez Prusy. W 1781 roku do granic Brześcia włączono okoliczne wsie i lasy. W 1787 roku Stanisław August Poniatowski nadał miastu m.in. jezioro Smętowo i młyn na Oborach.

W wyniku II rozbioru w 1793 roku Kujawy zostały włączone do Prus Południowych, zarządzanych z Piotrkowa. Na początku XIX wieku w miejscu dawnego zamku wzniesiono więzienie. Po III rozbiorze tereny te trafiły do dykcji poznańskiej. W 1807 roku, po utworzeniu Księstwa Warszawskiego, Brześć znalazł się w jego granicach, a po 1815 roku wszedł w skład Królestwa Polskiego w zaborze rosyjskim.

W 1816 roku miasto uległo zniszczeniu w wyniku pożaru, a w 1823 roku przeprowadzono jego regulację i wytyczono nowy trakt do Włocławka. W 1836 roku przeniesiono siedzibę powiatu z Brześcia do Włocławka. Dane z 1853 roku podają, że w mieście mieszkało 1111 chrześcijan i 610 Żydów. Przemysł zaczął się rozwijać – powstała cukrownia (1892–1894), fabryka maszyn, oraz kolejka wąskotorowa.

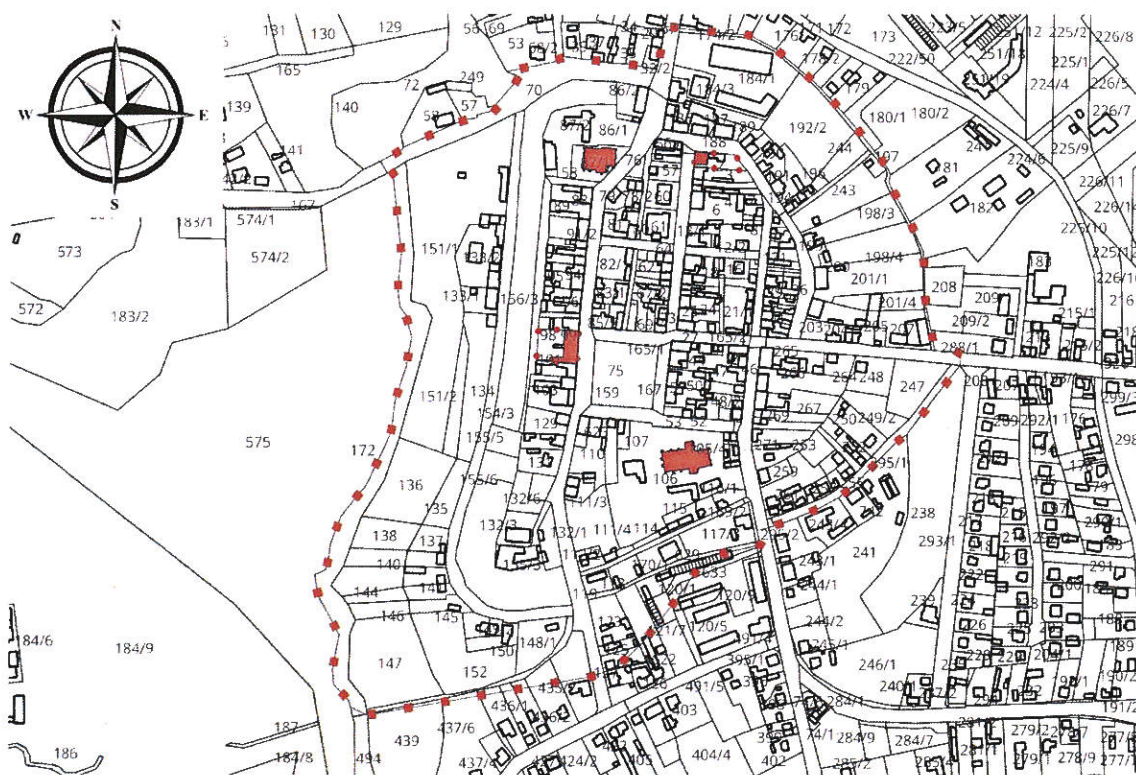
W czasie I wojny światowej Brześć znajdował się pod administracją Generalnego Gubernatorstwa Warszawskiego. Mimo wojny był drugim ośrodkiem przemysłowym regionu. Po wojnie, w zależności od zmian administracyjnych, gmina należała do woj. warszawskiego, poznańskiego, pomorskiego, bydgoskiego, włocławskiego, a od 1999 roku do województwa kujawsko-pomorskiego w powiecie włocławskim. W strukturach kościelnych teren gminy od zawsze należał do diecezji włocławskiej, w ramach dekanatu włocławskiego.

5.2.4. ZABYTKI NIERUCHOME

Na terenie gminy Brześć Kujawski zlokalizowanych jest 287 zabytków nieruchomych przy czym 127 zlokalizowanych jest na terenie miasta i 160 na terenie gminy.

Obszar	Wpisane do rejestru zabytków	Ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków	Razem
Miasto Brześć Kujawski	5	122	127
Gmina Brześć Kujawski	34	126	160
Razem	39	248	287

Tabela 2 Zabytki nieruchome na terenie miasta i gminy Brześć Kujawski – podział według wpisu do rejestru zabytków i do gminnej ewidencji zabytków, źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzenia nr 111/2024 Burmistrza Brześcia Kujawskiego z dnia 9 maja 2024r.

Rycina 3 Rozmieszczenie zabytków wpisanych do rejestru zabytków na terenie miasta Brześć Kujawski.

Dokładny wykaz 39 zabytków nieruchomych, ich adresy oraz numer i data wpisu do rejestru zabytków znajduje się w Aneksie nr 1.

Rozmieszczenie zabytków nieruchomych na terenie miasta i gminy Brześć Kujawski zostało przedstawione na interaktywnej mapie dostępnej w Regionalnym Systemie Informacji Przestrzennej Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Mapa zawiera aktualne lokalizacje obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz objętych ewidencją, a także dane dotyczące ich charakteru i statusu ochrony.

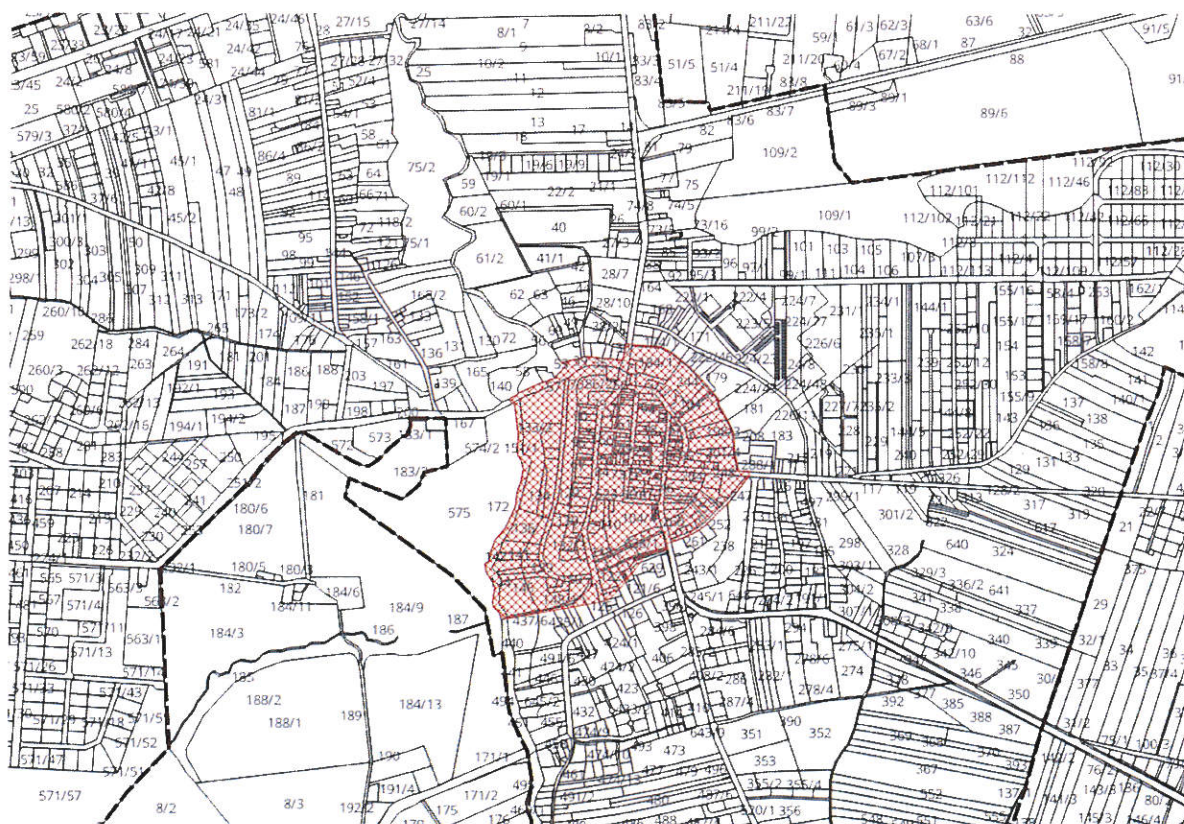
Mapę można przeglądać pod adresem:

https://mapy.mojregion.info/geoportal/f?p=MAPA:113:::::P113_LINK_GUID:1d57f7eb23e72e90e0636e401dacabd1

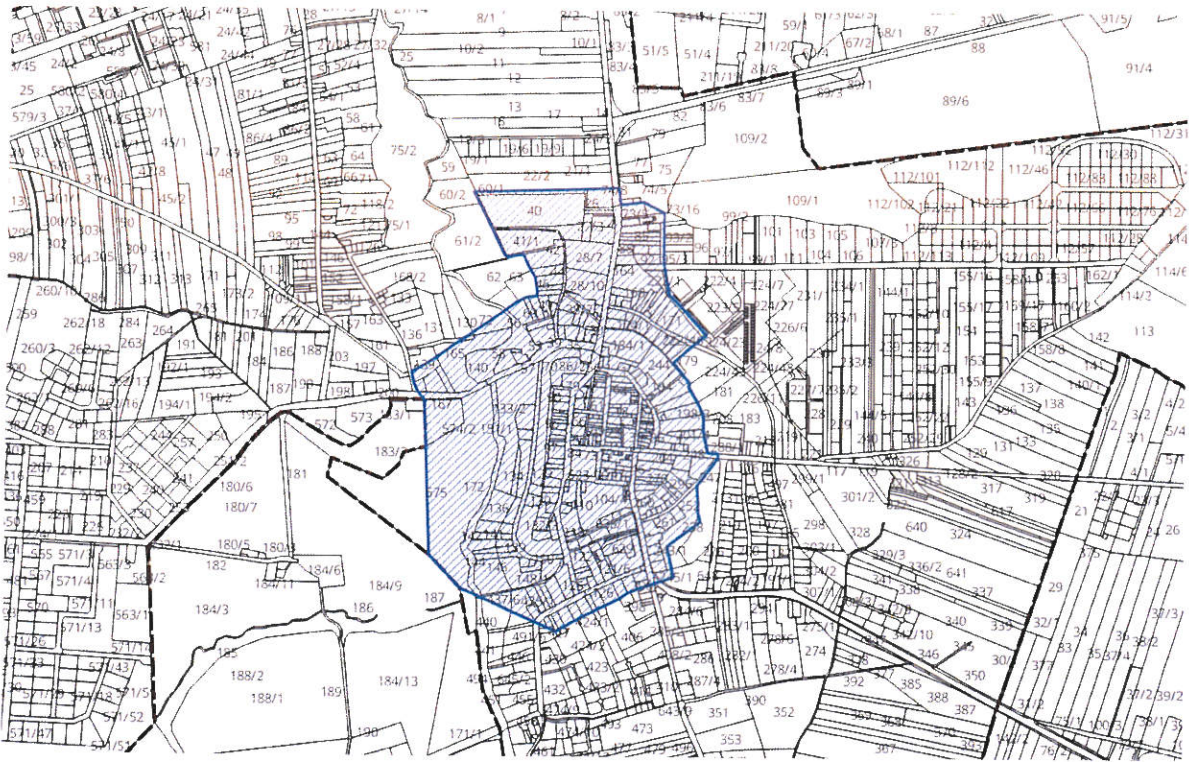
Warto wspomnieć, że na terenie Gminy Brześć Kujawski funkcjonują wyznaczone obszary ochrony konserwatorskiej, które odgrywają istotną rolę w ochronie dziedzictwa kulturowego – niezależnie od indywidualnych wpisów do rejestru zabytków czy ewidencji.

Na obszarze miasta Brześć Kujawski wyróżniono trzy obszary ochrony:

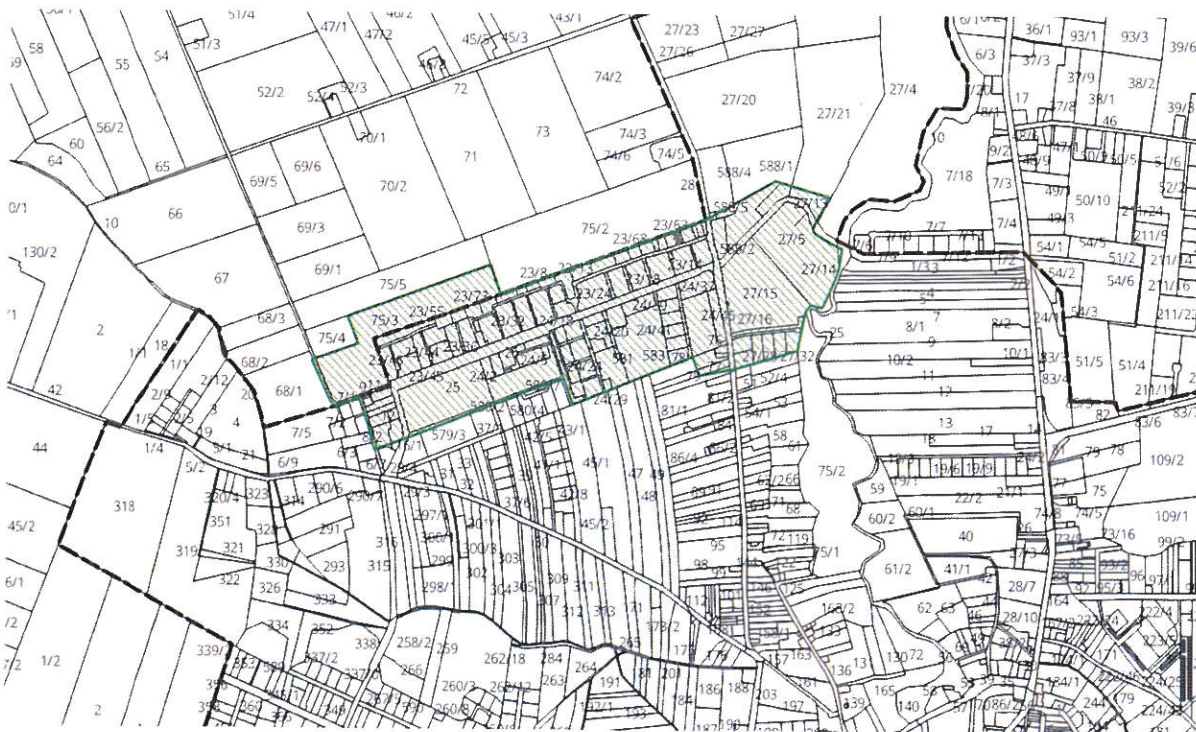
- Obszar Dzielnicy Starego Miasta w Brześciu Kujawskim wpisany do rejestru zabytków,
- Obszar Historycznego Układu Urbanistycznego Brześcia Kujawskiego wpisany do WEZ i GEZ;
- Obszar Historycznego Układu Architektoniczno-Przestrzennego Założenia Fabrycznego Cukrowni w Brześciu Kujawskim

Rycina 4 Obszar Dzielnicy Starego Miasta w Brześciu Kujawskim określony decyzją wpisu do rejestru zabytków z dnia 30.09.1957r., pod pozycją A/1559, źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ.

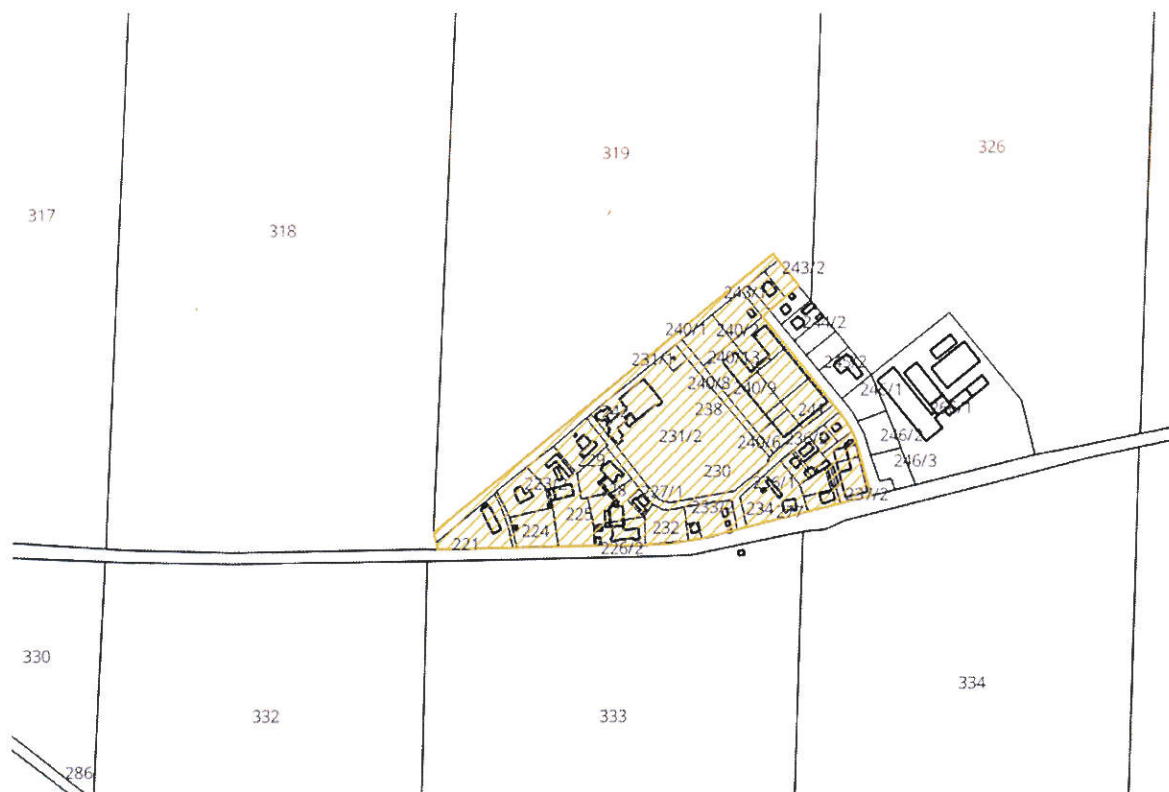

Rycina 5 Obszar Historycznego Układu Urbanistycznego Brześcia Kujawskiego wpisany do WEŻ i GEZ. źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ.

Rycina 6 Obszar Historycznego Układu Architektoniczno-Przestrzennego Założenia Fabrycznego Cukrowni w Brześciu Kujawskim wpisany do WEŻ i GEZ. źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ.

Dodatkowo, w miejscowości Wieniec-Zdrój funkcjonuje Obszar Ochrony Historycznego Założenia Uzdrawiskowo-Parkowego w Wieńcu Zdroju, wpisany do Wojewódzkiej i Gminnej Ewidencji Zabytków.

Rycina 7 Obszar Ochrony Historycznego Założenia Uzdrawiskowo-Parkowego w Wieńcu Zdroju wpisany do WEZ i GEZ, źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ

Obszary ochrony konserwatorskiej na terenie Gminy Brześć Kujawski wyznaczono w celu zachowania historycznego charakteru przestrzeni i układów urbanistycznych. Na tych obszarach dopuszcza się inwestycje i remonty, jednak muszą one być zgodne z zasadami ochrony zabytków – w niektórych przypadkach wymagane są konsultacje lub uzgodnienia z konserwatorem.

5.2.5. ZABYTKI RUCHOME

Zabytki ruchome to obiekty o wartości historycznej, artystycznej lub naukowej, które – w przeciwieństwie do zabytków nieruchomych – mogą być przemieszczane bez utraty swojej istoty i związku z dziedzictwem kulturowym. Obejmują one m.in. dzieła sztuki, rzemiosła, przedmioty codziennego użytku, dokumenty oraz artefakty archeologiczne.

W gminie Brześć Kujawski do najcenniejszych zabytków ruchomych należą:

- a) Zabytkowe drzwi z Apteki. Dwuskrzydłowe, drewniane drzwi pochodzące z przełomu XIX wieku, wykonane z litego dębu. Bogato zdobione płycinami w kształcie rombów i prostokątów oraz oryginalnymi, kutymi okuciami. Drzwi te prowadziły niegdyś do jednej z najstarszych aptek w Brześciu Kujawskim, świadcząc o wysokim statusie i kunszcie rzemiosła lokalnych kowali oraz stolarzy.

Zdjęcie 1 Zabytkowe drzwi z Apteki znajdujące się na wystawie multimedialnej w BCKiH „Wahadło”, źródło: dokumentacja fotograficzna własna.

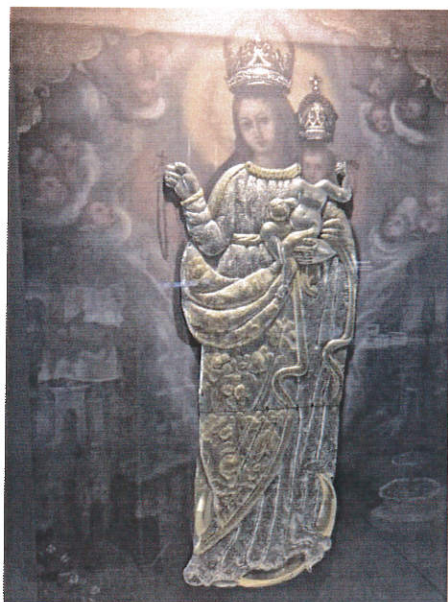
- b) Medalion herbowy Wieniawa po Rafale z Leszna. Medalion herbowy rodu Leszczyńskich znaleziony w kryptach pod dawnym klasztorze dominikanów. Przedstawia głowę żubra (herb Wieniawa) z pierścieniem w nozdrzach, umieszczoną na tarczy z rycerskim hełmem i ornamentyką. Był symbolem szlachectwa, potęgi i dziedzictwa. Tego typu medaliony umieszczano w grobach osób szlachecko urodzonych, dokumentując ich rodowód oraz zasługi. Obecność tego artefaktu potwierdza historyczne związki rodu Leszczyńskich z Brześciem.

Zdjęcie 2 Medalion herbowy Wieniawa znajdujący się na wystawie multimedialnej w BCKiH „Wahadło”, źródło: dokumentacja fotograficzna własna.

- c) Pożłaczana suknia Matki Boskiej Różańcowej. Wotywna szata metalowa, nakładana na obraz Matki Boskiej Różańcowej w kościele poddominikańskim. Wykonana z repusowanego metalu, częściowo

złożona, zdobiona motywami fałd i ornamentów na wzór królewskiej szaty. Suknia była fundowana jako wotum dziękczynne przez wiernych. Maryja ukazana w tej szacie jako Królowa Różańca, z koroną i różańcem w dłoni, podkreśla tradycję i kult różańcowy charakterystyczny dla dominikańskiego ośrodka.

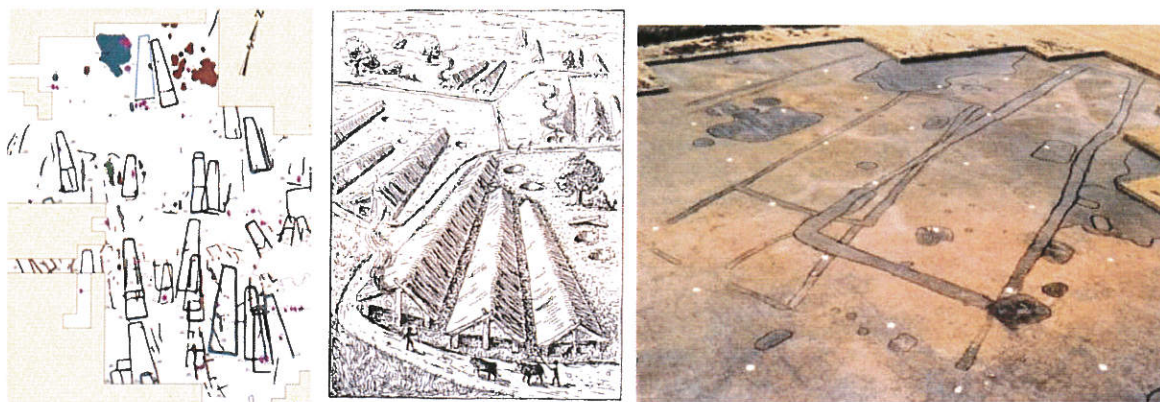
Zdjęcie 3 Połączona suknia Matki Boskiej Różańcowej znajdująca się na wystawie multimedialnej w BCKiH „Wahadło”, źródło: dokumentacja fotograficzna własna.

Wszystkie w/w wymienione zabytki ruchome można oglądać, odwiedzając multimedialną ekspozycję przygotowaną w Brzeskim Centrum Kultury i Historii „Wahadło” w Brześciu Kujawskim, gdzie zostały one w sposób szczegółowy i nowoczesny zaprezentowane w kontekście dziedzictwa kulturowego regionu.

5.2.6. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem (ustawa o ochronie zabytków art. 3 pkt. 4).

Badania archeologiczne na terenie gminy Brześć Kujawski to prawdziwy wehikuł czasu – od neolitu, przez epokę brązu, średniowiecze, po elementy nowożytne i artefakty starożytnego Rzymu. Brześć Kujawski od lat uznawany jest za jedno z najważniejszych miejsc archeologicznych w Polsce i Europie. To właśnie tutaj odkryto ślady najstarszych mieszkańców sprzed około 13–12 tysięcy lat – łowców i zbieraczy, którzy pojawili się po ustąpieniu lodowca. Od tego czasu teren gminy był niemal nieprzerwanie zasiedlany przez kolejne kultury i społeczności.

Rycina 8 Domy trapezowe odkryte podczas wykopalisk w latach 30 XXw., źródło: <https://brzesckujawski.pl/ziemia-brzeska-kolebka-polakow.html>.

Największą sławę przyniosły badania prowadzone przez Konrada Jażdżewskiego w latach 30. XX wieku na półwyspie dawnego jeziora Smętowo. Odkryto tam domy pierwszych rolników sprzed 7 tysięcy lat oraz groby wyposażone w najstarsze w Europie przedmioty wykonane z miedzi. Odkryte tzw. „domy trapezowe” były to długie budowle o charakterystycznym kształcie zwiężającym się ku jednemu końcowi. Ich forma miała zarówno praktyczne znaczenie (wydzielenie części mieszkalnej i gospodarczej), jak i symboliczne, stanowiąc element tradycji i wierzeń społeczności rolniczych. Wyniki tych badań rozślawiły Brześć Kujawski w świecie archeologii.

Zdjęcie 4 Brześć Kujawski, st. 4 Prof. Konrad Jażdżewski (siedzi po prawej i pisze) kieruje pracami wykopaliskowymi w 1934r., źródło: <https://brzesckujawski.pl/archeologia.html>.

W kolejnych latach archeolodzy natrafili na rozległe osady i cmentarzyska kultur rolniczych, w tym kulturę ceramiki wstęgowej rytej, kulturę lendzielską czy kulturę pucharów lejkowatych. Niezwykle ważnym odkryciem była też najstarsza w Polsce osada obronna w Osłonkach, otoczona przez mniejsze osady satelickie.

Szczególne znaczenie mają znaleziska potwierdzające, że właśnie na Kujawach już 7 tysięcy lat temu wytwarzano sery. Badania ceramiki z Brześcia Kujawskiego wykazały bowiem ślady mlecznych tłuszczów – dowód na najstarsze znane w Europie serowarstwo.

Na terenie gminy odkryto także liczne cmentarzyska z epoki brązu i żelaza oraz średniowieczne miejsca pochówków, m.in. w Starym Brześciu i przy nieistniejącym już kościele szpitalnym Świętego Ducha.

Dziedzictwo archeologiczne Brześcia Kujawskiego to nie tylko świadectwo odległej przeszłości, ale także ogromny potencjał dla rozwoju edukacji, turystyki i promocji gminy. To właśnie tutaj można namacalnie doświadczyć historii sprzed tysięcy lat i lepiej zrozumieć początki życia osiadłego na ziemiach polskich.

5.2.7. ZABYTKI W ZBIORACH MUZEALNYCH I INNE

Zabytki muzealne to przedmioty o wartości historycznej, artystycznej lub naukowej, które zostały zgromadzone, zabezpieczone i są prezentowane w muzeach w celu dokumentowania, ochrony, badania oraz popularyzacji dziedzictwa kulturowego. Obiekty te stanowią świadectwo przeszłości i służą edukacji społeczeństwa, a zarazem są integralną częścią tożsamości lokalnej i narodowej.

Na terenie Gminy Brześć Kujawski nie funkcjonuje muzeum w tradycyjnym rozumieniu tego słowa. Prezentacja lokalnego dziedzictwa odbywa się poprzez nowoczesną wystawę multimedialną, zlokalizowaną w Brzeskim Centrum Kultury i Historii „Wahadło”. W ramach tej ekspozycji do dyspozycji zwiedzających udostępniono wybrane zabytki ruchome oraz nowoczesne repliki najcenniejszych odkryć archeologicznych związanych z historią Brześcia Kujawskiego i okolic.

Ważnym elementem tej ekspozycji jest część zorganizowana na podstawie umowy partnerskiej z Muzeum Archeologicznym w Łodzi. Dzięki temu na wystawie można zobaczyć wiernie repliki najstarszych i najcenniejszych znalezisk archeologicznych, dokonanych na obszarze gminy. Przykładem szczególnie znaczącym jest neolityczny serownik z Brześcia Kujawskiego – jedno z najstarszych na świecie naczyń do wyrobu sera, potwierdzające zaawansowane tradycje rolniczo-hodowlane i mleczarskie dawnych społeczności Kujaw.

Poza serownikiem, ekspozycja zawiera także inne repliki przedmiotów wydobytych podczas badań archeologicznych prowadzonych na terenie gminy. Dotyczą one m.in. naczyń glinianych z epoki neolitu, przedmiotów codziennego użytku, a także ozdób z okresu średniowiecza i wczesnej nowożytności. Zwiedzający mają dzięki temu unikalną możliwość zapoznania się z bogactwem dziedzictwa archeologicznego regionu, wizualizowanym za pomocą nowoczesnych środków multimedialnych oraz za sprawą profesjonalnych rekonstrukcji.

Zdjęcie 5 Repliki naczyń znalezione podczas wykopaliisk archeologicznych w rejonie Brześcia Kujawskiego i okolic znajdujące się na wystawie multimedialnej w BCKiH „Wahadło”, źródło: dokumentacja fotograficzna własna.

Wystawa pełni funkcję edukacyjną i popularyzatorską, umożliwiając szerszej publiczności poznanie wybranych aspektów lokalnej historii i rozwoju cywilizacyjnego, mimo braku muzeum w tradycyjnym rozumieniu tego pojęcia.

5.2.8. DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

Dziedzictwo niematerialne to wszelkie przejawy tradycji, obyczajów, przekazywanych z pokolenia na pokolenie wartości, zwyczajów, umiejętności, wiedzy, języka, muzyki, tańca, pieśni, świąt czy obrzędów, które współtworzą tożsamość kulturową danej społeczności. Chronione jest ono na mocy Konwencji UNESCO z 2003 r., stanowiąc równie ważny element dziedzictwa jak zabytki materialne.

W gminie Brześć Kujawski szczególną rolę pełni Brzeskie Centrum Kultury i Historii „Wahadło”, które jest kluczowym ośrodkiem promowania i zachowania dziedzictwa niematerialnego regionu. W centrum tym znajduje się nowoczesna multimedialna wystawa stała „Wahadło Czasu”, której specjalna część poświęcona została tradycjom Kujaw, folklorowi, lokalnym zwyczajom i przekazom ustnym. Odwiedzający mogą tutaj obejrzeć i posłuchać opowiadań nagranych przez członkinie zespołu folklorystycznego „Spod Strzechy” na temat zwyczajów panujących na Kujawach. Interaktywną atrakcją jest gra sprawdzająca znajomość gwary kujawskiej oraz układanka dotycząca strojów ludowych. Dla najmłodszych przygotowano stanowisko, gdzie – z wykorzystaniem nowych technologii – można nauczyć się podstawowych kroków tańca Kujawiak, co czyni tę część wystawy szczególnie angażującą dla dzieci i młodzieży.

Przy Brzeskim Centrum Kultury działają dwa zespoły folklorystyczne „Dzieci Kujaw” (zrzeszający dzieci i młodzież w trzech grupach wiekowych) oraz „Brześcioki” (zrzeszający dorosłych). Zespoły te aktywnie reprezentują gminę podczas festiwali i przeglądów w całym kraju, pielęgnując tradycje tańca, śpiewu i muzyki kujawskiej. W repertuarze zespołów znajdują się m.in. kujawiaki, oberki, szoc, polka Michałowa, trzęsionka oraz zabawy dzieci na Kujawach (dyna, czopnik, skoczki itp.), jak również pieśni ludowe i obrzędy charakterystyczne dla regionu.

Zdjęcie 6 Zespoły folklorystyczne „Dzieci Kujaw” oraz „Brześcioki” na występach podczas Dni Nieszawy. źródło: <https://www.facebook.com/wahadlobrzesc>.

Gminę reprezentuje także zespół śpiewaczy „Spod Strzech”, kultywujący tradycyjne kujawskie pieśni oraz gwarę ludową. Występy zespołu opierają się na miejscowym folklorze muzycznym, a śpiewacy nierzadko wykorzystują oryginalne, gwarowe teksty, przekazywane ustnie przez najstarszych mieszkańców. Członkowie zespołów posiadają oryginalne stroje kujawskie, które noszone są z ogromną dbałością o ich autentyczność.

Zdjęcie 7 Zespół śpiewaczy „Spod Strzechy” podczas Brzeskiego Jarmarku Wielkanocnego w 2025r. na Targowisku Miejskim, źródło: <https://www.facebook.com/wahadlobrzesc>.

Ważnym elementem działań na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa jest także corocznie organizowany – we współpracy z Muzeum im. Jan Kasprowicza w Inowrocławiu – konkurs „Ku Kujawom” dla lokalnych rękodzielniczek. Konkurs promuje tradycyjne techniki rękodzieła, takie jak hafciarstwo, wycinankarstwo, kowalstwo, czy tkactwo, zachęcając do kontynuacji dawnych umiejętności.

Uzupełnieniem oferty kulturowej i dbałości o tradycję jest działalność restauracji „Wajcha” w Brześciu Kujawskim, gdzie można spróbować tradycyjnych kujawskich potraw opartych na lokalnych recepturach, takich jak żurek kujawski, pierogi, czarnina, ruchańce z fijutem, kluchy z serem. Dzięki temu dziedzictwo kulinarne regionu jest popularyzowane zarówno wśród mieszkańców, jak i gości.

Przykładem dbałości o dziedzictwo niematerialne jest również organizowany przez Brzeskie Centrum Kultury Historii Wahadło w Brześciu Kujawskim od 9 lat Festiwal Zespołów Folklorystycznych, który corocznie gromadzi ponad dwadzieścia zespołów reprezentujących folklor głównie kujawski w tańcach, pieśniach, muzyce, gawędach i obrzędach.

Zdjęcie 8 Zespół folklorystyczny „Brześcioki” podczas IX Festiwalu Zespołów Folklorystycznych im. Tadeusza Zielińskiego.
źródło: <https://www.facebook.com/wahadlobrzesc>.

Działania podejmowane przez samorząd, instytucje kultury i społeczność lokalną przyczyniają się do wzmacniania i przekazywania lokalnej tożsamości oraz ochrony bogatego, niematerialnego dziedzictwa Kujaw dla przyszłych pokoleń.

5.3. ZABYTKI OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY

Zgodnie z art. 7 Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków – są to zabytki, o największym znaczeniu dla miasta Gminy Brześć Kujawski;
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację

inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Na terenie gminy Brześć Kujawski funkcjonują poniższe formy ochrony zabytków:

5.3.1. ZABYTKI WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na obszarze Gminy Brześć Kujawski znajduje się łącznie 38 obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków (zgodnie z wykazem w Aneksie nr 1). Są to zabytki o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego gminy, objęte najwyższą formą ochrony konserwatorskiej. Obowiązują je przepisy prawa, wynikające w szczególności z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie prace inwestycyjne, remontowe lub modernizacyjne prowadzone przy tych obiektach wymagają uzyskania pozwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

5.3.2. USTALENIA OCHRONY W MIEJSCOWYM PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ALBO DECYZJI O USTALENIU LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO, DECYZJI O WARUNKACH ZABUDOWY, DECYZJI O ZEZWOLENIU NA REALIZACJĘ INWESTYCJI DROGOWEJ

Opracowanie dokumentów planistycznych takich jak miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego każdorazowo odbywa się z uwzględnieniem wytycznych konserwatorskich przesłanych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatura we Włocławku na etapie zawiadomienia o przystąpieniu do opracowania przedmiotowego planu. Projekty aktów zawierające przesłane wytyczne podlegają każdorazowo uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków.

W postępowaniach prowadzonych na indywidualny wniosek Inwestora zmierzających do ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy w przypadku gdy inwestycja dotyczy obszarów objętych formami ochrony zabytków również zasięgana jest opinia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Opinia ta stanowi podstawę do opracowania projektu ww. decyzji, który to podlega każdorazowo uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków.

Zapisy zarówno miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jak i decyzji o warunkach zabudowy są wiążące dla Organów wydających pozwolenie na realizację inwestycji.

5.4 ZABYTKI W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Zgodnie z art. 21 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami jest właśnie gminna ewidencja zabytków. Na podstawie art. 22 pkt 4 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz Brześcia Kujawskiego prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy.

Zgodnie z ustawowymi zaleceniami w gminnej ewidencji zabytków Gminy Brześć Kujawski ujęte są:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Według stanu na dzień 9 maja 2024 r. wykaz obejmuje 287 zabytków nieruchomych (Aneks nr 2) oraz 266 stanowisk archeologicznych (Aneks nr 3). Gminna Ewidencja Zabytków prowadzona dla Gminy Brześć Kujawski podlega systematycznej aktualizacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ.

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych metod analitycznych, umożliwiających uporządkowanie informacji oraz ocenę sytuacji jednostki samorządu terytorialnego w określonym obszarze. Celem przedstawionej analizy jest identyfikacja czynników wpływających na stan i rozwój dziedzictwa kulturowego, a także określenie kluczowych elementów, które mają istotne znaczenie dla skutecznej realizacji niniejszego programu.

Poniższe zestawienie szans i zagrożeń dla Gminy Brześć Kujawski, uwzględniające jej mocne i słabe strony, opracowano w oparciu o ocenę stanu dziedzictwa kulturowego oraz warunków jego ochrony, a także w kontekście prowadzonej przez gminę polityki rozwoju przestrzennego oraz społeczno-gospodarczego.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obszerna historia miasta i gminy sięgająca średniowiecza (np. związki z Władysławem Łokietkiem); • Potwierdzona ciągłość osadnictwa – unikalny potencjał badawczy i edukacyjny; <p>2. Zasoby dziedzictwa materialnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obecność cennych obiektów zabytkowych (np. kościoły, pałace, relikty murów miejskich); • Wpisanie wielu obiektów do rejestru zabytków; • Zaktualizowana i uporządkowana Gminna Ewidencja Zabytków; • Uporządkowane i zadbane miejsca pamięci na terenie gminy, w tym groby wojenne i pomniki – objęte regularną opieką samorządu, częściowo finansowaną ze środków zewnętrznych (np. dotacje wojewody), co świadczy o wysokim poziomie zaangażowania w ochronę lokalnego dziedzictwa historycznego i narodowego. <p>3. Potencjał turystyczny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjna oferta związana z kulturą i historią Kujaw; • Obecność uzdrowiska Wieniec-Zdrój jako potencjału dla turystyki zdrowotnej i kulturowej; • Sprawnie działająca informacja turystyczna, w tym nowoczesny portal promujący dziedzictwo i atrakcje gminy (turystyczny.brzesckujawski.pl) <p>4. Innowacyjne podejście do promocji dziedzictwa:</p>	<p>1. Ograniczenia formalno-prawne i administracyjne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nieuregulowane stany prawne zabytków przez prywatnych właścicieli, w których Gmina posiada udziały – utrudnia to podejmowanie działań konserwatorskich; inwestycyjnych oraz efektywne zarządzanie; <p>2. Bariery finansowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczające środki finansowe w budżecie gminy na prace konserwatorskie i renowacyjne; • Ograniczone możliwości finansowe prywatnych właścicieli w zakresie remontów i konserwacji zabytków; <p>3. Stan techniczny zasobu zabytkowego i otoczenia;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duża liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym; • Niewystarczający stan utrzymania i pielęgnacji zieleni – w szczególności w parkach podworskich – co obniża wartość historyczno-kulturową i atrakcyjność turystyczną tych przestrzeni; <p>4. Promocja i edukacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promocja dziedzictwa kulturowego gminy o ograniczonym zasięgu – niska rozpoznawalność na zewnątrz; • Niski poziom świadomości społecznej mieszkańców w zakresie wartości i potrzeby ochrony zabytków – ograniczone zaangażowanie lokalnej społeczności w działania konserwatorskie, promocyjne oraz ubieganie się o środki zewnętrzne.

<ul style="list-style-type: none"> • Obecność nowoczesnej, multimedialnej wystawy „Wahadło Czasu” – innowacyjne narzędzie promocji lokalnego dziedzictwa i edukacji historycznej; <p>5. Dziedzictwo archeologiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cenne stanowiska z okresu neolitu i wczesnego średniowiecza, stanowiące istotny zasób dla badań, edukacji i turystyki specjalistycznej; 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Rozwój turystyki kulturowej i zdrowotnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Możliwość stworzenia kompleksowej oferty turystycznej łączącej historię, dziedzictwo kulturowe i uzdrowiskowe walory Wieniec-Zdroju; • Rozwój lokalnych usług turystycznych i sektora MŚP wokół szlaków historycznych i obiektów zabytkowych; <p>2. Pozyskiwanie środków zewnętrznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potencjał aplikowania o fundusze UE, krajowe i regionalne na renowację zabytków, badania archeologiczne i rozwój infrastruktury turystycznej; <p>3. Edukacja i promocja dziedzictwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie wystawy multimedialnej „Wahadło Czasu” oraz nowoczesnego portalu turystycznego do prowadzenia działań edukacyjnych i promocyjnych wśród mieszkańców oraz turystów; • Możliwość organizowania wydarzeń kulturalnych, festiwali i warsztatów opartych na lokalnym dziedzictwie; <p>4. Rozwój współpracy z instytucjami naukowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szansa na nawiązanie współpracy z uczelniami i instytutami badawczymi; <p>5. Budowanie lokalnej tożsamości i aktywizacja społeczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zaangażowania społeczności lokalnej w ochronę, dokumentowanie i promocję dziedzictwa (np. poprzez wolontariat, lokalne inicjatywy, udział w programach edukacyjnych); <p>6. Tworzenie markowego produktu turystycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szansa na wypromowanie Brześcia Kujawskiego jako atrakcyjnej, historycznej destynacji turystycznej o unikalnym charakterze; <p>7. Wykorzystanie ciągłości osadniczej i dziedzictwa archeologicznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potencjał do tworzenia ścieżek edukacyjnych, ekspozycji i muzealnych form prezentacji dziedzictwa sięgającego neolitu i średniowiecza. 	<p>1. Ryzyko dalszej degradacji obiektów zabytkowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zły stan techniczny wielu obiektów zabytkowych i ograniczone środki finansowe mogą prowadzić do ich dalszego niszczenia i bezpowrotnej utraty dziedzictwa; <p>2. Ograniczenia formalno-prawne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nieuregulowane stany prawne nieruchomości zabytkowych przez osoby fizyczne uniemożliwiają podejmowanie działań inwestycyjnych i skuteczne zarządzanie nimi; <p>3. Zaniedbanie obszarów zielonych o wartości historycznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pogarszający się stan zieleni w parkach podworskich obniża walory estetyczne i turystyczne tych miejsc, a także przyspiesza ich degradację kulturową; <p>4. Niska aktywność społeczna i brak świadomości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Słaba świadomość mieszkańców dotycząca wartości dziedzictwa kulturowego może skutkować brakiem zaangażowania społecznego i niewykorzystaniem potencjału oddolnych inicjatyw; <p>5. Słaba promocja zewnętrzna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ograniczona promocja dziedzictwa kulturowego gminy poza jej granicami może prowadzić do mniejszego zainteresowania turystów, inwestorów i potencjalnych partnerów projektowych.

7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Program ma na celu ochronę oraz efektywne wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego w różnych aspektach życia społecznego. Skuteczna realizacja założonych celów wymaga przede wszystkim zmiany postaw i zwiększenia świadomości – zwłaszcza w zakresie odpowiedzialności spoczywającej na jednostkach samorządu terytorialnego, instytucjach i podmiotach zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Istotne jest również, aby właściciele obiektów zabytkowych zmienili swoje podejście i aktywnie uczestniczyli w działaniach na rzecz poprawy stanu tych zasobów.

W dalszej części dokumentu przedstawiono priorytety, kierunki działań oraz konkretne zadania programu.

PRIORYTET I:	
Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Brześć Kujawski	
Kierunki działań	Zadania
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy; 2. Prowadzenie kontroli stanu technicznego budynków znajdujących się w zasobach komunalnych; 3. Doradztwo prawne dla właścicieli zabytków przy uregulowaniu stanu prawnego nieruchomości; 4. Zwiększanie środków finansowych w budżecie gminy na dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach, 5. Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością gminy w formie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w Gminnej ewidencji zabytków, położonych na terenie Gminy Brześć Kujawski,; 6. Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy; 7. Stosowanie zwolnień z podatku od nieruchomości dla właścicieli i zarządców zabytkowych nieruchomości lub ich części, które są poddawane pracom konserwatorskim, remontowym lub rewaloryzacyjnym, w celu wsparcia ochrony dziedzictwa kulturowego oraz poprawy stanu zachowania zabytków, 8. Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (parków, cmentarzy);
Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie budowy obwodnicy Brześcia Kujawskiego w celu ograniczenia ruchu samochodowego w historycznym centrum miasta – dla zwiększenia bezpieczeństwa pieszych, poprawy estetyki przestrzeni zabytkowej oraz wzmocnienia jej funkcji turystycznych i edukacyjnych; 2. Określenie zasad i ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych; 3. Prowadzenie prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: parkach, cmentarzach, parkach dworskich; 4. Iluminacja najcenniejszych zabytków; 5. Inicjowanie i realizacja działań na rzecz niezbędnych remontów, pielęgnacji i porządkowania pomników i miejsc pamięci we współpracy z instytucjami publicznymi, w celu utrzymania ich w należytym stanie na co dzień, a szczególnie estetycznego przygotowania podczas ważnych świąt i uroczystości.

Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	1. Współpraca z urzędami pracy w zakresie zatrudnienia interwencyjnego lub prac społecznie użytecznych przy porządkowaniu otoczenia zabytków i miejsc pamięci (np. z MOPS/PUP);
--	---

PRIORYTET II:	
Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego Gminy Brześć Kujawski	
Kierunki działań	Zadania
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków a w szczególności ochrona panoram widokowych i zachowanie historycznych układów przestrzennych; 2. Udostępnianie inwestorom informacji o ograniczeniach wynikających z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz o wpisie nieruchomości do gminnej ewidencji zabytków lub rejestru zabytków. 3. Walka z samowolami budowlanymi szczególnie na obszarach zabytkowych;

PRIORYTET III:	
Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.	
Kierunki działań	Zadania
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udostępnianie informacji o zabytkach gminy i dziedzictwie kulturowym na stronie internetowej Gminy Brześć Kujawski oraz na stronie internetowej Punktu Informacji Turystycznej; 2. Udostępnianie informacji o zabytkach gminy i promowanie dziedzictwa kulturowego w mediach społecznościowych Gminy Brześć Kujawski oraz BCKiH „Wahadło”; 3. Aktualizowanie mapy zabytków na terenie miasta i gminy utworzonej w aplikacji Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Kujawsko-Pomorskiego, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego.
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja i udział w szkoleniach dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego, zarówno dla pracowników jednostek organizacyjnych Gminy Brześć Kujawski (w celu podnoszenia kompetencji); 2. Organizacja spotkań informacyjnych z mieszkańcami, w szczególności dotyczących zasad naboru wniosków o dotacje na prace przy obiektach zabytkowych;

	<p>3. Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych w zakresie ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego,</p> <p>4. Inicjowanie i organizowanie wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych promujących lokalne dziedzictwo kulturowe, takich jak festyny historyczne, spacery tematyczne, warsztaty dla dzieci i młodzieży czy wystawy czasowe,</p> <p>5. Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy,</p> <p>6. Wprowadzenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć,</p> <p>7. Zaangażowanie biblioteki publicznej w popularyzację lokalnej historii i zabytków poprzez działania edukacyjne i kulturalne.</p>
<p>Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym</p>	<p>1. Aktualizacja i monitoring Gminnej Ewidencji Zabytków z wykorzystaniem systemów informatycznych.</p>
<p>Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej</p>	<p>1. Rozbudowa i wzbogacenie istniejącej oferty szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych, wodnych) poprzez pełniejsze wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego gminy;</p> <p>2. Tworzenie i rozbudowa infrastruktury wspierającej rozwój turystyki kulturowej, w tym budowa nowych elementów małej architektury, punktów informacyjnych oraz miejsc obsługi turystów;</p> <p>3. Rozszerzenie i aktualizacja zintegrowanego systemu informacji wizualnej (tablice informacyjne, kierunkowskazy, QR-kody) promującego dziedzictwo kulturowe gminy.</p>

Realizacja założeń Programu będzie powierzona odpowiednim komórkom organizacyjnym Urzędu Miejskiego w Brześciu Kujawskim, we współpracy z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, instytucjami kultury, oświaty, kościołami oraz organizacjami społecznymi działającymi na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.

Większość działań zostanie wdrożona w sposób systematyczny i długofalowy – część z nich będzie miała charakter cykliczny (np. coroczne konkursy, przyznawanie dotacji, zwolnienia podatkowe), a niektóre będą kontynuowane także po zakończeniu okresu obowiązywania niniejszego Programu.

Efektem konsekwentnej realizacji zaplanowanych działań ma być lepsze rozpoznanie i zabezpieczenie lokalnych zasobów dziedzictwa, większe zaangażowanie społeczności w ich ochronę oraz stworzenie trwałych

podstaw do zintegrowanego i efektywnego zarządzania dziedzictwem kulturowym Gminy Brześć Kujawski – co przyczyni się również do wzmacniania rozwoju społecznego i gospodarczego regionu.

8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zakłada się, że zadania określone w Programie będą realizowane za pomocą następujących instrumentów:

1) prawnych – wynikające z przepisów ustaw, rozporządzeń, założeń programów określających politykę państwa, województwa i miasta w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym m.in.:

- uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy;
- uzgadnianie decyzji o warunkach zabudowy i o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego z wojewódzkim konserwatorem zabytków;
- wykonywanie decyzji administracyjnych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

2) finansowych:

- finansowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy;
- udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- coroczne zwiększanie wydatków w budżecie gminy na dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacji, subwencji;

3) koordynacyjnych:

- realizacja projektów i programów, dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego gminy (np. strategia rozwoju gminy, plany rozwoju lokalnego itp.);
- współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków;

4) społecznych:

- prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi), a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego gminy;
- edukacja kulturowa;
- pozyskanie poparcia społecznego na rzecz ochrony środowiska kulturowego;
- informacja na temat znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy;
- współdziałanie z organizacjami społecznymi;

5) kontrolnych:

- aktualizacja i weryfikacja gminnej ewidencji zabytków;
- oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy;
- sporządzanie co dwa lata sprawozdania z realizacji GPOnZ oraz aktualizacja GPOnZ związana z ustawowym czteroletnim okresem obowiązywania;
- monitorowanie stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego;
- prowadzenie stałej obserwacji procesów i zjawisk istotnych z punktu widzenia realizacji GPOnZ.

9. ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Aby ocenić, na ile zadania Programu zostały zrealizowane, zaleca się prowadzenie monitoringu jego realizacji, co pozwala na bieżące oraz długoterminowe śledzenie postępów w osiąganiu celów i zadań. Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek dokonywania oceny wdrażania gminnego programu opieki nad zabytkami. Co dwa lata burmistrz sporządza raport z postępów realizacji programu i przedstawia go Radzie Miejskiej. W raporcie należy dokonać oceny stopnia realizacji GPOnZ, uwzględniając zarówno zakres wykonanych zadań, jak i skuteczność ich realizacji.

Kryteria i wskaźniki prowadzenia oceny realizacji Programu:

W ramach Priorytetu I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Brześć Kujawski:

Poziom wydatków z budżetu gminy przeznaczonych na ochronę i opiekę nad zabytkami

1. Liczba zabytkowych obiektów gminnych poddanych pracom remontowo-konserwatorskim:
 - Liczba obiektów/rok
2. Liczba kontroli zabytkowych budynków komunalnych przeprowadzonych w ciągu roku:
 - Liczba obiektów/rok
3. Liczba udzielonych porad prawnych dla właścicieli zabytków przy uregulowaniu stanu prawnego nieruchomości:
 - Liczba porad/rok
4. Poziom wydatków z budżetu gminy przeznaczonych na ochronę i opiekę nad zabytkami
 - % w stosunku do ogólnego budżetu gminy
 - Kwota w zł/rok
5. Liczba decyzji o przyznaniu dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane
 - Liczba decyzji/rok
6. Wartość środków zewnętrznych pozyskanych na ochronę zabytków

- Kwota w zł/rok
7. Liczba obiektów zabytkowych objętych zwolnieniem z podatku od nieruchomości
 - Liczba decyzji/rok
 8. Liczba zrewaloryzowanych zespołów zieleni, parków, cmentarzy
 - Liczba/rok
 9. Liczba spotkań w sprawie budowy obwodnicy Brześcia Kujawskiego:
 - Liczba spotkań/rok
 10. Opracowanie i przyjęcie tzw. „uchwały reklamowej”
 - (Tak/Nie)
 11. Liczba akcji porządkowo-pielęgnacyjnych przy zieleni zabytkowej
 - Liczba/rok
 12. Liczba obiektów objętych iluminacją
 - Liczba/rok
 13. Liczba działań remontowych, porządkowych, pielęgnacyjnych zrewitalizowanych przy pomnikach i miejscach pamięci
 - Liczba/rok
 14. Liczba osób zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych/społecznie użytecznych do prac porządkowych przy obiektach zabytkowych
 - Liczba osób/rok

W ramach Priorytetu II. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego Gminy Brześć Kujawski:

1. Poziom (w %) objęcia terenu gminy obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz ilość uchwał o przystąpieniu do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w tym:
 - Liczba obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy z zapisami dotyczącymi ochrony zabytków;
 - Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy w przygotowaniu z zapisami dotyczącymi ochrony zabytków;
2. Liczba wydanych zaświadczeń o przeznaczeniu terenu, wypisów i wyrysów z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;

- Liczba wydanych zaświadczeń o przeznaczeniu terenu/rok;
 - Liczba wydanych wypisów i wyrysów z mpzp/rok;
 - Liczba wydanych zaświadczeń o wpisie nieruchomości do gminnej ewidencji zabytków/rok.
3. Liczba wykrytych i zgłoszonych przypadków samowoli budowlanej do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego na terenach objętych ochroną;
- Liczba zgłoszeń/rok;

W ramach Priorytetu III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości:

1. Liczba aktualizacji treści dotyczących zabytków i dziedzictwa kulturowego na stronie internetowej Gminy Brześć Kujawski oraz na stronie internetowej Punktu Informacji Turystycznej w ciągu roku;
2. Liczba postów dotyczących zabytków lub promujących dziedzictwo kulturowe w mediach społecznościowych Gminy Brześć Kujawski oraz BCKiH „Wahadło” w ciągu roku;
3. Liczba aktualizacji mapy zabytków w ciągu roku;
4. Liczba szkoleń z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego dla pracowników jednostek organizacyjnych Gminy Brześć Kujawski;
5. Liczba spotkań informacyjnych z mieszkańcami w sprawie zasad naboru wniosków o dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy obiektach zabytkowych;
6. Liczba zorganizowanych konkursów i wystaw w zakresie ochrony zabytków i propagowania wiedzy o dziedzictwie kulturowym;
7. Liczba wydarzeń kulturalnych zorganizowanych w ramach wydarzeń promujących lokalne dziedzictwo kulturowe;
8. Liczba wydanych publikacji, folderów, przewodników w ramach promocji zabytków i dziedzictwa kulturowego;
9. Liczba zorganizowanych zajęć lekcyjnych, warsztatów, wycieczek w szkołach, przedszkolach i żłobkach poświęconych tematyce zabytków i lokalnego dziedzictwa kulturowego;
10. Liczba działań edukacyjnych i kulturalnych zorganizowanych przez bibliotekę publiczną w ramach popularyzacji zabytków i dziedzictwa kulturowego.
11. Liczba aktualizacji gminnej ewidencji zabytków w ciągu roku;
12. Liczba nowych szlaków turystycznych - utworzonych i zmodernizowanych.
13. Liczba nowych obiektów małej architektury, punktów informacyjnych oraz miejsc obsługi turystów służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej ;

14. Liczba nowych tablic informacyjnych i kierunkowskazów, QR-kodów promujących zabytki i dziedzictwo kulturowe;

10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Opieka nad zabytkami, wynikająca z obowiązków określonych w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad nimi, obejmuje m.in. finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych. Obowiązek ten spoczywa na właścicielu lub posiadaczu zabytku posiadającym do niego tytuł prawny. W przypadku jednostek samorządu terytorialnego realizacja i finansowanie takich działań stanowi ich zadanie własne.

Wszystkie podmioty zobligowane do ponoszenia kosztów prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych przy zabytkach mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie tych działań.

Źródła dofinansowania można podzielić następująco:

1) Źródła krajowe:

- dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- dotacje wojewódzkie;
- dotacje powiatowe;
- dotacje gminne;
- dotacje Ministra Administracji i Cyfryzacji - fundusz kościelny;
- Fundusz Termomodernizacji i Remontów;
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW);
- programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków.

2) Źródła zagraniczne:

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych;
- źródła pozaunijne - Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG.

3) Źródła prywatne:

- osób fizycznych: składki i zbiórki publiczne;
- organizacji pozarządowych – stowarzyszeń, fundacji;
- osób prawnych.

11. REALIZACJA I FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW

Gmina Brześć Kujawski planuje prowadzenie oraz finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach i obszarach zabytkowych będących jej własnością lub współwłasnością.

W okresie obowiązywania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Brześć Kujawski na lata 2026–2029 Gmina zakłada realizację przedsięwzięć dotyczących ochrony i poprawy stanu technicznego zabytków, z uwzględnieniem możliwości finansowych oraz dostępnych źródeł zewnętrznych.

W Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Brześć Kujawski na lata 2026–2044, na moment opracowywania Programu nie ujęto przedsięwzięć inwestycyjnych bezpośrednio związanych z obiektami zabytkowymi.

Należy jednak podkreślić, że Wieloletnia Prognoza Finansowa ma charakter dokumentu dynamicznego, podlegającego systematycznym aktualizacjom w związku ze zmianami potrzeb inwestycyjnych, sytuacji finansowej gminy oraz dostępnością zewnętrznych źródeł finansowania. W ramach corocznych prac nad budżetem Gmina Brześć Kujawski analizuje możliwości wprowadzania nowych zadań inwestycyjnych, w tym dotyczących ochrony zabytków.

Gmina deklaruje, że w latach 2026–2029 będzie na bieżąco monitorować dostępne programy krajowe i unijne, umożliwiające uzyskanie dofinansowania na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach stanowiących jej własność.

Niezależnie od możliwości pozyskania środków zewnętrznych, Gmina Brześć Kujawski będzie dążyć do realizacji bieżących remontów obiektów zabytkowych znajdujących się w jej zasobie, w zakresie adekwatnym do aktualnych możliwości finansowych budżetu.

Podjęmowane działania mają zapewnić zachowanie wartości kulturowych, historycznych i architektonicznych zabytków, a także poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych, w których zlokalizowane są obiekty dziedzictwa.

Ponadto, Gmina Brześć Kujawski zgodnie z Uchwałą Nr XVII/123/2025 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 14 października 2025r. w sprawie zasad udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, położonym na terenie Gminy Brześć Kujawski, od 2026 roku będzie udzielać dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków.

Dotacji podlegać będą prace wynikające z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

12. ANEKSY

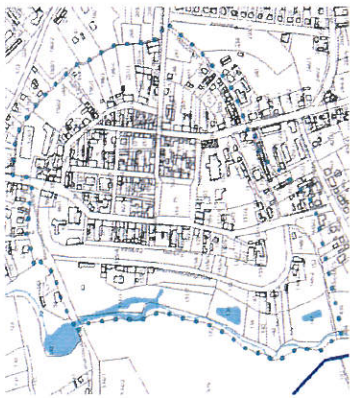

ANEKS 1. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków Województwa Kujawsko-Pomorskiego z terenu miasta i gminy Brześć Kujawski.

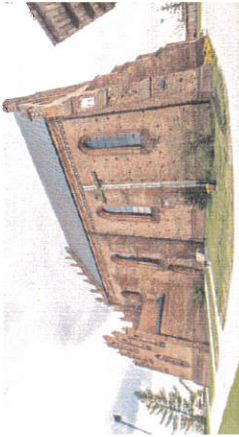

ANEKS 2. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków z terenu miasta i gminy Brześć Kujawski.

ANEKS 2. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków z terenu miasta i gminy Brześć Kujawski.

Aneks nr 1

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków Województwa Kujawsko-Pomorskiego z terenu miasta i gminy Brześć Kujawski (źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzenia nr 111/2024 Burmistrza Brześcia Kujawskiego z dnia 9 maja 2024r. w sprawie zmiany Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie gminy Brześć Kujawski)

L.p.	Fotografia zabytku	Obiekt	Nr ewidencyjny działki/obręb	Adres	Numer w Rejestrze Zabytków	Data wpisu
miasto Brześć Kujawski						
1.		DZIELNICA STAREGO MIASTA	-	-	A/1559	30.09.1957
2.		KOŚCIÓŁ KLASZTORY DOMINIKANÓW PW. ŚW. MICHAŁA ARCHANIOLA	nr 87/1 obręb Brześć Kujawski 3	Kołatąja 1	A/458	29.04.1927

3.		<p>RATUSZ I TEREN W GRANICACH DZIAŁKI NR 100</p>	<p>nr 100 obręb Brześć Kujawski 3</p>	<p>pl. Lokietka 1</p>	<p>A/681</p>	<p>08.03.1988</p>
4.		<p>KOŚCIÓŁ PARAFIALNY RZYMSKOKATOLICKI PW. ŚW. STANISŁAWA</p>	<p>nr 106 obręb Brześć Kujawski 3</p>	<p>pl. Lokietka 13</p>	<p>A/457</p>	<p>29.04.1927</p>
5.		<p>DOM I TEREN W GRANICACH DZIAŁKI NR 1</p>	<p>nr 1 obręb Brześć Kujawski 3</p>	<p>Reymonta 26</p>	<p>A/1022</p>	<p>06.07.1988</p>

6.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: PALAC, DAWNY DOM DZIECKA</p>	nr 89/9 obręb 0002 Brzezie	Brzezie 35	A/1483	04.11.1987
7.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: PARK PALACOWY</p>	nr 89/9 obręb 0002 Brzezie	Brzezie 35	A/1483	04.11.1987
8.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: OFICYNA TZW. WILSONÓWKA</p>	nr 89/9 obręb 0002 Brzezie	Brzezie 35A	A/1483	04.11.1987
9.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: OFICYNA TZW. DWOREK</p>	nr 89/9 obręb 0002 Brzezie	Brzezie 35B	A/1483	04.11.1987

10.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: STRÓŻÓWKA Z BRAMĄ</p>	<p>nr 89/9 obręb 0002 Brzezcie</p>	<p>Brzezcie 35</p>	<p>A/1483</p>	<p>04.11.1987</p>
11.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: PALAC</p>	<p>nr 35/3 obręb 0006 Falborz Parcele</p>	<p>Falborz 40</p>	<p>A/1495</p>	<p>05.03.1986</p>
12.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: PARK</p>	<p>nr 35/3 obręb 0006 Falborz Parcele</p>	<p>Falborz 40</p>	<p>A/1495</p>	<p>05.03.1986</p>
13.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: BUDYNKI INWENTARSKIE FOLWARCZNE</p>	<p>nr 35/3 obręb 0006 Falborz Parcele</p>	<p>Falborz</p>	<p>A/1495</p>	<p>05.03.1986</p>

14.		ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY: DWORU RUINA	nr 77/5 obręb 0017 Miechowice Parcela	Miechowice 26	A/1482	04.11.1987
15.		ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY: PARK DWORSKI	nr 28,98,77/2,77/4,77/5,18/1,26/3 obręb 0017 Miechowice Parcela	Miechowice	A/1482	04.11.1987
16.		ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY: OBORA- pozostałości	nr 77/5 obręb 0017 Miechowice Parcela	Miechowice	A/1482	04.11.1987

17.		<p>ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY: SPICHLERZ DWORSKI</p>	<p>nr 77/5 obręb 0017 Miechowice Parcele</p>	<p>Miechowice</p>	<p>A/1482</p>	<p>04.11.1987</p>
18.		<p>ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY: STAJNIA DWORSKA</p>	<p>nr 77/5 obręb 0017 Miechowice Parcele</p>	<p>Miechowice</p>	<p>A/1482</p>	<p>04.11.1987</p>
19.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: PALAC</p>	<p>nr 215/1 obręb 0018 Pikutkowo</p>	<p>Pikutkowo 56</p>	<p>A/1211</p>	<p>12.10.1987</p>

20.		ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: PARK	nr 215/1 obręb 0018 Pikułkowo	Pikułkowo 56	A/1211	12.10.1987
21.		PARK DWORSKI	nr 96/2, 69/3, 96/4 obręb 0023 Sokołowo Parcele	Sokołowo	A/1206	04.11.1987
22.		STANOWISKO ARCHEOLOGICZNE	nr 96/2 obręb 0023 Sokołowo Parcele	Sokołowo	A/268	30.12.1988

23.		ZESPÓŁ BUDYNKÓW SZKOLY ROLNICZEJ: SZKOLA	nr 83/19 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć 14	A/1302	09.06.1986
24.		ZESPÓŁ BUDYNKÓW SZKOLY ROLNICZEJ: DOM NAUCZYCIELA	nr 83/19 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć 14	A/1302	09.06.1986
25.		ZESPÓŁ BUDYNKÓW SZKOLY ROLNICZEJ: DOM MIESZKALNY	nr 172 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć 14 D	A/1302	09.06.1986
26.		ZESPÓŁ BUDYNKÓW SZKOLY ROLNICZEJ: WARSZTAT	nr 83/10 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć	A/1302	09.06.1986

27.		<p>ZESPÓŁ BUDYNKÓW SZKOŁY ROLNICZEJ : CHLEWNIA</p>	<p>nr 165 obręb 0026 Stary Brześć Parcele</p>	<p>Stary Brześć</p>	<p>A/1302</p>	<p>09.06.1986</p>
28.		<p>ZESPÓŁ BUDYNKÓW SZKOŁY ROLNICZEJ : SPICHLERZ</p>	<p>nr 83/10 obręb 0026 Stary Brześć Parcele</p>	<p>Stary Brześć</p>	<p>A/1302</p>	<p>09.06.1986</p>
29.		<p>ZESPÓŁ BUDYNKÓW SZKOŁY ROLNICZEJ : STODOLA</p>	<p>nr 83/10 obręb 0026 Stary Brześć Parcele</p>	<p>Stary Brześć</p>	<p>A/1302</p>	<p>09.06.1986</p>
30.		<p>ZESPÓŁ BUDYNKÓW SZKOŁY ROLNICZEJ : OGRODZENIE ZESPOŁU SZKOŁY I TEREN W GRANICACH DZIAŁEK: 83/3, 83/4</p>	<p>-</p>	<p>Stary Brześć</p>	<p>A/1302</p>	<p>09.06.1986</p>

31.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: PALAC KRONENBERGÓW</p>	<p>nr 104/21 obręb 0027 Wieniec</p>	<p>Wieniec, Parkowa 39</p>	<p>A/1023</p>	<p>05.05.1993</p>
32.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: OFICYNA - PALAC MIĄCZYŃSKICH TZW. „STARY DWÓR”</p>	<p>nr 104/21 obręb 0027 Wieniec</p>	<p>Wieniec, Parkowa 39</p>	<p>A/1023</p>	<p>05.05.1993</p>
33.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: PARK PALACOWY</p>	<p>nr 104/21 obręb 0027 Wieniec</p>	<p>Wieniec, Parkowa 39</p>	<p>A/1023</p>	<p>05.05.1993</p>
34.		<p>ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: BRAMA - KORDEGARDA WIĄZDOWA Z OGRÓDZENIEM</p>	<p>nr 104/21 obręb 0027 Wieniec</p>	<p>Wieniec, Parkowa 39</p>	<p>A/1023</p>	<p>05.05.1993</p>

35.		ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: OW CZARNIA Z ZESPOŁU FOLWARKU PALACU	nr 101/3 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 25	A/1023	05.05.1993
36.		ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: SPICHLERZ Z ZESPOŁU FOLWARKU PALACU	nr 101/13 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 27	A/1023	05.05.1993
37.		ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: STODOLA Z ZESPOŁU FOLWARKU PALACU	nr 101/3 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 25	A/1023	05.05.1993
38.		ZESPÓŁ PALACOWO-PARKOWY: TEREN W GRANICACH OKREŚLONYCH W ZAŁĄCZNIKU DO DECYZJI	nr 104/21 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 39	A/1023	05.05.1993

39.		PARK ZDROJOWY - SANATORYJNY	nr 231/2 obręb 0003 Wieniec Zalesie	Wieniec Zdrój	A/1466	04.03.1997
-----	---	-----------------------------	--	---------------	--------	------------

Aneks nr 2

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków z terenu miasta i gminy Brześć Kujawski (źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzenia nr 111/2024 Burmistrza Brześcia Kujawskiego z dnia 9 maja 2024r. w sprawie zmiany Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie Gminy Brześć Kujawski)

WYKAZ ZABYTEKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE MIASTA BRZEŚĆ KUJAWSKI						
Lp.	OBIEKT	NR EWIDENCYJNY DZIAŁKI/ OBREB	ADRES	CZAS POWSTANIA	ZABYTEKÓW/EWIDENCJA ZABYTEKÓW	REJESTR ZABYTEKÓW/EWIDENCJA ZABYTEKÓW
1	dzielnica Starego Miasta	-	-	XIV w., 1 poł. XIX w.	1957.09.30-A/1559	ew. zab.
2	układ urbanistyczny	-	-	XIV w., XIX w.		ew. zab.
3	historyczny układ architektoniczno-przestrzenny założenia fabrycznego cukrowni	-	-	1894 r.		ew. zab.
4	cmentarz rzymskokatolicki	Nr 40, 27/2, 41/1, 68/1 obręb Brześć Kujawski 2	Kolejowa/Oгородowa	XIX w. k.		ew. zab.
5	cmentarz ewangelicki-pochówki na cmentarzu rzymskokatolickim	Nr 40 obręb Brześć Kujawski 2	Kolejowa/Oгородowa	-		ew. zab.
6	kapliczka z figurą NMP	Nr 87/1 obręb Brześć Kujawski 3	Kołatąja 1	XVI w. k.		ew. zab.
zespół klasztorny OO. Dominikanów:						
7	kościół klasztorny dominikanów pw. św. Michała Archanioła	Nr 87/1 obręb Brześć Kujawski 3	Kołatąja 1	XIV w. 3 ćw.	1927.04.29-A/458	
8	budynek gospodarczy, dawna mleczarnia	Nr 87/2 obręb Brześć Kujawski 3	Kołatąja 1	ok. 1937 r.		ew. zab.
9	dom	Nr 129 obręb Brześć Kujawski 3	Dubois 2	XX w. 20l.		ew. zab.
10	dom	Nr 130 obręb Brześć Kujawski 3	Dubois 4	XIX w. 2 poł.		ew. zab.
11	dom	Nr 111/3 obręb Brześć Kujawski 3	Dubois 5	XIX w. 2 ćw.		ew. zab.
12	dom	Nr 132/1 obręb Brześć Kujawski 3	Dubois 8	XIX w. 2 ćw.		ew. zab.
13	pozostałości zamku królewskiego, więzienie pruskie, dawna poczta	Nr 132/3 obręb Brześć Kujawski 3	Dubois 10	XIV w., przebudowane i rozbudowane w poł. XIX w.		ew. zab.
14	dom	Nr 125 obręb Brześć Kujawski 3	Dubois 17	po 1910 r.		ew. zab.
15	dom	Nr 105/3 i 104/4 obręb Brześć Kujawski 3	Farska 4	XIX w. 3 ćw.		ew. zab.
16	dom	Nr 436/1 obręb Brześć Kujawskiego 3	Głowackiego 4	XX w. pocz.		ew. zab.
17	dom	Nr 442 obręb Brześć Kujawski 3	Głowackiego 10	XX w. pocz.		ew. zab.
18	dom	Nr 443 obręb Brześć Kujawski 3	Głowackiego 12	XX w. pocz.		ew. zab.
19	dom	Nr 455 obręb Brześć Kujawski 3	Głowackiego 26	XX w. pocz.		ew. zab.
20	dom	Nr 463 obręb Brześć Kujawski 3	Głowackiego 27	XX w. pocz.		ew. zab.
21	d.jatki, ob. budynek usługowy	Nr 27 obręb Brześć Kujawski 3	Kilińskiego 1	XIX w. 2 poł.		ew. zab.

22	dom	Nr 45/2 obręb Brześć Kujawski 3	Kilińskiego 2	1777 r.	ew. zab.
23	dom	Nr 185 obręb Brześć Kujawski 2	Kolejowa 2	XIX w. 2 ćw.	ew. zab.
24	dawna remiza straży pożarnej	Nr 86/2 obręb Brześć Kujawski 3	Kolejowa 3	1910 ok.	ew. zab.
25	dom	Nr 33 obręb Brześć Kujawski 2	Kolejowa 7	XIX w. 2 poł.	ew. zab.
26	dom	Nr 174/2 obręb Brześć Kujawski 2	Kolejowa 10	XIX w. k.	ew. zab.
27	dom	Nr 29 obręb Brześć Kujawski 2	Kolejowa 11	XX w. pocz.	ew. zab.
28	zajazd, ob. dom mieszkalny	Nr 73/15 obręb Brześć Kujawski 2	Kolejowa 32	XIX w. k.	ew. zab.
29	dom	Nr 74/1 obręb Brześć Kujawski 2	Kolejowa 34	XIX w. 2 poł.	ew. zab.
30	dom	Nr 173/2 obręb Brześć Kujawski 1	Konarskiego 13	XX w. 20 I.	ew. zab.
zespół budynków szkoły:					
31	szkola	Nr 297/1 obręb Brześć Kujawski 1	Konarskiego 63	XX w. 20 I.	ew. zab.
32	dom nauczyciela	Nr 297/14 obręb Brześć Kujawski 1	Konarskiego 63	XX w. 20 I.	ew. zab.
33	budynek gospodarczy	Nr 297/14 obręb Brześć Kujawski 1	Konarskiego 63	XX w. 20 I.	ew. zab.
34	dom	Nr 266 obręb Brześć Kujawski 3	Krakowska 27	XIX w. k.	ew. zab.
35	dom	Nr 267 obręb Brześć Kujawski 3	Krakowska 29	XIX w. k.	ew. zab.
36	murów miejskich pozostałości	Nr 87/2 obręb Brześć Kujawski 3	przy ul. Limanowskiego	XIV w. I poł.	ew. zab.
37	dom	Nr 35 obręb Brześć Kujawski 2	Limanowskiego 4	XX w. pocz.	ew. zab.
38	dom	Nr 58 obręb Brześć Kujawski 2	Limanowskiego 9	XX w. pocz.	ew. zab.
39	cmentarz żydowski	Nr 573 obręb Brześć Kujawski 1	11 Listopada	XX w. pocz.	ew. zab.
40	dom	Nr 190 obręb Brześć Kujawski 1	11 Listopada 8	XX w. pocz.	ew. zab.
41	ratusz i teren w granicach działki nr 100	Nr 100 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 1	1824 r.	1988.03.8-A/681
42	zajazd, ob. budynek mieszkalno- usługowy	Nr 85/5 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 2	XIX w. pocz.	ew. zab.
43	dom murowany	Nr 84 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 3	XIX w. 2 poł.	ew. zab.
44	dom	Nr 45/1 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 9	XIX w. pocz.	ew. zab.
45	dom	Nr 50 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 10	XIX w. poł.	ew. zab.
46	dom	Nr 51 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 11 i 11A	XIX w. poł.	ew. zab.
zespół kościoła parafialnego:					
47	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Stanisława Bpa	Nr 106 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 13	po 1332 r.	1927.04.29-A/457
48	dzwonnica	Nr 106 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 13	XX w. pocz.	ew. zab.
49	plebania II	Nr 106 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 13	ok. 1900 r.	ew. zab.
50	ogrodzenie i brama	Nr 106 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 13	XX w. pocz.	ew. zab.
51	zabudowania gospodarce	Nr 106 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 13	XIX/XX w.	ew. zab.
52	kapliczka	Nr 106 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 13	XIX w. k.	ew. zab.
53	dom	Nr 110 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 16	XIX w. pocz.	ew. zab.
54	dom	Nr 623 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 17	XIX w. poł.	ew. zab.

55	dom	Nr 103 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 18	XIX w. poł.	ew. zab.
56	dom	Nr 102 obręb Brześć Kujawski 3	pl. Łokietka 19	po 1918 r.	ew. zab.
57	kapliczka przydrożna	Nr 588/3 obręb Brześć Kujawski 1	Mickiewicza	XX w. 1 poł.	ew. zab.
58	dom	Nr 151 i 150 obręb Brześć Kujawski 1	Mickiewicza 18	XX w. pocz.	ew. zab.
59	dom	Nr 101 obręb Brześć Kujawski 1	Mickiewicza 17	XX w. 20 l.	ew. zab.
60	dom	Nr 146 obręb Brześć Kujawski 1	Mickiewicza 24	XX w. pocz.	ew. zab.
61	dom	Nr 96 obręb Brześć Kujawski 1	Mickiewicza 27	XX w. pocz.	ew. zab.
62	budynek gospodarczy	Nr 96 obręb Brześć Kujawski 1	Mickiewicza 27	XX w. pocz.	ew. zab.
63	dom	Nr 145 obręb Brześć Kujawski 1	Mickiewicza 26	XX w. pocz.	ew. zab.
64	dom	Nr 60/1 i 60/2 obręb Brześć Kujawski 1	Mickiewicza 52	XX w. pocz.	ew. zab.
65	dom	Nr 82 obręb Brześć Kujawski 1	Mickiewicza 55	XX w. pocz.	ew. zab.
66	dom	Nr 79 obręb Brześć Kujawski 1	Mickiewicza 61	XX w. pocz.	ew. zab.
67	dom	Nr 77 i 76 obręb Brześć Kujawski 1	Mickiewicza 63	XX w. pocz.	ew. zab.
68	dom	Nr 99 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 1A	XIX w. 1 ćw.	ew. zab.
69	dom	Nr 97 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 3	XIX w. poł.	ew. zab.
70	dom	Nr 96 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 5	XIX w. 1 ćw.	ew. zab.
71	zajazd, dawna karczma	Nr 83/1 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 6-8	XIX w. poł.	ew. zab.
72	dom	Nr 95 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 7	XX w. poł.	ew. zab.
73	dom	Nr 93 i 94 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 9 i 9A	XIX w. 1 ćw.	ew. zab.
74	dom	Nr 92 i 91/2 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 1 i 11 A	XIX w. poł.	ew. zab.
75	dom	Nr 81 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 12	XIX w. 2 poł.	ew. zab.
76	dom	Nr 90 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 13	XIX w. 3 ćw.	ew. zab.
77	dom	Nr 79 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 14	XIX w. 3 ćw.	ew. zab.
78	kamienica, dawne Miejskie Centrum Kultury, ob. Stowarzyszenie bokserskie	Nr 89 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 15	XIX w.k.	ew. zab.
79	dom	Nr 88 obręb Brześć Kujawski 3	Narutowicza 17	XIX w. 1 ćw.	ew. zab.
80	dom	Nr 166 obręb Brześć Kujawski 2	Nowa 3	XX w. pocz.	ew. zab.
81	dom	Nr 170/1 obręb Brześć Kujawski 2	Nowa 9	XX w. 20 l.	ew. zab.
82	dom	Nr 200 obręb Brześć Kujawski 1	Piaskowa 1	XX w. pocz.	ew. zab.
83	dom	Nr 80 obręb Brześć Kujawski 3	Przesnyk 6	XIX w. 2 ćw.	ew. zab.
84	kapliczka przydrożna MB	Nr 232/2 obręb Brześć Kujawski 1	przy ul. Radziejowskiej	XX w. pocz.	ew. zab.
85	dom	Nr 73, 72, 71 obręb Brześć Kujawski 3	Reymonta 1 i 3	XIX w. 2 ćw.	ew. zab.
86	dom	Nr 64 i 63 obręb Brześć Kujawski 3	Reymonta 9/ Krzyżowa 6	XIX w. 2 ćw.	ew. zab.
87	dom	Nr 19 obręb Brześć Kujawski 3	Reymonta 10	XIX w.	ew. zab.
88	dom	Nr 18 obręb Brześć Kujawski 3	Reymonta 12	XIX w. pocz.	ew. zab.
89	dom	Nr 12/1 i 11 obręb Brześć Kujawski 3	Reymonta 14-16	XIX w. pocz.	ew. zab.
90	dom	Nr 6 obręb Brześć Kujawski 3	Reymonta 20	XIX w. pocz.	ew. zab.
91	dom	Nr 2,3,4 obręb Brześć Kujawski 3	Reymonta 22 i 22 A	ok. 1850 r.	ew. zab.

92	dom	Nr 55/1, 55/2, 56 obręb Brześć Kujawski 3	Reymonta 23-25	XIX w. 1 poł.	ew. zab.
93	dom i teren w granicach działki nr 1	Nr 1 obręb Brześć Kujawski 3	Reymonta 26	II poł. XVIII w.	1988.07.6-A/1022
94	dom	Nr 126 obręb Brześć Kujawski 3	Targowa 3	XX w. pocz.	ew. zab.
95	dom	Nr 401/2 obręb Brześć Kujawski 3	Targowa 8	XX w. pocz.	ew. zab.
zespół budynków administracyjno- usługowych cukrowni:					
96	pałac dyrektora cukrowni, ob. przedszkole	Nr 583 obręb Brześć Kujawski 1	Okrzei 1	1894 r.	ew. zab.
97	budynek szkoły, ochronki i świetlicy	Nr 581 obręb Brześć Kujawski 1	Okrzei 4	1903 r.	ew. zab.
98	budynek biura plantacji	Nr 27/19 obręb Brześć Kujawski 1	Przemysłowa 2	1942 r.	ew. zab.
99	d. stołówka, d. garaż samochodowy	Nr 588/2 obręb Brześć Kujawski 1	Przemysłowa 2	1929 r.	ew. zab.
100	budynek zarządu cukrowni	Nr 24/37 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 1	1914 r.	ew. zab.
101	budynek kantoru cukrowni, ob. mieszkalny	Nr 23/14 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 2	1895 r.	ew. zab.
zespół budynków produkcyjnych cukrowni:					
102	komin	Nr 27/15 obręb Brześć Kujawski 1	Przemysłowa	1894 r.	ew. zab.
103	parowozownia	Nr 27/13 obręb Brześć Kujawski 1	Przemysłowa 1a	1914 r.	ew. zab.
104	magazyn podręczny cukru	Nr 27/15 obręb Brześć Kujawski 1	Przemysłowa 1o	1935 r.	ew. zab.
105	magazyn cukru	Nr 27/15 obręb Brześć Kujawski 1	Przemysłowa 1d	1950 r.	ew. zab.
106	magazyn cukru i nasion	Nr 24/46 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 1	1902 r.	ew. zab.
zespół budynków mieszkalnych i gospodarczych pracowników cukrowni:					
107	dom pracowników cukrowni	Nr 24/21 i 24/22 obręb Brześć Kujawski 1	Okrzei 3	1903 r.	ew. zab.
108	dom pracowników cukrowni	Nr 24/29 obręb Brześć Kujawski 1	Okrzei 6	1905 r.	ew. zab.
109	dom pracowników cukrowni	Nr 24/25 obręb Brześć Kujawski 1	Okrzei 8	1934 r.	ew. zab.
110	budynek gospodarczy pracowników cukrowni	Nr 24/15 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta	XX w. pocz.	ew. zab.
111	obora	Nr 23/8 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta	1900 r.	ew. zab.
112	obora pracowników cukrowni	Nr 23/7 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta	1924 r.	ew. zab.
113	dom pracowników cukrowni	Nr 23/20 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 8	1895 r.	ew. zab.
114	dom pracowników cukrowni	Nr 23/11 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 10	1895 r.	ew. zab.
115	dom pracowników cukrowni	Nr 23/22 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 12	1895 r.	ew. zab.
116	dom pracowników cukrowni	Nr 24/20 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 13	1900 r.	ew. zab.
117	dom pracowników cukrowni	Nr 24/18 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 15	1893 r.	ew. zab.

118	dom pracowników cukrowni	Nr 23/9 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 16	XIX w. k.	ew. zab.
119	dom pracowników cukrowni	Nr 23/28 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 20	1924 r.	ew. zab.
120	dom pracowników cukrowni	Nr 23/30 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 22	1924 r.	ew. zab.
121	dom pracowników cukrowni	Nr 23/32 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 24	1922-1924 r.	ew. zab.
122	dom pracowników cukrowni	Nr 23/34 obręb Brześć Kujawski 1	Traugutta 26	1928 r.	ew. zab.
123	krzyż przydrożny	Nr 74/5 obręb Brześć Kujawski 3	Wojśka Polskiego/Krakowska	XX w. 2 poł.	ew. zab.
124	dom	Nr 202 obręb Brześć Kujawski 3	Zeromskiego 4	XIX w. 3 ćw.	ew. zab.
125	dom	Nr 201/1 obręb Brześć Kujawski 3	Zeromskiego 6	XIX w. poł.	ew. zab.
126	dom	Nr 55/2 obręb Brześć Kujawski 3	Zeromskiego 29	XIX w. poł.	ew. zab.
127	dom	Nr 186 obręb Brześć Kujawski 3	Zeromskiego 30	XIX w. 3 ćw.	ew. zab.
WYKAZ ZABYTEKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI					
128	dom	Nr 108 obręb 0001 Aleksandrowo	Aleksandrowo 16	1928 r.	ew. zab.
129	krzyż przydrożny	Nr 30/1 obręb 0001 Aleksandrowo	Aleksandrowo	l.20-te XX w., rem.1980 r.	ew. zab.
130	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Józefa	Nr 64 obręb 0002 Brzezie	Brzezie	1930-1936 r.	ew. zab.
zespół pałacowo-parkowy:					
131	pałac, dawny Dom Dziecka	Nr 89/9 obręb0002 Brzezie	Brzezie 35	1873 r.	1987.11.4-A/1483
132	park pałacowy	Nr 89/9 obręb 0002 Brzezie	Brzezie 35	1889 r.	1987.11.4-A/1483
133	oficyna tzw. Wilsonówka	Nr 89/9 obręb 0002 Brzezie	Brzezie 35A	ok.1890 r.	1987.11.4-A/1483
134	oficyna tzw. dworek	Nr 89/9 obręb 0002 Brzezie	Brzezie 35B	ok.1880 r.	1987.11.4-A/1483
135	stróżówka z bramą	Nr 89/9 obręb 0002 Brzezie	Brzezie 35	1873 r.	1987.11.4-A/1483
136	d. dom zarządu	Nr 69/2 obręb 0002 Brzezie	Brzezie 32	1873 r.	ew. zab.
137	tartak (d. stajnia I)	Nr 68/19 obręb 0002 Brzezie	Brzezie 25	1896 r.	ew. zab.
138	figura przydrożna św. Józefa z Dzieciątkiem	Nr 117 obręb 0002 Brzezie	Brzezie-Dubielewo	1891 r.	ew. zab.
139	aleja lipowa, kasztanowa	Nr 115 i 128 obręb Aleksandrowo 0001, Nr 117 obręb Brzezie 0002, Nr 21 i 110/1 obręb Wieniec 0027	Brzezie-Wieniec	l ćw. XX w.	ew. zab.
140	aleja lipowa	Nr 109 i 122 obręb Aleksandrowo 0001, Nr 88 obręb Brzezie 0002	Brzezie-Dubielewo	l. 20-te XXw.	ew. zab.
141	krzyż pamiątkowy nad jeziorem	Nr 226 obręb 0002 Brzezie	Brzezie	4 ćw. XIX w.	ew. zab.
142	krzyż przydrożny drewniany	Nr 62 obręb 0002 Brzezie	Brzezie	l.20-te XX w.	ew. zab.

zespół gorzelni:						
nr	gorzelnia	Nr 119/20 obręb 0001 Aleksandrowo	Dubielewo 9A	1905 r.	ew. zab.	
	dom zarządcy	Nr 119/7 obręb 0001 Aleksandrowo	Dubielewo 9	1905 r.	ew. zab.	
143						
144						
145	magazyn spirytusu	Nr 119/20 obręb 0001 Aleksandrowo	Dubielewo 9A	1905 r.	ew. zab.	
146	budynek gospodarczy przy domu zarządcy gorzelni	Nr 119/9 obręb 0001 Aleksandrowo	Dubielewo	1905 r.	ew. zab.	
147	dom pracowników gorzelni	Nr 125/2 obręb 0001 Aleksandrowo	Dubielewo 7	XX w. pocz.	ew. zab.	
148	spichlerz z folwarku gorzelni	Nr 121 obręb 0001 Aleksandrowo	Dubielewo	XX w. pocz.	ew. zab.	
149	pozostałości ogrodu przy domu zarządcy	Nr 119/7 i 119/8 obręb 0001 Aleksandrowo	Dubielewo 9	1905 r.	ew. zab.	
150	droga betonowa z trylinki	Nr 88 obręb 0002 Brzezcie, 109 i 122 obręb 0001 Aleksandrowo, 29 i 41 obręb 0007 Gustorzyn	Dubielewo-Polówka	l. 30-te XX w.	ew. zab.	
151	kapliczka z figurą MIB	Nr 125/2 obręb 0001 Aleksandrowo	Dubielewo	XX w. pocz.	ew. zab.	
152	aleja przydrożna klonowo-jesionowo-lipowa z pojedynczymi jaworami	Nr 28 i 113/1 obręb 0001 Aleksandrowo	Dubielewo	l. 80-te XIX w. do pocz. XX w.	ew. zab.	
zespół pałacowo-parkowy:						
153	pałac	Nr 35/3 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz 40	XIX w. pol.	1986.03.5-A/1495	
154	park pałacowy	Nr 35/3 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz 40	XIX w. pol.	1986.03.5-A/1495	
155	budynki inwentarskie folwarczne	-	Falborz	XIX w. k.	1986.03.5-A/1495	
156	czworak dworski I - na obszarze wpisu	Nr 36/5 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz 37	XIX w. pol.	ew. zab.	
157	czworak dworski II - na obszarze wpisu	Nr 36/3 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz 35	XIX w. pol.	ew. zab.	
158	czworak dworski III - na obszarze wpisu	Nr 36/5 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz 36	XIX w. pol.	ew. zab.	
159	czworak dworski IV- na obszarze wpisu	Nr 36/7 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz 38	pocz. XX w.	ew. zab.	
160	garaż, ob. budynek mieszkalny-na obszarze wpisu	Nr 35/3 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz 40	XIX w. k.	ew. zab.	
161	rządówka - na obszarze wpisu	Nr 36/9 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz 41	l ów. XX w.	ew. zab.	
162	d. kuźnia folwarczna - na obszarze wpisu	Nr 38/19 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz	XIX w. k.	ew. zab.	
163	kapliczka przydrożna	Nr 35/3 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz 40	1879 r.	ew. zab.	

164	droga brukowa	Nr 34 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz Parcele	pocz. XX w.	ew. zab.
165	kapliczka z figurą MB	Nr 40/2 obręb 0006 Falborz Parcele	Falborz Parcele	1948 r.	ew. zab.
166	kapliczka przydrożna z figurą Matki Bożej	Nr 41 obręb 0007 Gustorzyn	Gustorzyn	1928 r.	ew. zab.
167	dom	Nr 38/1 obręb 0007 Gustorzyn	Gustorzyn 4	k. XIX w.	ew. zab.
168	dom	Nr 61 obręb 0008 Guźlin	Guźlin 18	l. 30-te XX w.	ew. zab.
169	dom	Nr 62/1 obręb 0008 Guźlin	Guźlin 19	l. 30-te XX w.	ew. zab.
170	kapliczka z figurą MB	Nr 282 obręb 0008 Guźlin	Guźlin	1948 r.	ew. zab.
171	krzyż przydrożny	Nr 127 obręb 0008 Guźlin	Guźlin	1 poł. XX w.	ew. zab.
172	krzyż przydrożny	Nr 142/2 obręb 0008 Guźlin	Guźlin	2 poł. XX w.	ew. zab.
173	czworak z d. zespołu dworsko-parkowego	Nr 59 obręb 0010 Jądrowice	Jądrowice 23	XX w. pocz.	ew. zab.
174	d. szkoła, ob. dom nr 1	Nr 80/1 obręb 0009 Jaranówek	Jaranówek 1	l. 30-te XX w.	ew. zab.
175	kapliczka przydrożna	Nr 8 lobręb 0009 Jaranówek	Jaranówek	l. 20-te XX w.	ew. zab.
176	krzyż przydrożny	Nr 37 obręb 0013 Kały Kolonia	Kały	l. 20 XX w., rem. 1946, 2000	ew. zab.
177	d. dom urzędu, ob. dom mieszkalny	Nr 118/2 obręb 0012 Kąkowa Wola	Kąkowa Wola 21	XX w. pocz.	ew. zab.
178	kapliczka przydrożna	Nr 102 obręb 0011 Kąkowa Wola Parcele	Kąkowa Wola Parcele	l. 20-te XX w.	ew. zab.
179	krzyż przydrożny	Nr 52/2 obręb 0028 Witoldowo	Klementynowo	l. 20-te XX w.	ew. zab.
180	pozostałości parku dworskiego	Nr 4/2 obręb 0014 Kuczyna	Kuczyna 15	XX w. pocz.	ew. zab.
181	kapliczka przydrożna z figurą MB	Nr 43 obręb 0014 Kuczyna	Kuczyna	XX w. pocz.	ew. zab.
182	obora z zespołu folwarku	Nr 138/7 obręb 0001 Aleksandrowo	Lipiny	pocz. XX w.	ew. zab.
183	ogrodzenie folwarku ze słupami bramnymi	Nr 138/7 obręb 0001 Aleksandrowo	Lipiny	pocz. XX w.	ew. zab.
184	budynek leśniczówki	Nr 235 obręb 0002 Brzezcie	Lipiny B6	XIX w. k. 1920r.	ew. zab.
185	dom pracowników leśnych	Nr 189/1 i 190 obręb 0002 Brzezcie	Lipiny B2 i B4	pocz. XX w.	ew. zab.
186	budynek gospodarczy przy leśniczówce	Nr 235 obręb 0002 Brzezcie	Lipiny	1929 r.	ew. zab.
187	kapliczka przydrożna na drzewie	Nr 110/1 obręb 0027 Wieniec	Lipiny	l. 60-te XX w.	ew. zab.
188	kapliczka przydrożna	Nr 70 obręb 0015 Machnaczy	Machnaczy	po 1946 r. remont po 2000 r.	ew. zab.
zespół dworsko-parkowy:					
189	dworu ruina	Nr 77/5 obręb 0017 Miechowice Parcele	Miechowice 26	XIX w. k.	1987.11.4-A/1482
190	park dworski	Nr 28,98,77/2,77/4,77/5,18/1,26/3 obręb 0017 Miechowice Parcele	Miechowice	XIX w. pol.	1987.11.1-A/1482
191	obora	Nr 77/5 obręb 0017 Miechowice Parcele	Miechowice	XIX w. k.	1987.11.4-A/1482
192	spichlerz dworski	Nr 77/5 obręb 0017 Miechowice Parcele	Miechowice	XIX w. k.	1987.11.4-A/1482

193	stajnia dworska	Nr 77/5 obręb 0017 Miechowice Parcele	Miechowice	1928 r.	1987.11.4-A/1482
194	krzyż przydrożny i kapliczka na drzewie	Nr 75 obręb 0017 Miechowice Parcele	Miechowice	k. XIX w.	ew. zab.
195	kapliczka przydrożna	Nr 48/2 obręb 0025 Stary Brześć Kolonia	Nowy Młyn	I. 20-te XX w.	ew. zab.
196	młyn wodny, ob. elektryczny	Nr 54/1 obręb 0025 Stary Brześć Kolonia	Nowy Młyn	1901r.	ew. zab.
197	dom młynarza	Nr 19 obręb 0025 Stary Brześć Kolonia	Nowy Młyn/Starobrzezka Kolonia	XIX/XX w.	ew. zab.
198	linia kolejki wąskotorowej	Nr 177/1 i 177/2 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo	1907-1908 r.	ew. zab.
199	dom	Nr 147/6 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 1	pocz. XX w.	ew. zab.
200	krzyż przydrożny	Nr 171 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo	I poł. XX w.	ew. zab.
	zagroda:				
201	dom	Nr 260 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 4a	1922 r.	ew. zab.
202	obora	Nr 260 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 4a	1918 r.	ew. zab.
203	stodoła	Nr 260 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 4a	1909 r.	ew. zab.
204	dom	Nr 76/2 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 6	pocz. XX w.	ew. zab.
205	brama wjazdowa przy domu nr 6	Nr 76/2 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 6	pocz. XX w.	ew. zab.
206	dom	Nr 62 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 16	1900 r.	ew. zab.
207	dom	Nr 174/2 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 17	1900 r.	ew. zab.
	zespół dworsko-parkowy:				
208	dwór, ob. dom	Nr 33/2 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 19	1900 r.	ew. zab.
209	figura przydrożna MB	Nr 33/2 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 19	pocz XX w.	ew. zab.
210	starodrzew - pozostałości parku	Nr 33/2 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 19	pocz XX w.	ew. zab.
	d. folwark zespołu dworsko-parkowego:				
211	dom	Nr 291/4 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 21	ok. 1900 r.	ew. zab.
212	spichlerz	Nr 291/4 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 21	ok. 1900 r.	ew. zab.
213	ogrodzenie	Nr 291/4 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 21	ok. 1900 r.	ew. zab.
214	dom	Nr 180/17 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 22	pocz. XX w.	ew. zab.
215	dom	Nr 25/3 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 23a	pocz. XX w.	ew. zab.
216	dom	Nr 9/3 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 26	pocz. XX w.	ew. zab.
217	dom	Nr 130/5 obręb 0018 Pikutkowo	Pikutkowo 33	pocz. XX w.	ew. zab.
	zespół dworsko-parkowy:				
218	dwór	Nr 85 obręb 0007 Gustorzyn	Polówka 1	XX w. pocz.	ew. zab.
219	budynek gospodarczy	Nr 85 obręb 0007 Gustorzyn	Polówka 1	XX w. pocz.	ew. zab.
220	czworak	Nr 86 obręb 0007 Gustorzyn	Polówka	XX w. pocz.	ew. zab.
221	krzyż przydrożny drewniany	Nr 137/2 obręb 0007 Gustorzyn	Polówka	XX w. pocz.	ew. zab.
222	figura przydrożna MB	Nr 85 obręb 0007 Gustorzyn	Polówka 1	I. 20-te XX w.	ew. zab.

zespół pałacowo-parkowy:					
223	pałac	Nr 215/1 obręb 0018 Pikutkowo	Popowiczki/Pikutkowo 56	ok. 1880 r.	1987.10.12-A/1211/1-2
224	park pałacowy	Nr 215/1 obręb 0018 Pikutkowo	Popowiczki/Pikutkowo 56	XX w. pocz.	1987.10.12-A/1211/1-2
225	spichlerz	Nr 203/13 obręb 0018 Pikutkowo	Popowiczki/Pikutkowo	XIX w. k.	ew. zab
226	budynek inwentarski	Nr 203/13 obręb 0018 Pikutkowo	Popowiczki/Pikutkowo	XIX w. k.	ew. zab
227	brama wjazdowa i ogrodzenie - pozostałości	Nr 215/1 obręb 0018 Pikutkowo	Popowiczki/Pikutkowo	XIX w. k.	ew. zab
228	kapliczka z figurą MB	Nr 215/1 obręb 0018 Pikutkowo	Popowiczki/Pikutkowo	pocz. XX w.	ew. zab
229	figura przydrożna MB	Nr 31/2 obręb 0019 Redecz Krukowy	Redecz Krukowy	1. 20-te XX w. remont 2010 r.	ew. zab
230	kapliczka przydrożna	Nr 97 obręb 0019 Redecz Krukowy	Redecz Krukowy	1. 20-te XX w. remont 2010 r.	ew. zab
231	kapliczka przydrożna	Nr 49 obręb 0021 Rządka Wola Parcele	Rządka Wola Parcele	1. 20-te XX w. remont 2010 r.	ew. zab
232	krzyż przydrożny metalowy na głazie kamiennym	Nr 81/1 obręb 0020 Rządka Wola Wieś	Rządka Wola	1896 r.	ew. zab
233	krzyż przydrożny	Nr 43 obręb 0022 Słone	Słone	1928 r. remont po 1980 r.	ew. zab
234	krzyż przydrożny	Nr 25 obręb 0022 Słone	Słone	1.30-te XX w. remont po 1970 r.	ew. zab
235	park podworski	Nr 96/2,96/3,96/4 obręb 0023 Sokolowo Parcele	Sokolowo	XIX w. I poł.	1987.11.04-A/1206
zespół folwarczny:					
236	budynek pracowników I	Nr 251 obręb 0023 Sokolowo Parcele	Sokolowo/Sokolowo Parcele 41	1915 r.	ew. zab
237	budynek pracowników II	Nr 248 obręb 0023 Sokolowo Parcele	Sokolowo/Sokolowo Parcele 40	XIX w. k.	ew. zab
238	budynek pracowników III	Nr 243 obręb 0023 Sokolowo Parcele	Sokolowo/Sokolowo Parcele 38	XIX w. k.	ew. zab
239	stanowisko archeologiczne- grodzisko	Nr 96/2 obręb 0023 Sokolowo Parcele	Sokolowo	średniowiecze	1988.12.30-268/A
240	kapliczka przydrożna	Nr 78 obręb 0024 Sokolowo	Sokolowo	2 poł. XX w.	ew. zab
241	kapliczka przydrożna	Nr 33 obręb 0023 Sokolowo Parcele	Sokolowo Parcele	2 poł. XX w.	ew. zab
242	kapliczka przydrożna z figurą MB	Nr 23 obręb 0023 Sokolowo Parcele	Sokolowo Parcele	XX w. pocz.	ew. zab
243	krzyż przydrożny	Nr 97/6 obręb 0023 Sokolowo Parcele	Sokolowo Parcele	2 poł. XX w.	ew. zab
244	dom	Nr 37/2 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć 25	1. 20-te XX w.	ew. zab
245	d. czworak, ob. dom	Nr 8/2 i Nr 8/1 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć 29 i 29A	XX w. pocz.	ew. zab
246	krzyż przydrożny	Nr 16/3 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć	po 1930 r.	ew. zab
247	dwór ob. Posterunek policji	Nr 48/2 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć 23	1925 ok.	ew. zab

		Nr 47/2 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć	I. 30-te XX w.	ew. zab
248	budynek młyna elektrycznego				
	zespół budynków szkoły rolniczej:				
249	szkola	Nr 83/19 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć 14	1920-1925 r.	1986.06.9-A/1302/1-6
250	dom nauczyciela	Nr 83/19 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć 14	1920-1925 r.	1986.06.9-A/1302/1-6
251	dom mieszkalny	Nr 172 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć 14D	1920-1925 r.	1986.06.9-A/1302/1-6
252	warsztat	Nr 83/10 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć	1920-1925 r.	1986.06.9-A/1302/1-6
253	chlewnia	Nr 165 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć	1920-1925 r.	1986.06.9-A/1302/1-6
254	spichlerz	Nr 83/10 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć	1920-1925 r.	1986.06.9-A/1302/1-6
255	stodoła	Nr 83/10 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Stary Brześć	1920-1925 r.	1986.06.9-A/1302/1-6
256	ogrodzenie zespołu szkoły i teren w granicach działek: 83/3, 83/4	-	Stary Brześć	1920-1925 r.	1986.06.9-A/1302/1-6
257	remiza strażacka ob.sklep	Nr 169 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Sary Brześć	1920-1925 r.	ew. zab.
258	zieleni towarzysząca	Nr 83/19 obręb 0026 Stary Brześć Parcele	Sary Brześć	k. XIX w.	ew. zab.
	zespół pałacowo-parkowy:				
259	pałac Kronenbergów	Nr 104/21 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 39	1890 r.	1993.05.5-A/1023/1-7

260	oficyna-palac Międzyńskich tzw. stary dwór	Nr 104/21 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 39	XIX w. 2 ćw.	1993.05.5-A/1023/1-7
261	park pałacowy	Nr 104/21 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 39	XIX w. 1 pol.	1993.05.5-A/1023/1-7
262	brama- kordegarda wjazdowa z ogrodzeniem	Nr 104/21 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 39	1890 r.	1993.05.5-A/1023/1-7
263	owczarnia z zespołu folwarku pałacu	Nr 101/3 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 25	1826 r.	1993.05.5-A/1023/1-7
264	spichlerz z zespołu folwarku pałacu	Nr 101/13 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 27	XIX w. 2 pol.	1993.05.5-A/1023/1-7
265	stodoła z zespołu folwarku pałacu	Nr 101/3 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 25	1847 r.	1993.05.5-A/1023/1-7
266	teren w granicach określonych w załączniku do decyzji	Nr 104/21 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 39	XIX w.	1993.05.5-A/1023/1-7
267	obora z zespołu folwarku pałacu	Nr 101/13 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 27	4 ćw. XIX w.	ew. zab.
268	budynek administracyjny ob. budynek mieszkalny	Nr 101/14 i 101/15 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 37	XIX w. pol.	ew. zab.
269	dom pracowników folwarcznych tzw. "Czerwone Piekło"	Nr 225 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 52	XIX w. k.	ew. zab.
270	łaźnia ob. pieczarkarnia	Nr 233/2 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Rzeczna	XIX w. pol.	ew. zab.
271	most drogowy folwarczny	Nr 235, 286, 287 obręb 0027 Wieniec	Wieniec	1877 r.	ew. zab.

272	<u>cmentarz parafialny rzymskokatolicki (nagrobki historyczne, starodrzew)</u>	Nr 184/5, 186, 185/2 obręb 0027 Wieniec	Wieniec	XIX w. k.	ew. zab.
273	kaplica cmentarna	Nr 186 obręb 0027 Wieniec		1898 r.	ew. zab.
274	plebania przy kościele Parafialnym rzymskokatolickim	Nr 220 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 58	1895 r.	ew. zab.
275	kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego	Nr 220 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa	1958-1964 r.	ew. zab.
276	dom	Nr 221/2 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 56	k. XIX w.	ew. zab.
277	dom	Nr 220 obręb 0027 Wieniec	Wieniec, Parkowa 58A	XIX/XX w.	ew. zab.
278	kapliczka przydrożna	Nr 7/2 obręb 0015 Machnaczy	Wieniec	I. 20-te XX w., remont po 1946r.	ew. zab.
279	kapliczka przydrożna z krzyżem	Nr 130/1 obręb 001 Aleksandrowo	Wieniec - Ljiny	I. 20-te XX w.	ew. zab.
280	kapliczka przydrożna	Nr 87/1 obręb 0003 Wieniec Zalesie	Wieniec Zalesie, Zdrojowa 64	2 poł. XX w.	ew. zab.
281	park zdrojowy- sanatoryjny	Nr 231/2 obręb 0003 Wieniec Zalesie	Wieniec Zdrój	1923-1927 r.	1997.03.04-A/1466
282	strefa ochrony historycznego założenia uzdrowiskowo- parkowego	-	Wieniec Zdrój	lata 20-te XX w.	ew. zab.
283	Jeśniczówka	Nr 353 obręb 0003 Wieniec Zalesie	Wieniec-Zdrój 20	ok. 1920 r.	ew. zab.
284	krzyż przydrożny I	Nr 35/2 obręb 0028 Witoldowo	Witoldowo	I. 20-te XX w., remont po 1980	ew. zab.
285	krzyż przydrożny II	Nr 20 obręb 0028 Witoldowo	Witoldowo	I. 20-te XX w., remont po 1980	ew. zab.
286	kapliczka przydrożna	Nr 107 obręb 0007 Gustorzyn	Wolica 9	I. 20-te XX w.	ew. zab.
287	dom	Nr 152 obręb 0007 Gustorzyn	Wolica 17	I ćw. XX w.	ew. zab.

Aneks nr 3

Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków z terenu miasta i gminy Brześć Kujawski (źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzenia nr 209/2023 Burmistrza Brześcia Kujawskiego z dnia 18 grudnia 2023r. w sprawie Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie Gminy Brześć Kujawski)

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE MIASTA BRZEŚĆ KUJAWSKI									
L.p.	Miejscowość	Gmina	nr stan.	nr AZP	nr na AZP	funkcja	kultura	bliższa chronologia	
1	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	2	48-46	51	osada	k. amfor kulistych	średkowy neolit	
						osada	k. przeworska	okres rzymski	
						osada	k. ceramiki wstęgowej rytej	wczesny neolit	
2	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	3	48-46	48	cmentarzysko	k. ceramiki wstęgowej rytej	wczesny neolit	
						osada	k. lendzielska	neolit	
						cmentarzysko	k. lendzielska	neolit	
						osada	k. amfor kulistych	neolit	
						cmentarzysko	k. amfor kulistych	neolit	
						osada	k. grobów kloszowych	wczesny okres lateński	
3	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	4	48-46	49	osada		okres lateński	
						osada		późne średniowiecze XIV w.	
						osada	krąg kultur tylczakowych	schyłkowy paleolit	
						osada	k. ceramiki wstęgowej rytej	wczesny neolit	
						osada	k. lendzielska	wczesny śr. neolit	
						cmentarzysko	k. lendzielska	wczesny śr. neolit	
						osada	k. amfor kulistych	śr. neolit	
						cmentarzysko	k. amfor kulistych	śr. neolit	
						osada	k. pucharów lejkowatych	śr. neolit	
						cmentarzysko	k. pucharów lejkowatych	śr. neolit	
osada	k. ceramiki sznurowej								
osada	k. trzciniecka								
osada	k. grobów kloszowych	wczesny okres lateński							

4	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	5	48-46	50	osada	k. przeworska	późny okres lateński-okres wpływów rzymskich
						osada	k. prapolska	wczesne średniowiecze – późne średniowiecze VI-XIV w.
5	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	7	48-46	56	osada	k. komornicka	mezolit
						osada	k. ceramiki wstęgowej rytej	wczesny neolit
						osada	k. lendzielska	neolit
						cmentarzysko	k. lendzielska	neolit
						osada	k. pucharów lejkowatych	neolit
						osada	k. amfor kulistych	neolit
						osada	k. ceramiki sznurowej	
						osada	k. grobów kloszowych	
						cmentarzysko	k. grobów kloszowych	
						osada	k. przeworska	późny okres lateński-okres wpływów rzymskich
6	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	8	48-46	53	cmentarzysko		II okres wczesne średniowiecze
						osada	k. przeworska	
7	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	10	48-46	47	ślad osadnictwa	k. ceramiki wstęgowej rytej	wczesny neolit
						ślad osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
8	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	13	48-46	65	osada		epoka kamienia
						osada	k. prapolska	okres rzymski
						osada	k. lendzielska	III okres wczesne średniowiecze środkowy neolit
9	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	13	49-46	10	ślad osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
						osada	k. łuzycza	IV okres epoki brązu
						osada	k. przeworska	okres rzymski
						osada	k. łuzycza	III-IV okres epoki brązu

								śląd osadnictwa	staropolska	późne średniowiecze
19	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	30	49-46	9			śląd osadnictwa	k. pucharów lejkwatych	neolit
								śląd osadnictwa	k. łużycka	epoka brązu
20	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	31	49-46	39			fosa miejska		średniowiecze
21	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	32	49-46	40			miasto lokacyjne		średniowiecze
22	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	33	49-46	41			miasto lokacyjne		średniowiecze
23	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	36	48-46	66			miasto lokacyjne		XIV-XIX w.
24	Brześć Kujawski	Brześć Kujawski miasto	37	49-46	43			osada		późne średniowiecze
WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE GMINY BRZEŚĆ KUJAWSKI										
								osada	k. amfor kulistych	neolit
								osada	k. pucharów lejkwatych	neolit
25	Aleksandrowo	Brześć Kujawski	1	47-46	1			osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu
								śląd osadnictwa		nowożytny XVII w.
26	Aleksandrowo	Brześć Kujawski	2	47-46	2			śląd osadnictwa	k. pucharów lejkwatych	neolit
								śląd osadnictwa	k. pucharów lejkwatych	neolit

27	Aleksandrowo	Brześć Kujawski	3	47-46	3	śląd osadnictwa		IV okres epoki brązu
						śląd osadnictwa	k. łuzyccka	halsztat D
						śląd osadnictwa		nowożytny XVIII w.
28	Aleksandrowo	Brześć Kujawski	4	47-46	4	osada	k. łuzyccka	IV okres epoki brązu
						osada	k. pucharów lejkwatych	neolit
						osada	k. przeworska	OR
29	Brzezie	Brześć Kujawski	1	47-46	5	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkwatych	halsztat
						osada		wczesne średniowiecze
						osada		późne średniowiecze
30	Brzezie	Brześć Kujawski	2	47-46	6	śląd osadnictwa		nowożytny
						osada	k. pucharów lejkwatych	wczesne średniowiecze faza E-F
						osada	k. łuzyccka	późne średniowiecze
						osada	k. przeworska	nowożytny
31	Brzezie	Brześć Kujawski	3	47-46	59	osada		wczesne średniowiecze
32	Brzezie	Brześć Kujawski	5	47-46	61	osada		późne średniowiecze
						osada		nowożytny
						śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze
33	Brzezie	Brześć Kujawski	6	47-46	62	śląd osadnictwa		późne średniowiecze
						śląd osadnictwa		nowożytny

34	Brzezcie	Brześć Kujawski	7	47-46	63	śląd osadnictwa		późne średniowiecze
35	Brzezcie	Brześć Kujawski	8	47-46	64	osada		nowożytny
36	Brzezcie	Brześć Kujawski	9	47-46	65	obozowisko	k. pucharów lejkwatych	późne średniowiecze
						osada		nowożytny
37	Brzezcie	Brześć Kujawski	10	47-46	66	śląd osadnictwa		późne średniowiecze
38	Brzezcie	Brześć Kujawski	11	47-46	67	osada		późne średniowiecze
39	Dobra Wola	Brześć Kujawski	1	47-46	7	osada	k. łuzycza	halsztat D
						osada	k. przeworska	OR
40	Dobra Wola	Brześć Kujawski	2	47-46	8	śląd osadnictwa	k. łuzycza	halsztat D
41	Dubielewo	Brześć Kujawski	1	47-46	9	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkwatych	neolit
						osada	k. łuzycza	halsztat
42	Dubielewo	Brześć Kujawski	2	47-46	10	śląd osadnictwa		nowożytny XIX-XX w.
43	Dubielewo	Brześć Kujawski	3	47-46	11	śląd osadnictwa	k. łuzycza	IV okres epoki brązu
44	Dubielewo	Brześć Kujawski	4	47-46	12	śląd osadnictwa	k. łuzycza	IV okres epoki brązu
						osada	k. łuzycza	IV okres epoki brązu

45	Dubielewo	Brześć Kujawski	5	47-46	13	osada śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D nowożytny XVIII w.
46	Dubielewo	Brześć Kujawski	6	47-46	14	osada osada osada	k. łużycka k. łużycka k. łużycka	IV okres epoki brązu halsztat IV okres epoki brązu
47	Dubielewo	Brześć Kujawski	7	47-46	15	śląd osadnictwa	k. łużycka	V okres epoki brązu
48	Dubielewo	Brześć Kujawski	8	47-46	68	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	k. łużycka k. przeworska	OR
49	Dubielewo	Brześć Kujawski	9	47-46	69	obozowisko śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. przeworska	późne średniowiecze
50	Dubielewo	Brześć Kujawski	10	47-46	48	śląd osadnictwa osada osada osada śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. przeworska	nowożytny faza IV-V

51	Dubielewo	Brześć Kujawski	11	47-46	71	śląd osadnictwa		nowożytny
						osada		I okres epoki brązu
						osada	k. łuzyccka	
						osada		wczesne średniowiecze
52	Dziadowo	Brześć Kujawski	4	47-46	16	osada	k. łuzyccka	nowożytny
						śląd osadnictwa	k. przeworska	wczesny okres rzymski
						śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI w.
53	Dziadowo	Brześć Kujawski	1	47-47	20	cmentarzysko ciałopalne	k. łuzyccka	IV-V okres epoki brązu
54	Dziadowo	Brześć Kujawski	2	47-47	1	osada		nowożytny XVI-XVII w.
						śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI- XII w.
						osada		nowożytny XVI-XVII w.
55	Dziadowo	Brześć Kujawski	3	47-47	2	osada		
						osada		
						śląd osadnictwa		
56	Dziadowo	Brześć Kujawski	4	47-47	3	śląd osadnictwa		OR
57	Dziadowo	Brześć Kujawski	5	47-46	17	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
						śląd osadnictwa	k. łuzyccka	halsztat
						osada	k. ceramiki wstęgowej rytej	wczesny neolit
						osada	k. lendzielska	średniowiecze neolit
58	Falborz	Brześć Kujawski	1	48-46	57	osada	k. amfor kulistych	średniowiecze neolit
						osada	k. iwieńska	wczesna epoka brązu

59	Falborz	Brześć Kujawski	2	48-46	58	osada cmentarzysko	k. łuzyccka	V okres epoki brązu wczesne średniowiecze
60	Falborz	Brześć Kujawski	3	48-46	2	ślad osadnictwa	k. przeworska	epoka kamienia
						osada	k. przeworska	OR
						ślad osadnictwa	k. ceramiki wstęgowej	neolit
						osada	k. przeworska	OR
61	Falborz	Brześć Kujawski	4	48-46	3	ślad osadnictwa	k. przeworska	neolit
						osada	k. przeworska	OR
62	Falborz	Brześć Kujawski	5	48-46	59	osada	k. przeworska	III-IV okres epoki brązu
63	Falborz	Brześć Kujawski	6	48-46	60	ślad osadnictwa	k. przeworska	OR
						osada		późne średniowiecze XIV w.
64	Falborz	Brześć Kujawski	7	48-46	63	osada	k. przeworska	OR
65	Falborek	Brześć Kujawski	2	49-46	42	osada	k. pucharów lejkowatych	neolit
66	Falborek	Brześć Kujawski	3	49-46	25	ślad osadnictwa	k. łuzyccka	epoka brązu
67	Falborek	Brześć Kujawski	4	49-46	24	ślad osadnictwa		mezolit
68	Formoza	Brześć Kujawski	1	47-46	18	ślad osadnictwa	k. łuzyccka	IV okres epoki brązu
69	Formoza	Brześć Kujawski	2	47-46	19	ślad osadnictwa		późny okres lateński
						osada	k. lendziejska	neolit
						osada	k. pucharów lejkowatych	faza wiórecka
						cmentarzysko	k. amfor kulistych	neolit

70	Gustorzyn	Brześć Kujawski	1	48-46	9	cmentarzysko k. trzciniicka cmentarzysko k. grobów kloszowych osada k. przeworska osada I okres wczesne średniowiecze ślad osadnictwa k. pucharów lejkowatych ślad osadnictwa k. trzciniicka ślad osadnictwa k. przeworska osada k. pucharów lejkowatych osada k. przeworska ślad osadnictwa k. przeworska osada k. przeworska ślad osadnictwa k. trzciniicka osada prapolska osada k. przeworska ślad osadnictwa k. łuzycza ślad osadnictwa k. przeworska ślad osadnictwa k. łuzycza	I-II okres epoki brązu wczesny okres lateński środkowy okres lateński I okres wczesne średniowiecze neolit II okres epoki brązu OR neolit OR późne średniowiecze XIV w. OR II okres epoki brązu II okres wczesne średniowiecze OR halsztat D OR
71	Gustorzyn	Brześć Kujawski	1A	48-46	7	ślad osadnictwa k. trzciniicka ślad osadnictwa k. przeworska	II okres epoki brązu OR
72	Gustorzyn	Brześć Kujawski	1B	48-46	8	osada k. pucharów lejkowatych osada k. przeworska ślad osadnictwa k. przeworska	neolit OR późne średniowiecze XIV w. OR
73	Gustorzyn	Brześć Kujawski	2	48-46	6	osada k. przeworska	OR
74	Gustorzyn	Brześć Kujawski	3	48-46	10	ślad osadnictwa k. trzciniicka osada prapolska osada k. przeworska	II okres epoki brązu II okres wczesne średniowiecze OR
75	Gustorzyn	Brześć Kujawski	4	48-46	15	ślad osadnictwa k. łuzycza ślad osadnictwa k. przeworska	halsztat D OR
76	Gustorzyn	Brześć Kujawski	5	47-46	20	ślad osadnictwa k. przeworska	OR
77	Gustorzyn	Brześć Kujawski	6	47-46	21	ślad osadnictwa k. łuzycza	IV okres epoki brązu

78	Gustorzyn	Brześć Kujawski	7	47-46	22	śląd osadnictwa	k. łuzycza	IV okres epoki brązu
79	Gustorzyn	Brześć Kujawski	8	47-46	23	śląd osadnictwa	k. łuzycza	IV okres epoki brązu
80	Gustorzyn	Brześć Kujawski	9	47-46	24	osada/cmentarz ysko	k. pucharów lejkowatych	neolit
						osada/cmentarz ysko	k. łuzycza	III okres epoki brązu
						osada/cmentarz ysko	k. łuzycza	IV okres epoki brązu
						osada/cmentarz ysko	k. łuzycza	halsztat C
						osada/cmentarz ysko	k. łuzycza	halsztat D
						śląd osadnictwa	k. przeworska	późny okres lateński
81	Guzłin	Brześć Kujawski	1	49-46	36	osada	k. przeworska	wczesny okres rzymski
						osada	k. ceramiki wstęgowej rytej	wczesny neolit
						osada	k. lędzielska	środkowy neolit
82	Guzłin	Brześć Kujawski	2	49-46	37	śląd osadnictwa	k. lędzielska	środkowy neolit
83	Guzłin	Brześć Kujawski	3	49-46	2	śląd osadnictwa	staropolska	późne średniowiecze
84	Jaranówek Nowy	Brześć Kujawski	1	47-46	29	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
						śląd osadnictwa		nowożytny XVII w.
85	Jaranówek Nowy	Brześć Kujawski	2	47-46	30	osada	k. łuzycza	halsztat D
						śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.

86	Jaranówek Stary	Brześć Kujawski	1	47-46	31	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat
						osada		nowożytny XVII w.
87	Jaranówek Stary	Brześć Kujawski	2	47-46	32	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D
						śląd osadnictwa		nowożytny XVIII w.
88	Jądrowice	Brześć Kujawski	1	48-45	54	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze
89	Jądrowice	Brześć Kujawski	1	49-45	61	śląd osadnictwa	prapolska	III okres wczesne średniowiecze
90	Kąkowa Wola	Brześć Kujawski	1	49-45	62	osada		nowożytny XVI w.
91	Kąkowa Wola	Brześć Kujawski	2	49-45	63	osada	prapolska	III okres wczesne średniowiecze
92	Kąkowa Wola	Brześć Kujawski	3	49-45	64	śląd osadnictwa	polska	późne średniowiecze XIV-XV w.
93	Kąkowa Wola	Brześć Kujawski	4	49-45	65	osada	polska	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze XIII-XIV w.
94	Kąkowa Wola	Brześć Kujawski	5	49-45	66	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
						śląd osadnictwa	polska	późne średniowiecze XV w.
95	Kąkowa Wola	Brześć Kujawski	6	49-45	67	śląd osadnictwa	k. przeworska	okres lateński/OR
						śląd osadnictwa	polska	późne średniowiecze XV w.
96	Kąkowa Wola/Redecz Kalny	Brześć Kujawski	20	49-45	97	śląd osadnictwa	prapolska	III okres wczesne średniowiecze

97	Kąkowa Wola Kolonia	Brześć Kujawski	1	49-45	68	osada	k. przeworska	OR
						ślad osadnictwa	polska	późne średniowiecze XV - XVI w.
98	Kąkowa Wola Kolonia	Brześć Kujawski	2	49-45	69	osada	k. przeworska	OR
99	Kąkowa Wola Kolonia	Brześć Kujawski	3	49-45	70	ślad osadnictwa	k. pucharów lejkwatych	neolit
100	Kąkowa Wola Kolonia	Brześć Kujawski	4	49-45	71	osada	k. pucharów lejkwatych	neolit
101	Kąkowa Wola Kolonia	Brześć Kujawski	5	49-45	72	ślad osadnictwa	prapolska	III okres wczesne średniowiecze
102	Kąkowa Wola Parcele/Redecz Kalny	Brześć Kujawski	19	49-45	96	osada	prapolska	III okres wczesne średniowiecze
103	Kąty	Brześć Kujawski	1	48-46	23	osada		późne średniowiecze XIV w.
104	Kąty	Brześć Kujawski	2	48-46	24	osada	k. przeworska	OR
						osada		późne średniowiecze XIV w.
105	Kąty	Brześć Kujawski	3	48-46	25	ślad osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
						osada	k. pucharów lejkwatych	neolit
						osada	k. przeworska	OR
						osada		późne średniowiecze XIV w.
106	Kąty	Brześć Kujawski	3A	48-46	26	osada	k. amfor kulistych	neolit
						osada	k. przeworska	OR
107	Kąty	Brześć Kujawski	4	48-46	31	osada	k. pucharów lejkwatych	faza lubońska
						osada	k. przeworska	OR
						osada		późne średniowiecze XIV w.
108	Klementynowo	Brześć Kujawski	1	47-46	33	ślad osadnictwa		późne średniowiecze XV - XVI w.
						ślad osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.

109	Klementynowo	Brześć Kujawski	2	47-46	34	śląd osadnictwa	k. lużycka	halsztat
110	Klementynowo	Brześć Kujawski	3	47-46	35	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
111	Klementynowo	Brześć Kujawski	4	47-46	36	śląd osadnictwa		nowożytny XVIII w.
112	Klementynowo	Brześć Kujawski	5	47-46	37	śląd osadnictwa	k. lużycka	IV okres epoki brązu
113	Klementynowo	Brześć Kujawski	6	47-46	38	śląd osadnictwa		nowożytny XVIII w.
114	Kuczyna	Brześć Kujawski	1	48-46	61	osada	k. ceramiki wstęgowej rytej	wczesny neolit
						osada	k. lendzielska	środkowy neolit
						megalit	k. amfor kulistych	środkowy neolit
						osada	k. lużycka	IV okres epoki brązu
115	Lipiny	Brześć Kujawski	1	47-46	44	śląd osadnictwa	k. lużycka	halsztat D
						śląd osadnictwa	k. przeworska	późny okres lateński
						śląd osadnictwa	k. przeworska	OR

116	Lipiny	Brześć Kujawski	2	47-46	45	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
						osada		
117	Lipiny	Brześć Kujawski	3	47-46	46	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
						osada		
118	Lipiny	Brześć Kujawski	4	47-46	47	śląd osadnictwa	k. lużycka	IV okres epoki brązu
						osada		
119	Machnacz	Brześć Kujawski	1	47-47	4	osada		nowożytny XVII-XVIII w.
						osada		
120	Machnacz	Brześć Kujawski	2	47-47	5	osada		nowożytny XVII w.
						osada		
121	Machnacz	Brześć Kujawski	3	47-47	6	osada		nowożytny XVI-XVII w.
						osada		
122	Machnacz	Brześć Kujawski	4	47-47	7	osada		nowożytny XVI-XVIII w.
						śląd osadnictwa		
123	Machnacz	Brześć Kujawski	5	47-47	8	śląd osadnictwa		OR
						śląd osadnictwa		
124	Machnacz	Brześć Kujawski	6	48-47	1	śląd osadnictwa	k. lużycka	III-IV okres epoki brązu
						śląd osadnictwa		
125	Machnacz	Brześć Kujawski	7	48-47	2	śląd osadnictwa	k. lużycka	IV-V okres epoki brązu
						osada		

126	Machnacz	Brześć Kujawski	8	48-47	3	śląd osadnictwa		nowożytny
127	Machnacz	Brześć Kujawski	9	48-47	27	osada		wczesne średniowiecze
128	Machnacz	Brześć Kujawski	11	48-47	29	śląd osadnictwa	k. ceramiki wstępowej rytej	wczesne średniowiecze faza E
							osada	późne średniowiecze
							osada	nowożytny
129	Machnacz	Brześć Kujawski	12	48-47	30	śląd osadnictwa		późne średniowiecze
							śląd osadnictwa	nowożytny
130	Machnacz	Brześć Kujawski	13	48-47	31	śląd osadnictwa		epoka kamienia
							osada	późne średniowiecze
							śląd osadnictwa	nowożytny
131	Machnacz	Brześć Kujawski	14	48-47	32	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	późne średniowiecze
							osada	nowożytny
							śląd osadnictwa	nowożytny
132	Machnacz	Brześć Kujawski	15	48-47	33	śląd osadnictwa	obozowisko	I okres epoki brązu
							śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
							osada	późne średniowiecze

									śląd osadnictwa				nowożytny
133	Machnac	Brześć Kujawski	16	48-47	34				śląd osadnictwa				epoka kamienia
134	Marianki	Brześć Kujawski	1	48-47	4				śląd osadnictwa	k. łuzicka			IV okres epoki brązu
135	Marianki	Brześć Kujawski	2	48-47	5				osada	k. łuzicka			IV-V okres epoki brązu
136	Miechowice	Brześć Kujawski	1	48-45	55				skarb	k. trzciniecka			II-III okres epoki brązu
137	Miechowice	Brześć Kujawski	1	48-46	62				śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych			faza pikutowska
									śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych			neolit
138	Miechowice	Brześć Kujawski	2	48-45	48				śląd osadnictwa				wczesna epoka brązu
139	Miechowice	Brześć Kujawski	2	48-46	64				osada	k. przeworska			środkowy okres lateński
									osada	k. przeworska			okres lateński
140	Miechowice	Brześć Kujawski	3	48-46	1				osada	k. łuzicka			V okres epoki brązu
141	Miechowice	Brześć Kujawski	3	48-45	49				osada	k. przeworska			późny okres lateński
142	Miechowice	Brześć Kujawski	4	48-45	50				osada	k. przeworska			późny okres lateński
									osada				II-III okres wczesne średniowiecze
143	Miechowice	Brześć Kujawski	5	48-45	51				śląd osadnictwa	k. przeworska			okres wpływów rzymskich
144	Miechowice	Brześć Kujawski	6	48-45	52				śląd osadnictwa	k. przeworska			okres wpływów rzymskich
145	Nowy Młyn	Brześć Kujawski	1	48-46	11				osada	k. łuzicka			IV okres epoki brązu

146	Nowy Młyn	Brześć Kujawski	1A	48-46	12	osada osada	k. łużycka k. przeworska	III-IV okres epoki brązu późny okres lateński
147	Nowy Młyn	Brześć Kujawski	2	48-46	13	osada osada	k. ceramiki sznurowej k. łużycka	neolit/epoka brązu V okres epoki brązu
148	Nowy Młyn	Brześć Kujawski	3	48-46	14	osada	k. łużycka	późne średniowiecze XIV w.
149	Nowy Młyn	Brześć Kujawski	7	48-46	16	cmentarzysko		V okres epoki brązu
150	Nowy Młyn	Brześć Kujawski	4	48-46	17	osada	k. łużycka	wczesne średniowiecze XI w. V okres epoki brązu
151	Nowy Młyn	Brześć Kujawski	5	48-46	21	śląd osadnictwa osada osada	k. ceramiki sznurowej k. przeworska	neolit/epoka brązu OR
152	Nowy Młyn	Brześć Kujawski	5A	48-46	22	osada osada	k. ceramiki sznurowej	późne średniowiecze XIV w. neolit/epoka brązu
153	Nowy Młyn	Brześć Kujawski	6	48-46	27	osada	k. pucharów lejkowatych	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze XIII-XIV w.
154	Piaski	Brześć Kujawski	1	48-46	29	osada	k. przeworska	faza wiórecka średniowiecze XIII-XIV w.
155	Piaski	Brześć Kujawski	2	48-46	28	osada	k. iwieńska-trzcinięcka k. łużycka	średniowiecze XIII-XIV w. I-II okres epoki brązu V okres epoki brązu/halsztat C
156	Pikutkowo	Brześć Kujawski	5b	48-46	39	cmentarzysko	k. amfor kulistych	średniowiecze XIII-XIV w. I-II okres epoki brązu V okres epoki brązu/halsztat C
157	Pikutkowo	Brześć Kujawski	5a	48-46	40	cmentarzysko	k. amfor kulistych	średniowiecze XIII-XIV w. I-II okres epoki brązu V okres epoki brązu/halsztat C

158	Pikutkowo	Brześć Kujawski	6	48-47	26	osada	k. pucharów lejkowatych	faza wiórecka
						cmentarzysko	k. ceramiki sznurowej	
						śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	
						śląd osadnictwa	k. ceramiki wstęgowej	
159	Pikutkowo	Brześć Kujawski	8	48-46	43	śląd osadnictwa	k. łużycka	
						śląd osadnictwa	k. wenedzka	
						śląd osadnictwa	k. prapolska	
						osada	k. przeworska	OR
160	Pikutkowo	Brześć Kujawski	9	48-46	44	śląd osadnictwa		epoka kamienia
						osada	k. przeworska	okres lateński
						śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.
						śląd osadnictwa		
161	Pikutkowo	Brześć Kujawski	10	48-47	10	śląd osadnictwa		halsztat
						śląd osadnictwa		nowożytny
						śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
						osada		późne średniowiecze/nowożytny XIV-XVI w.
162	Pikutkowo	Brześć Kujawski	11	48-47	11	śląd osadnictwa		
						osada		

163	Pikutkowo	Brześć Kujawski	12	48-47	12	śląd osadnictwa		śląd osadnictwa	halsztat
164	Pikutkowo	Brześć Kujawski	13	48-47	13	śląd osadnictwa		śląd osadnictwa	halsztat
						śląd osadnictwa		nowożytny	
						śląd osadnictwa		nowożytny	
165	Pikutkowo	Brześć Kujawski	14	48-47	14	śląd osadnictwa		śląd osadnictwa	III okres epoki brązu
						śląd osadnictwa		późny okres rzymski	
						śląd osadnictwa		późne średniowiecze	
166	Pikutkowo	Brześć Kujawski	15	48-47	15	śląd osadnictwa		śląd osadnictwa	nowożytny
						śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	
						śląd osadnictwa		nowożytny	
167	Pikutkowo	Brześć Kujawski	16	48-47	16	śląd osadnictwa		śląd osadnictwa	halsztat
						śląd osadnictwa		nowożytny	
						śląd osadnictwa		nowożytny	
168	Pikutkowo	Brześć Kujawski	17	48-47	17	śląd osadnictwa		śląd osadnictwa	halsztat
						śląd osadnictwa		nowożytny	
						śląd osadnictwa		nowożytny	
169	Pikutkowo	Brześć Kujawski	18	48-47	18	śląd osadnictwa		śląd osadnictwa	halsztat
						śląd osadnictwa		nowożytny	
						śląd osadnictwa		nowożytny	

170	Pikutkowo	Brześć Kujawski	19	48-47	19	śląd osadnictwa	śląd osadnictwa	halsztat
							osada	
171	Pikutkowo	Brześć Kujawski	20	48-47	20	śląd osadnictwa	śląd osadnictwa	nowożytny
							k. łrzycka	epoka brązu
172	Pikutkowo	Brześć Kujawski	21	48-47	21	śląd osadnictwa	śląd osadnictwa	nowożytny
173	Pikutkowo	Brześć Kujawski	22	48-47	22	śląd osadnictwa	śląd osadnictwa	środkowy neolit
							k. amfor kulistych	nowożytny XVI w.
174	Pikutkowo	Brześć Kujawski	23	49-47	24	śląd osadnictwa	śląd osadnictwa	III okres epoki brązu
							k. łrzycka	IV okres epoki brązu
175	Pikutkowo	Brześć Kujawski	24	48-47	35	śląd osadnictwa	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
							śląd osadnictwa	późne średniowiecze
176	Pikutkowo	Brześć Kujawski	25	48-47	36	śląd osadnictwa	śląd osadnictwa	epoka kamienia
							śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
						osada		późne średniowiecze

177	Pikutkowo	Brześć Kujawski	26	48-47	37	śląd osadnictwa		nowożytny
178	Pikutkowo	Brześć Kujawski	27	48-47	38	śląd osadnictwa		epoka kamienia
						osada		późne średniowiecze
179	Pikutkowo	Brześć Kujawski	28	48-47	39	osada		nowożytny
						śląd osadnictwa		I okres epoki brązu
						śląd osadnictwa	k. łuzycza	
180	Pikutkowo	Brześć Kujawski	29	48-47	40	osada		późne średniowiecze
						osada		nowożytny
181	Pikutkowo	Brześć Kujawski	30	48-47	41	osada	k. łuzycza	I okres epoki brązu
						śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	
182	Pikutkowo	Brześć Kujawski	31	48-47	42	śląd osadnictwa	k. łuzycza	
						osada	k. przeworska	
						osada		wczesne średniowiecze
183	Pikutkowo	Brześć Kujawski	32	48-47	46	śląd osadnictwa		późne średniowiecze
						osada		nowożytny

184	Popowiczki	Brześć Kujawski	1	48-47	23	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV-V okres epoki brązu
						śląd osadnictwa		średniowiecze
						śląd osadnictwa		nowożytny
185	Przyborowo	Brześć Kujawski	1	48-47	25	śląd osadnictwa		nowożytny
186	Rakucin	Brześć Kujawski	1	49-46	18	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
187	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	1	49-45	98	osada	polska	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze XIII-XIV w.
188	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	2	49-45	99	osada	k. pucharów lejkowatych	neolit
189	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	3	49-45	100	śląd osadnictwa		neolit
190	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	4	49-45	101	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
191	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	5	49-45	102	osada	polska	późne średniowiecze XIV-XV w.
192	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	6	49-45	103	osada	polska	późne średniowiecze/nowożytny XV-XVI w.
193	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	7	49-45	104	osada	polska	nowożytny XV-XVI w.
194	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	8	49-45	105	śląd osadnictwa	prapolska	III okres wczesne średniowiecze
195	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	9	49-45	106	śląd osadnictwa		
196	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	10	49-45	107	osada		późne średniowiecze XIII-XIV w.

197	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	11	49-45	108	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
198	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	12	49-45	109	osada	polska	-późne średniowiecze XIII-XIV w.
199	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	13	49-45	110	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV-V okres epoki brązu
200	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	14	49-45	111	osada	k. amfor kulistych	neolit
201	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	15	49-45	112	śląd osadnictwa	polska	późne średniowiecze XV w.
202	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	16	49-45	113	osada	k. łużycka	halsztat
203	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	17	49-45	114	śląd osadnictwa		neolit
204	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	18	49-45	115	śląd osadnictwa	prapolska	III okres wczesne średniowiecze
205	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	19	49-45	116	śląd osadnictwa	polska	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze XIII-XIV w.
206	Redecz Krukowy	Brześć Kujawski	20	49-45	138	osada	k. pucharów lejkowatych, faza sarnowska	neolit
207	Redecz Krukowy/Borucinek	Brześć Kujawski	1	48-45	1	śląd osadnictwa	k. przeworska	okres wpływów rzymskich
208	Redecz Krukowy/Hulanka	Brześć Kujawski	1	48-45	53	śląd osadnictwa		neolit/epoka brązu
209	Rumaki	Brześć Kujawski	1	49-46	3	śląd osadnictwa	k. staropolska	późne średniowiecze
210	Rumaki	Brześć Kujawski	2	49-46	11	osada	k. pucharów lejkowatych	neolit
211	Rzadzka Wola	Brześć Kujawski	1	49-46	28	osada	k. pucharów lejkowatych	okres wpływów rzymskich neolit

212	Rzadka Wola Kolonia	Brześć Kujawski	1	49-46	26	śląd osadnictwa	prapolska	III okres wczesne średniowiecze
213	Rzadka Wola Kolonia	Brześć Kujawski	2	49-46	27	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkwatych	neolit
214	Rzadka Wola Parcele	Brześć Kujawski	1	49-46	19	śląd osadnictwa		wczesna epoka brązu
215	Rzadka Wola Parcele	Brześć Kujawski	2	49-46	20	śląd osadnictwa		neolit
216	Rzadka Wola Parcele	Brześć Kujawski	3	49-46	21	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
217	Rzadka Wola Parcele	Brześć Kujawski	4	49-46	22	osada	k. lużycka	epoka brązu
218	Rzadka Wola Parcele	Brześć Kujawski	5	49-46	23	osada	k. pucharów lejkwatych	neolit
						osada		wczesna epoka brązu
219	Stone	Brześć Kujawski	1	48-47	6	śląd osadnictwa		halsztat
						śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
220	Stone	Brześć Kujawski	2	48-47	7	śląd osadnictwa		halsztat
221	Stone	Brześć Kujawski	3	48-47	45	śląd osadnictwa	k. lużycka	epoka brązu
222	Sokolowo	Brześć Kujawski	1	49-46	38	gródek stożkowy		średniowiecze
223	Sokolowo	Brześć Kujawski	2	49-46	4	śląd osadnictwa	staropolska	późne średniowiecze
224	Sokolowo	Brześć Kujawski	2	50-47	45	śląd osadnictwa	k. lużycka	

225	Sokołowo	Brześć Kujawski	3	49-46	5	ślad osadnictwa	k. przeworska	okres wpływów rzymskich
						ślad osadnictwa	staropolska	późne średniowiecze
226	Sokołowo	Brześć Kujawski	3	50-46	68	ślad osadnictwa	prapolska	III okres wczesne średniowiecze
227	Sokołowo	Brześć Kujawski	4	50-46	69	ślad osadnictwa	prapolska	III okres wczesne średniowiecze
228	Sokołowo	Brześć Kujawski	5	49-46	15	ślad osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
						osada	k. przeworska	okres wpływów rzymskich
229	Sokołowo	Brześć Kujawski	5	50-46	70	ślad osadnictwa	prapolska	III okres wczesne średniowiecze
230	Sokołowo Parcele	Brześć Kujawski	1	49-46	12	ślad osadnictwa		późne średniowiecze
231	Sokołowo Parcele	Brześć Kujawski	2	49-46	13	osada	staropolska	późne średniowiecze
232	Sokołowo Parcele	Brześć Kujawski	4	49-46	14	ślad osadnictwa		neolit/epoka brązu
						osada	k. przeworska	okres wpływów rzymskich
						osada	k. amfor kulistych	średniowiecze
233	Stary Brześć	Brześć Kujawski	1	48-46	38	cmentarzysko	k. amfor kulistych	średniowiecze

234	Stary Brześć	Brześć Kujawski	4	48-46	35	śląd osadnictwa	k. ceramiki wstęgowej rytej	neolit
						osada	k. amfor kulistych	neolit
						śląd osadnictwa	k. ceramiki sznurowej	neolit/epoka brązu
						śląd osadnictwa	k. trzciniecka	II okres epoki brązu
						osada	k. łuzicka	halsztat D
						osada	k. przeworska	OR
						cmentarzysko		wczesne średniowiecze
						osada		późne średniowiecze XIV w.
235	Stary Brześć	Brześć Kujawski	12	48-46	37	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
						śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
						osada	k. grobów kloszowych	wczesny okres lateński
						osada	k. przeworska	OR
236	Stary Brześć	Brześć Kujawski	13	48-46	30	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
237	Stary Brześć	Brześć Kujawski	14	48-46	36	osada	k. przeworska	późny okres lateński
						osada		późne średniowiecze XIV w.
238	Stary Brześć	Brześć Kujawski	15	48-46	41	osada	k. przeworska	OR
239	Stary Brześć	Brześć Kujawski	16	48-46	42	osada	k. trzciniecka	II okres epoki brązu
240	Stary Brześć	Brześć Kujawski	17	48-46	33	osada	k. przeworska	OR
241	Stary Brześć	Brześć Kujawski	18	48-46	34	osada	k. przeworska	OR
242	Stary Brześć	Brześć Kujawski	19	48-46	32	cmentarzysko	k. przeworska	młodszy okres rzymski
						osada	k. iwieńska	I okres epoki brązu

243	Wieniec	Brześć Kujawski	1	48-46	20	ślady osadnictwa	k. przeworska	OR
244	Wieniec	Brześć Kujawski	1	47-46	20	osada	k. iwieńska	I okres epoki brązu
						śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
245	Wieniec	Brześć Kujawski	2	48-46	19	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
						śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
246	Wieniec	Brześć Kujawski	3	48-46	18	śląd osadnictwa	k. ceramiki wstęgowej rytej	neolit
						śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.
247	Wieniec	Brześć Kujawski	4	47-46	49	osada	k. amfor kulistych	neolit
						osada	k. lużycka	IV okres epoki brązu
248	Wieniec	Brześć Kujawski	5	47-46	50	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XV w.
						śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
249	Wieniec	Brześć Kujawski	6	47-46	51	osada	k. przeworska	OR
						śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
250	Wieniec	Brześć Kujawski	7	47-46	52	śląd osadnictwa		halsztat D
						śląd osadnictwa	k. przeworska	OR

251	Wieniec	Brześć Kujawski	8	47-46	53	śląd osadnictwa		śląd osadnictwa	halsztat D	późne średniowiecze XV w.
252	Wieniec	Brześć Kujawski	9	47-46	54	śląd osadnictwa	k. łużycka			
						śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze		
253	Wieniec	Brześć Kujawski	10	47-46	70	osada				późne średniowiecze
						osada			nowożytny	
						śląd osadnictwa			neolit	
						śląd osadnictwa	k. ceramiki wstęgowej rytej			
						śląd osadnictwa	k. późnej ceramiki wstęgowej			
						śląd osadnictwa			I okres epoki brązu	
						śląd osadnictwa	k. przeworska			
						osada				wczesne średniowiecze
						śląd osadnictwa				późne średniowiecze

254	Wieniec	Brześć Kujawski	11	47-46	72	śląd osadnictwa		epoka kamienia
						osada	k. pucharów lejkowatych	
						osada	k. amfor kulistych	
						osada		I okres epoki brązu
						osada	k. lużycka	
						śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze
						śląd osadnictwa		późne średniowiecze
						osada		nowożytny
255	Wieniec	Brześć Kujawski	12	47-46	73	śląd osadnictwa		epoka kamienia
256	Wieniec	Brześć Kujawski	13	47-46	74	osada		późne średniowiecze
						osada		nowożytny
257	Wieniec	Brześć Kujawski	14	47-46	75	osada		późne średniowiecze
						osada		nowożytny
						śląd osadnictwa		epoka kamienia
258	Wieniec	Brześć Kujawski	15	47-46	76	osada	k. lużycka	
						osada	k. przeworska	
						osada		wczesne średniowiecze
						osada		późne średniowiecze
						osada		nowożytny
						śląd osadnictwa		neolit
259	Wieniec	Brześć Kujawski	16	47-46	77	śląd osadnictwa		
						śląd osadnictwa	k. lużycka	

260	Wieniec	Brześć Kujawski	17	47-46	78	stanowisko domniemane		
261	Wieniec	Brześć Kujawski	18	47-46	79	śląd osadnictwa		epoka kamienia
						osada		wczesne średniowiecze faza D-E
						osada		późne średniowiecze
262	Wiluś	Brześć Kujawski	1	47-46	55	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
						śląd osadnictwa		epoka kamienia
263	Witoldowo	Brześć Kujawski	1	46-46	44	osada		wczesne średniowiecze faza E-F
						osada		późne średniowiecze
						śląd osadnictwa		nowożytny
264	Witoldowo	Brześć Kujawski	2	46-46	45	śląd osadnictwa		epoka kamienia
						śląd osadnictwa		późne średniowiecze
						śląd osadnictwa		nowożytny
265	Wolica Nowa	Brześć Kujawski	1	48-46	4	śląd osadnictwa	k. ceramiki wstęgowej rytej	neolit
						osada	k. pucharów lejkowatych	faza pikulkowska
266	Wolica Nowa	Brześć Kujawski	1A	48-46	5	osada	k. pucharów lejkowatych	późny neolit